

Vaasan yliopisto
UNIVERSITY OF VAASA

Joonas Korhonen

Sosiaaliset innovaatiot julkisesti rahoitetuissa sosiaalipalveluissa

Integratiivinen kirjallisuuskatsaus ja dokumenttianalyysi

Johtamisen akateeminen yksikkö
Sosiaali- ja terveyshallintotiede
Pro gradu -tutkielma
Hallintotieteiden maisteriohjelma

Vaasa 2025

VAASAN YLIOPISTO**Johtamisen akateeminen yksikkö**

Tekijä:	Joonas Korhonen
Tutkielman nimi:	Sosiaaliset innovaatiot julkisesti rahoitetuissa sosiaalipalveluissa – integratiivinen kirjallisuuskatsaus ja dokumenttianalyysi
Tutkinto:	Hallintotieteiden maisteri
Oppiaine:	Sosiaali- ja terveyshallintotiede
Työn ohjaaja:	Patrik Nordin
Valmistumisvuosi: 2025	Sivumäärä: 107

TIIVISTELMÄ:

Viime aikoina sosiaalisia innovaatioita on kehystetty strategisiksi välineiksi hyvinvointivaltioiden kriisien ratkaisemisessa. Tässä pro gradu -tutkielmassa kootaan sosiaalisten innovaatioiden erityispiirteitä ja muodostetaan niistä synteesi kompleksisuusajattelun sekä yhteiskehittämisen ja arvon yhteisluonnin näkökulmiin. Tutkielmassa selvitetään, mitkä hallinnolliset tai systeemiset tekijät edistävät tai estävät sosiaalisten innovaatioiden kehittämistä ja implementointia julkisesti rahoitetuissa sosiaalipalveluissa kansainväliseen ja kotimaiseen kirjallisuuteen nojautuen. Sosiaalisten innovaatioiden käsitettä on kritisoitu käsitteellisestä epäselvyydestä. Tutkielman kolmantena tavoitteena on analysoida vuosina 2015–2025 kehitettyjen sosiaalisten innovaatioiden luonnetta. Tätä varten hyödynnetään kolmeen paradigmaan jaottelevaa lähestymistapaa.

Aineistoa tarkastellaan teoriaohjaavasti sosiaalisten innovaatioiden, kompleksisuusajattelun (complexity thinking) ja julkisen sektorin logiikan (public service logic) käsitteellisen taustan pohjalta. Tutkimusmenetelminä käytetään integratiivista kirjallisuuskatsausta (integrative literature review) ja dokumenttianalyysiä. Tutkielman aineisto on koottu kansainvälisestä tutkimuskirjallisuudesta sekä kotimaisista sosiaalista innovaatiota käsittelevistä dokumenteista.

Kirjallisuuskatsauksen ja dokumenttianalyysin perusteella sosiaalipalveluissa toteutettujen sosiaalisten innovaatioiden syntymistä ja implementointia edistävät ja estävät hallinnolliset ja systeemiset tekijät jäsentyvät seuraaviin kategorioihin: 1. rahoitus ja resurssit; 2. johtaminen ja organisaatiokulttuuri; 3. innovaatioprosessi ja pilotointi; 4. roolien ja vastuiden selkeys; 5. verkostoyhteistyö ja sen koordinointi; 6. yhteiskehittäminen ja arvon yhteisluonti sekä 7. kompleksisuus. Kirjallisuuskatsauksen tulosten perusteella sosiaalisten innovaatioiden syntymistä tukeva organisaatiokulttuuri kuvataan kokeilevana, joustavana, yhteistyöhön kannustavana ja tieteelliseen näyttöön perustuvana. Johtamisessa korostetaan osallistumista innovaatiotyöhön, valmentamista, sitouttamista, tavoitteita sekä selkeää viestintää. Paradigmatason analyysin todetaan painottuvan demokraattiseen ja vahvaan paradigmaan, sillä instrumentaalista paradigmaa esiintyy aineistossa harvemmin. Tutkielma lisää ymmärrystä sosiaalisille innovaatioille suotuisista olosuhteista sekä osaltaan selkeyttää sosiaaliin innovaatioihin usein liitettyä käsitteellistä epäselvyyttä.

AVAINSANAT: sosiaaliset innovaatiot, sosiaalipalvelut, kompleksisuus, yhteiskehittäminen, osallistaminen, systeemijattelu

Sisällys

1	Johdanto	5
1.1	Tutkielman tavoite ja tutkimuskysymykset	7
1.2	Tutkielman rakenne	9
2	Käsitteellinen tausta	10
2.1	Sosiaaliset innovaatiot	10
2.1.1	Innovaatiot	10
2.1.2	Sosiaaliset innovaatiot	14
2.2	Kompleksisuusajattelu ja sosiaaliset innovaatiot	24
2.3	Public service logic -lähestymistapa ja sosiaaliset innovaatiot	28
3	Menetelmät ja aineisto	32
3.1	Integratiivinen kirjallisuuskatsaus	34
3.2	Tutkimuksen toteutus	35
3.2.1	Tutkimusstrategia	35
3.2.2	Sisäänottokriteerit ja poissulkukriteerit	38
3.2.3	Aineiston valinta	39
3.2.4	Artikkeleiden laadunarviointi	41
3.2.5	Aineiston analyysi	43
3.3	Tapaustutkimus	45
3.4	Dokumenttianalyysi	45
3.4.1	Aineiston valinta	48
3.4.2	Aineiston analyysi	50
4	Tulokset	51
4.1	Kirjallisuuskatsauksen tutkimusaineiston kuvaus	51
4.2	Kirjallisuuskatsauksen sosiaalisten innovaatioiden jako paradigmoittain	54
4.2.1	Instrumentaalinen paradigma	55
4.2.2	Vahva paradigma	55
4.2.3	Demokraattinen paradigma	58
4.3	Dokumenttianalyysi: Asunto ensin Suomessa	62

4.4 Mitä hallinnollisia ja systeemisiä edistäviä sekä estäviä tekijöitä nousee esille tapaustutkimuksen ja kirjallisuuskatsauksen valossa sosiaalisiin innovaatioihin ja niiden implementointiin liittyen?	70
4.4.1 Rahoitus ja resurssit	71
4.4.2 Johtaminen ja organisaatiokulttuuri	72
4.4.3 Innovaatioprosessi ja pilotointi	74
4.4.4 Roolien ja vastuiden selkeys	74
4.4.5 Verkostoyhteistyö ja sen koordinointi	75
4.4.6 Yhteiskehittäminen ja arvon yhteisluonti	77
4.4.7 Kompleksisuus	79
5 Johtopäätökset ja pohdinta	81
5.1 Sosiaalisten innovaatioiden mahdollistajat ja pullonkaulat	81
5.2 Sosiaalisten innovaatioiden paradigmat kirjallisuuskatsauksessa	87
5.3 Yhteys yhteiskunnalliseen keskusteluun	90
5.4 Tutkielman rajoitukset ja jatkotutkimusaiheet	92
5.4.1 Tutkielman rajoitukset	92
5.4.2 Tekoälyn hyödyntäminen osana kirjoitusprosessia	93
5.4.3 Jatkotutkimusehdotukset	94
Lähteet	96
 Taulukot	
Taulukko 1. Sosiaalisten innovaatioiden paradigmajaottelu.	17
Taulukko 2. Käytetyt tietokannat, hakusanat, hakutulosten määrät ja hakupäivämäärät.	36
Taulukko 3. Kirjallisuuskatsauksen sisäänottokriteerit ja poissulkukriteerit.	38
Taulukko 4. CASP Checklist: For Qualitative Research.	41
Taulukko 5. Dokumenttianalyysin sisäänottokriteerit ja poissulkukriteerit.	50
Taulukko 6. Kirjallisuuskatsauksen tutkimusaineiston kuvaus/kevyt analyysikehikko.	52
Taulukko 7. Dokumenttianalyysin tutkimusaineiston kuvaus.	62

1 Johdanto

Tarpeet korkealaatuisista, tehokkaista, saavutettavista ja entistä yksilöllisemmistä palveluista yhdistettynä kompleksisiin yhteiskunnallisiin haasteisiin ajavat hallituksia etsimään kustannusvaikuttavia ja innovatiivisia ratkaisuja julkisten palvelujen tuottamiseen (Merlin-Brogniart ja muut, 2022, s. 1; Torfing, 2016, s. 39–40; Kauppinen & Luojus, 2023, s. 186). Julkisen sektorin innovaatiot pyrkivät ratkaisemaan niukkojen resurssien ja kasvavien odotusten välistä ristiriitaa (Torfing, 2016, s. 39; Kauppinen & Luojus, 2023, s. 186). Rannisto ja muut (2023, s. 7) kertovat, että sosiaali- ja terveysalalla on tunnistettu tarve kehittää erityisesti kokonaisvaltaisia palvelukokonaisuuksia yksittäisten palvelupolkujen sijaan vaikuttavuus huomioiden.

Mulganin ja muiden (2007) määritelmän mukaan sosiaalisilla innovaatioilla tarkoitetaan ”innovatiivisia toimintoja ja palveluja, joiden tavoitteena on vastata sosiaaliseen tarpeeseen ja jotka kehitetään ja levitetään ensisijaisesti organisaatioiden kautta, joiden pääasiallinen tarkoitus on yhteiskunnallinen”. Edwards-Schachter ja Wallace (2017, s. 72) kuvailevat, että sosiaalisia innovaatioita on kehystetty viime aikoina strategiseksi välineeksi esimerkiksi hyvinvointivaltioiden kriisien ratkaisemisessa. Niitä pidetään keskeisinä keinoina sosiaalisen syrjäytymisen sekä köyhyyden torjumisessa. Edwards-Schachter ja Wallace (2017, s. 73) toteavat, että politiikan ja käytännön toimijoiden näkökulmasta sosiaalisia innovaatioita pidetään usein käytännön välineenä sosiaalipalvelujen tarpeisiin ja sosiaalisiin markkinavirheisiin. Sosiaaliset innovaatiot voivat paikata markkinavirheitä toisaalta edistäen tehokkuutta, mutta ne usein toimivat ensisijaisesti jakavana vaikuttajana siirtäen resursseja heikommassa asemassa oleviin yhteisöihin tai tarjoamalla palveluja, joita markkinat eivät tarjoa. (Lee, 2014, s. 12–14.) Edwards-Schachter ja Wallace (2017, s. 73) tiivistävät, että sosiaalisten innovaatioiden ydin on kestävässä kehityksessä, palvelusektorissa ja yhteiskunnallisen muutoksen prosesseissa.

Tutkielma analysoi sosiaalisia innovaatioita sosiaalipalvelujen kontekstissa kansainväliseen ja kotimaiseen kirjallisuuteen perustuen. Tutkimusaihe on valikoitunut kiinnostuksesta innovaatiotutkimukseen ja innovaatioita edistäviin mekanismeihin. Sørensen ja Torfing (2011, s. 848) toteavat, että tärkeimmiksi julkisten innovaatioiden ajureiksi on tunnistettu julkiseen hallintoon ja palvelutuotantoon liittyviä tekijöitä. Avoimia sosiaalisia innovaatioita käsittelevässä tutkimuksessaan Pacheco ja muut (2025, s. 12) toteavat, että voi olla hyödyllistä integroida akateemisissa tieteenaloissa laajasti käytettyjä teoreettisia viitekehyksiä vertaamaan muodollisten ja epämuodollisten tekijöiden vaikutusta sosiaalisille innovaatioille otollisen ympäristön rakentumiseen avoimuuden ja kestävyuden kautta. Tutkielman tarkoituksena onkin kartoittaa sosiaalisia innovaatioita edistäviä tai estäviä hallinnollisia ja systeemisiä tekijöitä sosiaalialalla.

Julkisen sektorin innovaatioiden kuvataan olevan suhteellisen uusi ja kehittymätön tutkimusalue verrattuna yksityisen sektorin innovaatioihin (Torfing, 2016, s. 75; Kauppinen & Luojus, 2023, s. 188; Saari, 2008, s. 75.) Yhtenäisen innovaatiopolitiikan tutkimusala on muotoutunut vasta viimeisten kahden vuosikymmenen aikana (Kauppinen & Luojus, 2023, s. 188). Kirjallisuushakujen perusteella sosiaalialan sosiaalisia innovaatioita edistävästä tai estävästä tekijöistä ei ole kootusti tietoa saatavilla kirjallisuuskatsausten muodossa.

Eckhardt ja muut (2021, s. 9) toivovat, että sosiaalisten innovaatioiden tutkimus syventyisi erityisesti sosiaalisten innovaatioiden ja arvon yhteisluonnin väliseen suhteeseen. Tässä pro gradu -tutkielmassa aineistoa tarkastellaan teoriaohjaavasti sosiaalisten innovaatioiden, kompleksisuusajattelun (complexity thinking) ja julkisen sektorin logiikan (public service logic) käsitteellisestä taustasta. Teoreettiset käsitteet toimivat aineiston analysoinnin apuna. Käsitteellisen taustan teemat ovat kytkeytyneitä ja käsitteellistä taustaa käsittelevässä luvussa niiden välille muodostetaan synteisiä. Kompleksisuusajattelun juuret kytkeytyvät systeemiteoriaan ja kybernetiikkaan (Anderson, 1999, s. 219). Kompleksisuustieteissä maailma nähdään kokonaisuutena,

jossa kokonaisuutta ei voida ymmärtää pilkkomalla sitä osiin ja tarkastelemalla näitä osia yksitellen (Puustinen & Jalonen, 2020).

Public service logic on teoreettinen lähestymistapa, joka tarjoaa käsitteellisen viitekehyksen julkisten palvelujen tutkimukseen ja kehittämiseen. Osbornen (2020, s. i) kehittämä lähestymistapa painottaa arvon luomisen (value creation) merkitystä julkisen sektorin reformeissa. Yhteistuotanto (co-production) tarkoittaa asiakkaan tai kansalaisen osallistamista palvelujen tuottamiseen tai hallintaan. Arvon yhteisluonnilla (value co-creation) viitataan toimintaan, jossa palvelujen käyttäjä on aktiivisessa roolissa palveluilla tuotettavan arvon luomisessa. (Osborne, 2018).

Sosiaalisten innovaatioiden käsitettä on usein kritisoitu käsitteellisestä epäselvyydestä. Kuvaavaa on, että Edwards-Schachter ja Wallace (2017) löysivät käsitteelle 252 erilaista määritelmää ja luonnehtivat käsitteen määrittelyn kehittyvän jatkuvasti uusien teknologisten ja yhteiskunnallisten muutosten seurauksena. He (2017, s. 73) peräänkuuluttavatkin käsitteen määrittelyn yhtenäistämistä ja käsitteen käytön kriittistä tarkastelua. Tutkielman tulososiossa kirjallisuuskatsauksen esiin tuomat innovaatiot sijoitetaan Phillipsin ja muiden (2024) määrittämään kolmeen sosiaalisten innovaatioiden paradigmaan lisäten käsitteellistä selkeyttä ja käsitteen käytön kriittistä tarkastelua.

1.1 Tutkielman tavoite ja tutkimuskysymykset

Tutkielman tavoitteena on selvittää, mitkä keskeiset tekijät edistävät tai estävät sosiaalisten innovaatioiden kehittämistä tai implementointia julkisesti rahoitetuissa sosiaalipalveluissa. Tarkastelun kohteena ovat sosiaaliin innovaatioihin liittyvät hallinnolliset ja systeemiset piirteet. Tavoitteena on lisätä ymmärrystä siitä, miten erilaiset hallinnolliset ja systeemiset tekijät vaikuttavat innovaatioiden kehittämiseen ja implementointiin. Tutkielman tavoitteena on lisäksi selvittää, minkälaisia viimeisen

vuosikymmenen aikana toteutetut sosiaalialan sosiaaliset innovaatiot ovat luonteeltaan hyödyntäen Phillipsin ja muiden (2024) tekemää jaottelua kolmeen sosiaalisten innovaatioiden paradigmaan. Lisäksi tutkielmassa kartoitetaan sosiaalisille innovaatioille löydettyjä erityispiirteitä yhdistäen sosiaalisten innovaatioiden teemaa julkisen sektorin logiikan ja kompleksisuusajattelun käsitteelliseen taustaan.

Tutkimuskysymykset

1. Mitkä ovat sosiaalisten innovaatioiden keskeiset erityispiirteet kansainvälisessä tutkimuskirjallisuudessa ja miten kompleksisuusajattelu, yhteiskehittäminen ja arvon yhteisluonti jäsentävät niitä?
2. Miten eri sosiaalisten innovaatioiden paradigmat ilmenevät sosiaalialan tutkimuskirjallisuudessa käsitteellisesti sekä empiirisesti?
3. Mitkä hallinnolliset ja systeemiset tekijät edistävät tai estävät sosiaalisten innovaatioiden kehittämistä ja implementointia sosiaalialalla kirjallisuuskatsauksen ja Asunto ensin -tapaustutkimuksen perusteella?

Hallinnolliset tekijät tarkoittavat tämän tutkielman yhteydessä yksittäiseen organisaatioon liittyviä tekijöitä, kuten organisaatorakennetta, johtamista ja koulutusta. Systeemiset tekijät tarkoittavat organisaatorajat ylittäviä tai useisiin organisaatioihin vaikuttavia teemoja, kuten poliittista tukea, palvelurakennetta, rahoitusmalleja ja sääntelyä (Wong ja muut, 2017, s. 2–4). Sosiaalipalvelut rajataan tutkielmassa kuten ne määritellään Suomen sosiaalihuoltolaissa. Tällöin sosiaalipalvelut sisältävät myös kotihoidon, päihde- ja riippuvuustyön sekä asumispalvelut eri muodoissaan, vaikka näihin liittyy myös vahvasti terveydenhuollon palvelujen elementtejä. (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2024.)

Tutkimusmenetelminä ovat integratiivinen kirjallisuuskatsaus (integrative literature review) ja dokumenttianalyysi. Salminen (2023, s. 16) toteaa, että integratiivinen

kirjallisuuskatsaus sopii käytettäväksi, kun tarkasteltavaa ilmiötä halutaan kuvailla mahdollisimman monipuolisesti. Dokumenttianalyysi täydentää kirjallisuuskatsausta triangulaation periaatetta mukaillen ja tuo tutkielmaan vahvemmin paikallista näkökulmaa. Aineiston analyysi toteutetaan teoriaohjaavasti.

1.2 Tutkielman rakenne

Johdantoluvussa taustoitetaan aihetta ja käydään läpi tutkielman tavoitteet, tarkoitus sekä tutkimuskysymykset. Toisessa luvussa esitellään tutkielman käsitteellinen tausta. Luvussa valittu käsitteellinen tausta perustellaan ja luodaan synteesiä käsitteellisen taustan käsitteiden ja sosiaalisten innovaatioiden välille. Kolmannessa luvussa esitellään tutkielman metodologia. Tutkimusmenetelminä tutkielmassa ovat integratiivinen kirjallisuuskatsaus sekä dokumenttianalyysi. Luvussa käydään läpi myös aineiston analyysimenetelmä ja kuvaus tutkimuksen toteutuksesta. Neljännessä luvussa esitellään aineisto ja kuvataan kirjallisuuskatsauksen ja dokumenttianalyysin tulokset. Kunkin sosiaalisia innovaatioita kuvaava aineisto yhdistetään niitä vastaavaan Phillipsin ja muiden (2024) esittämään sosiaalisten innovaatioiden paradigmaan. Viidennessä luvussa kuvataan tuloksia tarkemmin, luodaan tuloksista synteesiä sekä pohditaan niiden merkitystä suhteessa aiempaan tutkimukseen, yhteiskunnalliseen keskusteluun, tutkimuskysymyksiin ja käsitteelliseen taustaan. Luvussa arvioidaan myös tutkielman rajoituksia ja tunnistetaan jatkotutkimusaiheita tutkimuskirjallisuuteen nojautuen. Tutkielman lopussa on lähdeluettelo.

2 Käsitteellinen tausta

Tässä luvussa käsitellään aiheeseen liittyviä keskeisiä käsitteitä ja teorioita, jotka auttavat hahmottamaan sosiaalisten innovaatioiden dynamiikkaa ja sijoittamaan teeman laajempaan tieteelliseen keskusteluun. Aihetta käsitellään kolmen teeman kautta: innovaatiot ja sosiaaliset innovaatiot, kompleksisuusajattelu ja public service logic - lähestymistapa. Luvussa muodostetaan teemoja yhdistävää synteesiä.

2.1 Sosiaaliset innovaatiot

Innovaatiot ovat sosiaalisten innovaatioiden huomattavasti laajemman alueen kattava yläkäsite. Kirjallisuutta innovaatioihin liittyen on saatavilla runsaasti. Myös erilaisia innovaatioiden määritelmiä on lukemattomia. (Agarwal ja muut, 2015, s. 5.)

2.1.1 Innovaatiot

OECD:n (2018) määritelmän mukaisesti innovaatio on uusi tai parannettu tuote tai prosessi (tai näiden yhdistelmä), joka poikkeaa merkittävästi yksikön aiemmista tuotteista tai prosesseista ja joka on saatettu palvelun käyttäjien saataville tai otettu käyttöön yksikön toimesta. Määritelmässä tulee esiin innovaatioilta tyypillisesti vaadittava merkittävyys ja uutuusarvo.

Carayannis ja Campbell (2009, s. 3) selittävät, että innovaatiot eivät synny tyhjiössä, vaan ne ovat usein seurausta moninaisen toimijajoukon työpanoksesta. He (2009, s. 3) kertovat, että innovaatioverkostojen, -järjestelmien ja sektorien rajapinta ammentaa yhä kompleksisemmista luomisen, hyödyntämisen ja levittämisen prosesseista. Tämän

vuoksi tarvitaan niiden keinojen ja tapojen uudelleen ymmärtämistä ja määrittämistä, joilla tiedon tuotanto, uudistaminen ja hyödyntäminen tietoyhteiskunnan kontekstissa tapahtuvat. Nordling ja muut (2023, s. 17) kertovat, että innovaatioekosysteemillä tarkoitetaan tutkitun tiedon soveltamiseen ja erilaisten toimijoiden keskinäisriippuvuuksiin perustuvia yhteistyöverkostoja. Ne eroavat liiketoimintaekosysteemeistä erityisesti siten, että ne korostavat arvonluontia ja arvon hyödyntämisen mekanismeja (Nordling ja muut, 2023, s. 20). Niiden toimintaa voidaan tukea erilaisin politiikkatoimenpitein sekä vakaalla ja ketterällä hallinnolla (Nordling, 2023, s. 21).

Innovaatioihin liittyen on kehitetty lukuisia niiden dynamiikkaa kuvaavia teorioita. Etzkowitz ja Leydesdorff (1995, s. 4) konseptualisoivat innovaatioiden syntyyn vaikuttavia rakenteita kehittämällä Triple Helix -mallin. Mallissa akateeminen sektori, teollisuus ja valtionhallinto toimivat yhteistyössä innovaatioiden edistämiseksi. Viitekehys tarjosi uudenlaisen näkökulman innovaatioekosysteemien dynamiikkaan ja vuorovaikutussuhteisiin. Carayannis ja Campbell (2009, s. 8) kehittivät Triple Helix -mallia edelleen luoden Quadruple Helix -mallin, joka huomioi kansalaisyhteiskunnan neljäntenä toimijajoukkona yliopistojen, teollisuuden ja julkishallinnon rinnalla. Roman ja muut (2020, s. 3) kuvailevat, että mallissa jokaisen osapuolen rooli on yhtä tärkeä. Tärkeää on myös osapuolten välinen vuorovaikutus. Mallin mukaisessa innovaatioekosysteemissä kansalaisyhteiskunnan rooli voi olla konsultoiva tai osallistuva. Osallistuminen voi tapahtua esimerkiksi yhteistuotannon kautta.

Andrun (2025, s. 6) toteaa, että mallin soveltamisen etuna on innovaattoreiden ja yleisön välisen läpinäkyvyyden ja luottamuksen vahvistuminen. Bellandi ja muut (2021, s. 4) esittävät, että malli tarjoaa hyödyllisen hallintorakenteen, kun pyritään kompleksisiin sosiaalisten innovaatioiden tavoitteisiin yhteisöjä osallistamalla. Quadruple Helix -mallilla onkin vahvoja yhtymäkohtia tämän tutkielman käsitteellisessä viitekehyksessä esitettävän kokonaisuuden kanssa, jossa kansalaisten rooli ja toimijoiden välinen

vuorovaikutus nähdään tärkeässä roolissa sosiaalisten innovaatioiden innovaatioekosysteemeissä.

Pinheiro ja muut (2022, s. 1–3) huomauttavat, että innovaatioiden myönteisten vaikutusten lisäksi niillä voi olla myös eriarvoisuutta ylläpitäviä vaikutuksia. He kuvailevat, että aluetieteellisesti tarkastellen innovaatiot usein suosivat jo kehittyneitä alueita. Kaupunkien kompleksisuuden aste parantaa niiden pitkäaikaista taloudellista suoriutumista. Pinheiro ja muut (2022, s. 3) täsmentävät, että korkeamman tulotason alueilla on valmiuksia kehittää ja fokusoitua kompleksisempiin toimintoihin, jotka tuovat potentiaalisesti suurempia taloudellisia hyötyjä. He kuvailevat, että matalan tulotason mailla on usein vaikeuksia voittaa näitä rakenteellisia rajoituksia.

Kun innovaatioiden eriarvoisuutta ylläpitäviä vaikutuksia tarkastellaan julkishallinnon kannalta, Merlin-Brogniart ja muut (2022, s. 2) mainitsevat, että tyypillisesti julkishallinnon innovaatiot yhdistetään palvelutuotantoprosessien tehostamiseen ja politiikkauudistuksiin ylhäältä alaspäin toteutettavalla lineaarisella organisoinnilla. Innovaatioekosysteemejä on kuvattu löyhärakenteisiksi ja toimintaan on kaivattu samanaikaisesti myös selkeyttä, jotta toimijat löytäisivät olennaiset toimijat ja ratkaisut (Nordling ja muut, 2023, s. 24). Esimerkiksi Pirkanmaan sote-alan kehittämisen haasteeksi on tunnistettu TKI-toimijakentän hajanaisuus ja TKI-toiminnan alihyödyntäminen; toimintaan on kaivattu enemmän systematiikkaa ja rakenteita (Nordling ja muut, 2023, s. 23).

Kehityksen suuntana on yleisesti ollut innovaatioprosessien demokratisoituminen (Hämäläinen, 2008, s. 105; Eckhardt ja muut, 2021, s. 1). Keskeisenä keinona innovatiivisten palvelujen kehittämiseksi on tunnistettu kansalaisvaikuttajien osallistaminen (Merlin-Brogniart ja muut, 2022, s. 1; Eckhardt ja muut, 2021, s. 1). Myös hyvinvointipalvelujen tuottamisessa ja kehittämisessä on alettu siirtyä julkishallintovetoisesta ja tuotantolähtöisestä kohti vuorovaikutusta korostavia malleja (Leponiemi ja muut, 2023, s. 7). Osallistavia, yhteisiä innovaatioprosesseja, joihin

osallistuu erilaisia sidosryhmiä, on kuvattu myös käsitteellä arvon yhteisluonti (value co-creation) (Eckhardt ja muut, 2021, s. 1). Arvon yhteisluonnin teoreettista taustaa käsitellään tarkemmin omassa alaluvussa.

Sosiaalisten innovaatioiden käsitteellä on yhteistä rajapintaa inklusiivisten innovaatioiden (inclusive innovation) ja yhteistoiminnallisten innovaatioiden (collaborative innovation) käsitteiden kanssa. Kun sosiaalisten innovaatioiden fokus on laajasti uusissa ideoissa, strategioissa ja ratkaisuisissa, jotka vastaavat yhteiskunnallisiin tarpeisiin ja haasteisiin, inklusiiviset innovaatiot painottavat innovaatioprosessin osallistavuutta pyrkien osallistamaan erityisesti marginaalisoituja ryhmiä. (Heeks ja muut, 2014.) Yhteistoiminnallisten innovaatioiden käsitteellä korostetaan yhteistyön merkitystä innovaatioiden lähteenä (Torfing, 2016, s. 10) ja ratkaistavien asioiden määrittäjänä (Torfing, 2016, s. 65). Viitekehys kannustaa jakamaan innovaatioiden omistajuutta laajasti ja painottaa verkostojen merkitystä niiden kehittämisessä (Torfing, 2016, s. 66).

Kunta-alan innovaatiobarometrissa (Jäppinen & Pekola-Sjöblom, 2022, s. 65–70) on todettu, että kunta-alan innovaatioita edistää eniten uusi teknologia, henkilöstön osaaminen sekä yksiköiden välinen yhteistyö. Muita merkittäviä innovaatioita edistäviä tekijöitä ovat taloudelliset resurssit, yritysten sekä yliopistojen, tutkimuslaitosten ja ammattioppilaitosten osallistuminen innovaatiotoimintaan. Suurimmat innovaatioiden esteet ovat rajalliset taloudelliset resurssit. Sosiaali- ja terveystoimessa merkittävimpänä innovaatioiden edistäjänä on mainittu henkilöstön korkea osaaminen. Tärkeimpinä innovaatioiden hyötyinä mainitaan toimivammat prosessit. Muita merkittäviä hyötyjä ovat tyytyväisemmät asiakkaat, tyytyväisemmät työntekijät, parempi laatu sekä parempi tuottavuus ja tehokkuus.

2.1.2 Sosiaaliset innovaatiot

Edwards-Schachter ja Wallace (2017, s. 1) esittävät, että sosiaalisten innovaatioiden käsitettä on vaikea määritellä. Heidän tekemänsä systemaattinen kirjallisuuskatsaus osoittaa, että eri aikakausien määrittelyiden painotuksissa on eroavaisuuksia. Yleisen määritelmän mukaan sosiaalisilla innovaatioilla (social innovation) tarkoitetaan uusia käytäntöjä ja ratkaisuja, jotka on luotu selkeästi julkista hyötyä varten, jotka ovat saaneet alkunsa halusta täyttää sosiaalisia tarpeita, joita yksityiset markkinat saattavat jättää huomiotta tai joihin valtion organisoimat palvelut voivat sillä hetkellä vastata huonosti. (Harris & Albury, 2009, s. 16; Merlin-Brogniart ja muut, 2022, s. 1.) Merlin-Brogniart ja muut (2022, s. 1) esittävät, että sosiaaliset innovaatiot ovat tehokas ja inklusiivinen väylä selviytyä kompleksisista haasteista, joita valtio tai markkinat eivät kykene ratkaisemaan yksin. Portales (2019, s. 7) kertoo, että sosiaalisilta innovaatioilta odotetaan ratkaisuja taloudellisiin, sosiaalisiin, ympäristöön liittyviin tai institutionaalisiin ongelmiin. Ne pyrkivät luomaan sosiaalista muutosta kestäväällä tavalla.

Phillips ja muut (2024) ovat tehneet sosiaalisten innovaatioiden käsitteellistä jaottelua. He tunnistavat tutkimuskirjallisuudesta kolme erilaista paradigmaa, jotka määrittelevät suhtautumista sosiaalisten innovaatioiden tavoitteisiin ja keskeisiin periaatteisiin eriävästi. Phillips ja muut (2024, s. 46–48) kuvailevat, että instrumentaalinen paradigma painottaa sosiaalisten innovaatioiden käyttöarvoa tehokkaampien ja kestävämpien ratkaisujen luomisessa. Sosiaalisten innovaatioiden tehtävänä pidetään tällöin julkisten menojen karsimista ja markkinavirheiden paikkaamista. Kirjoittajat kuvailevat, että instrumentaalista paradigmasta käsin tehty tutkimus ei tarkastele sidosryhmien välisiä valtasuhteita eikä tarkastele kriittisesti vallan kamppailua. Suhtautumistapa on tavoitekeskeinen ja projektien onnistumisia arvioidaan niiden toiminnallisuuden tai käytännön vaikutusten perusteella.

Phillips ja muut (2024, s. 50) esittävät, että instrumentaalista paradigmaa edustavissa tutkimuksissa kieli on usein universaalista, irrottaen käsitteensä historiallisista ja

alueellisista todellisuuksista. He kuvailevat, että abstrakti tapa kuvata yhteiskuntaa on omiaan normalisoimaan resurssipulaa ja kyvykkyyksien alihyödyntämistä sosiaalisissa innovaatioissa jättäen vallan ja kamppailun näkymättömäksi. Tällöin sosiaalinen innovaatio voidaan nähdä uusien kuluttajasegmenttien luomisena ja organisoimisena ja muutokset vallitsevaan rakenteeseen ovat vähäisiä.

Phillips ja muut (2024, s. 49–50) kuvailevat, että demokraattisessa paradigmassa ensisijaisena tavoitteena on inhimillisten tarpeiden täyttäminen. Tämä saavutetaan yhteisöjen osallisuutta ja voimaantumista vahvistamalla, sosiaalisia ja poliittisia valmiuksia laajentamalla ja edistämällä resurssien parempaa saatavuutta. Näkökulma korostaa oikeudenmukaisuuden ja ihmiskeskeisyyden arvoja. Huomio on niissä ryhmissä ja yhteiskunnallisissa ilmiöissä, jotka jäävät valtavirtaratkaisujen ulkopuolelle. Kirjoittajat kuvailevat, että demokraattisessakin paradigmassa sosiaaliset innovaatiot ovat riippuvaisia vakiintuneesta asemasta virallisessa instituutiossa, mutta innovaatiot saattavat tällöin myös helposti taipua instrumentaalisen rationaliteetin alle. Demokraattisen paradigman mukaisesti asemoituvat innovaatiot tavoittelevat ongelmiin sosiaalisesti ja poliittisesti transformatiivisia ratkaisuja (Phillips ja muut, 2024, s. 49).

Phillips ja muut (2024, s. 48–50) kertovat, että vahva paradigma (strong paradigm) sijoittuu instrumentaalisen ja demokraattisen paradigman väliin. Vahvan paradigman mukainen tutkimus arvostaa sosiaalista muutosta, pitäen sitä yhteistyöhön perustuvana prosessina, joka pyrkii pelkän innovaation tarjoaman käytännön hyödyn lisäksi muokkaamaan olemassa olevia valtarakenteita. Paradigman mukaan instituutiota itseään ei tule muuttaa, sen sijaan keskitytään parantamaan instituutioiden sisäisiä suhteita. Kirjoittajat esittävät, että paradigman mukaisesti syrjäytyneiden sosiaalisesti marginalisoitujen ryhmien asemaa pyritään vahvistamaan. Heitä pyritään voimaannuttamaan yhteiskehittämisen ja yhteissuunnittelun prosessien välityksellä. Paradigmassa ei pyritä radikaaleihin makrotason muutoksiin, vaan sosiaalinen innovaatio voi voimaannuttaa yhteisöjä ja vahvistaa paikallistason talouskehityshankkeita. Kirjoittajat esittävät, että demokraattinen paradigma usein

tarkastelee täyttymättömien sosiaalisten tarpeiden historiallisia syitä, mutta vahvassa paradigmassa voidaan myös rajautua johonkin tiettyyn paikalliseen tai ajalliseen kontekstiin, instituutioon tai heikosti palveltuihin yhteisöihin. Demokraattiseen paradigmaan saattaa kuulua näkemys, jossa valtio tai julkinen sektori nähdään innovaatioiden esteenä tai sortavana tekijänä. Vahvassa paradigmassa ajatellaan sen sijaan, että valtio voi osaltaan edistää innovaatioita. (2024, s. 48–50.)

Phillips ja muut (2024, s. 49) kuvailevat, että aikaisemmin esitelty Quadruple Helix, jossa innovaatioekosysteemiin kuuluvat teollisuus, hallitus, akateeminen maailma ja kansalaisyhteiskunta, yhdistää sosiaalisten innovaatioiden kontekstissa instrumentaalisen ja vahvan paradigman arvostaen ylhäältä alas suuntautuvien hankkeiden ohella yhteisöjen ja kansalaisten roolia aktiivisina toimijoina. He kuvailevat, että merkittävä osa vahvaa paradigmaa edustavista tutkimuksista käsittelee sosiaalisen innovaation ekosysteemejä. Sosiaalisten innovaatioiden ekosysteemit ovat tukevia ympäristöjä, jotka tuovat sosiaaliset innovaatiot osaksi kollektiivista prosessia nostamalla sosiaalisten toimijoiden roolia suhteessa instituutioihin.

Sosiaaliset innovaatiot ymmärretään usein eri tavoin erilaisissa institutionaalisissa yhteyksissä sekä sosiaaliturvajärjestelmissä ja eroista on hyvä olla tietoinen, erityisesti kun innovaatiot vaikuttavat yli valtion rajojen (Merlin-Brogniart ja muut, 2022, s. 11). Valtaosa sosiaalisia innovaatioita koskevasta tutkimuskirjallisuudesta on peräisin Pohjois-Amerikasta ja Euroopasta ja noudattaa pääasiallisesti instrumentaalisen paradigman mukaista logiikkaa, mukautuen uusliberalistiseen talouspolitiikkaan (Phillips ja muut 2024, s. 51). Alla olevaan taulukkoon 1 on kirjoitettu tiiviissä muodossa kullekin paradigmalle ominaiset tavoitteet, yhteiskunnallinen merkitys sekä keskeiset periaatteet arvon yhteisluonnin näkökulmasta.

Taulukko 1. Sosiaalisten innovaatioiden paradigmajaottelu.

Paradigma	Tavoitteet ja yhteiskunnallinen merkitys	Keskeiset periaatteet arvon yhteisluonnin näkökulmasta
Instrumentaalinen paradigma	Sosiaalisten innovaatioiden tavoitteena on kehittää tehokkaampia, vaikuttavampia ja kestävämpiä ratkaisuja, jotka voivat auttaa korjaamaan markkinoiden epäonnistumisia tai vähentämään julkisia menoja.	Asiakkaiden työ tunnustetaan resurssiksi, joka edistää arvonluontia vahvistaen tehokkaita hallintomekanismeja.
Demokraattinen paradigma	Sosiaalisten innovaatioiden tehtävänä on vastata inhimillisiin tarpeisiin vahvistamalla yhteisöjen osallistumista, laajentamalla sosiaalisia ja poliittisia valmiuksia sekä parantamalla resurssien saatavuutta.	Kansalaisten rooli nähdään aktiivisina toimijoina ja kehittäjinä. Yhteisöjen osallistuminen ja vaikutusmahdollisuuksien lisääminen itseisarvoista.
Vahva paradigma	Sosiaaliset innovaatiot ymmärretään institutionaaliseksi muutokseksi kompleksisissa adaptiivisissa järjestelmissä. Sosiaalisesti marginalisoitujen aseman vahvistaminen. Sisältää myös valtion ja yksityisen sektorin kumppanuuksia.	Sosiaalisesti syrjäytyneitä tai marginalisoituja ryhmiä pyritään voimaannuttamaan osallistamisen, yhteistuotannon ja yhteissuunnittelun välityksellä.

(Phillips ja muut (2024).

Hämäläisen (2008, s. 100) määritelmän mukaisesti sosiaalisella innovaatiolla sosiaali- ja terveydenhuollon kontekstissa tarkoitetaan ”yksilön, ryhmän tai yhteisön ja/tai verkoston luovan toiminnan tuloksena syntynyttä uutta ideaa, joka johtaa lisäarvoa tuottavaan tulokseen yksilön tai yhteisön hyvinvoinnissa, terveydessä tai palvelujärjestelmässä.” Hämäläinen (2008, s. 100) painottaa sosiaalisten innovaatioiden vaikuttavuuden merkitystä. Vaikuttavuuden tulee tällöin olla todennettavissa ja mitattavissa joko makro- tai mikrotasolla.

TEPSIEn (Theoretical, Empirical and Policy Foundations for Social Innovation in Europe) (Euroopan komissio, 2014) määritelmä sosiaalisista innovaatioista korostaa sosiaalisten innovaatioiden inklusiivisuuden ja vaikutusmahdollisuuksien tasapuolisen jakautumisen merkitystä, jolloin innovaatiot eivät ainoastaan vastaa yhteiskunnallisiin tarpeisiin, vaan myös lisäävät kansalaisten osallistumismahdollisuuksia ja vähentävät eriarvoisuutta. Näkökulma kuvastaa Phillipsin ja muiden (2024) esittämän demokraattisen paradigman mukaista suhtautumista sosiaalisiin innovaatioihin.

Edwards-Schachter ja Wallace (2017, s. 65) kuvailevat, että monet tutkijat ovat yksimielisiä siitä, että sosiaaliset innovaatiot ovat edeltäneet teknologisia innovaatioita. Sosiaalisten innovaatioiden käsite alkoi kuitenkin muotoutua 1960- ja 1970-luvuilla. Yksi varhaisimmista käsitteen käyttäjistä oli Peter Drucker, joka piti sosiaalisten innovaatioiden teemaa perustavanlaatuisena. Drucker (2002, s. 38) jakoi innovaatiot tuote-, johtamis- ja sosiaalisiksi innovaatioiksi.

Drucker (1987, s. 1) luonnehti sosiaalisia innovaatioita johtamisen uudeksi ja merkittävimäksi ulottuvuudeksi. Drucker määrittäi sosiaaliset innovaatiot laveasti. Esimerkkeinä sosiaalisista innovaatioista hän (1987, s. 1) mainitsi muiden ohella sosiaaliturvan, joukkoliikkeen, kuten ydinaseriisunnan, maailmanlaajuisen maataloustuotannon ja maatalouden tuottavuuden eksponentiaalisen kasvun sekä Charles Proteus Steinmetzin alulle paneman tutkimuslaboratorion, joka perustui uudenlaiseen toimintalogiikkaan. Druckerin julkaisuissa painottuu ymmärrettävästi

makroliiketalouden näkökulma. Hänen voisikin katsoa edustavan aiemmin kuvattua Phillipsin ja muiden (2024) tekemän jaottelun mukaista instrumentaalista paradigmaa suhteessa sosiaalisiin innovaatioihin.

Toinen merkittävä sosiaalisten innovaatioiden varhaisvaiheen vaikuttaja oli Michael Young. Youngin työ on johtanut lukuisien merkittävien instituutioiden perustamiseen. Hän oli esimerkiksi keskeisessä roolissa The Open Universityn perustamisessa ja osallistui Britannian peruskoulujärjestelmän luomiseen. (Bell, 1983, s. ix–xii.) Youngin julkaisuista välittyy, että hän piti osallisuuden toteutumista ja demokratiaa perustavanlaatuisina arvoina. Young (1983, s. 199) toivoo, että edustajat jakaisivat valtaansa mahdollisimman laajasti, tarjoaisivat kansalaisille mahdollisimman paljon mahdollisuuksia osallistua sekä konsultoisivat ja informoisivat kansalaisia. Edellä esitettyjen seikkojen perusteella Youngin voi katsoa edustavan demokraattista paradigmaa suhteessa sosiaalisiin innovaatioihin. Youngin kirjallisuudessa vaikutusmahdollisuuksien edistäminen näyttäytyy itseisarvoisena. Youngin julkaisuissa yksilöiden hyvinvoinnin ja radikaalikin osallisuuden edistäminen näyttäytyy keskeisenä teemana. Lisäksi hän perusti uusia instituutioita, joilla pyrittiin voimaannuttamaan yhteisöjä.

Kolmas merkittävä sosiaalisten innovaatioiden tutkija on Geoff Mulgan, jonka voi argumentoida edustavan aiemmin esiteltyä Phillipsin ja muiden (2024) esittelemää vahvaa paradigmaa. Artikkelissaan *The Process of Social Innovation* (2006, s. 145) Mulgan painottaa vakiintuneiden instituutioiden roolia sosiaalisten innovaatioiden kehittämisessä. Toisaalta hän tunnistaa myös kansalaisyhteiskunnan keskeisen roolin aloitteiden tekijänä. Mulgan (2007, s. 29) esittelee julkishallinnon keskeisenä sosiaalisten innovaatioiden toimijana sosiaalisten organisaatioiden ja markkinoiden rinnalla.

Portales (2019, s. 7) esittää, että sosiaaliset innovaatiot eroavat liiketaloudellisista innovaatioista erityisesti arvolupaustensa kannalta. Liiketaloudellisten innovaatioiden tarkoituksena on tuottaa taloudellista hyötyä. Ne pyrkivät luomaan kilpailuetua

toimijoiden välille. Sosiaalisten innovaatioiden tavoitteena on yhteiskunnallinen muutos. Toiminta perustuu kilpailuedun saavuttamisen sijaan yhteistyöhön. Liiketaloudellisista innovaatioista poiketen ne pyrkivät lisäämään yhteiskunnan sosiaalista pääomaa laajalaisesti. (2019, s. 7.) Sosiaaliset innovaatiot eroavat myös puhtaasti teknologisista innovaatioista. Saari (2008, s. 81) havainnollistaa, että teknologiset innovaatiot ovat usein patentoituja hyödykkeitä, joiden käyttö on verrannollinen innovaation kehittäjälle maksettavaan korvaukseen.

Sosiaalisilla innovaatioilla on merkittävää rajapintaa myös yritysmaailman kanssa. Useat sosiaaliset innovaatiot on toteutettu yhteiskunnallisina yrityksinä (social enterprise). Phillips ja muut (2024, s. 51) esittävät, että yhteiskunnalliset yrittäjät voidaan nähdä osana laajempaa sosiaalisten innovaatioiden järjestelmää. Doherty ja muut (2014, s. 1) kuvailevat, että yhteiskunnalliset yritykset yhdistävät taloudellisen kestävyuden näkökulman sosiaalisiin päämääriin. Ne eivät sovi perinteiseen jakoon yksityisistä, julkisista ja voittoa tavoittelemattomista organisaatioista vaan ne yhdistävät eri institutionaalisia kenttiä.

Phillips ja muut (2024, s. 51) kuvailevat, että yhteiskunnallinen yrittäjyys on yritystoimintaa, johon on sisällytetty vahvasti sosiaalinen tarkoitus. Tavoitteena on tällöin tuottaa taloudellista ja sosiaalista arvoa samanaikaisesti. Doherty ja muut (2014, s. 420) kertovat, että yhteiskunnallisille yrityksille on ominaista, että ne asettavat yhteiskunnallisen muutoksen etusijalle varallisuuden luomisen sijaan. Niiden kautta tavoitellaan esimerkiksi asunnottomuuden, eriarvoisuuden tai työttömyyden vähentämistä. He kuvailevat, että ne voivat olla esimerkiksi yrityksiä, jotka pyrkivät integroimaan heikommassa asemassa olevia työelämäänsä. Toinen esimerkki on Fairtrade-sertifioidut organisaatiot, jotka edistävät kestävästä maatalouden käytäntöjä. He esittävät, että ne eroavat voittoa tavoittelemattomista organisaatioista siten, että vähintään osa niiden tuloista kertyy kaupallisesta toiminnasta. Phillipsin ja muiden (2024, s. 51–52) mukaan yhteiskunnallista yrittäjyyttä on tarkasteltu pääosin instrumentaalista paradigmasta.

Sosiaalisten innovaatioiden tukeminen on noussut keskeiseksi tavoitteeksi Euroopan unionin politiikassa. Euroopan unionin tavoitteena onkin rakentaa kattava tukirakenne sosiaalisille innovaatioille vuoteen 2027 mennessä (Demos Helsinki, 2022, s. 3). Euroopan sosiaalirahaston plus (ESR+) on Euroopan unionin ihmisiin tehtävien investointien tärkein rahoitusväline (Euroopan komissio, n.d.). ESR+-asetus edellyttää jäsenvaltioilta panostusta sosiaalisiin innovaatioihin. Suomessa tavoite on konkretisoitunut valmistelutoimenpiteiden kautta.

Suomessa valmisteltiin sosiaalisten innovaatioiden osaamiskeskusta vuoden 2023 aikana. Valmistelu toteutettiin Euroopan unionin aloitteesta ja tuella. Valmistelutyön toteutti Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL) yhteistyössä lukuisten kansallisten toimijoiden kanssa. THL käynnisti yhteiskunnallisten innovaatioiden (social innovation) osaamiskeskusprojektin 10.6.2024. Projekti on jatkumoa edellä kuvatulle valmistelulle. Hanke toteutetaan osana International Network for Social Innovation Scaling and Systemic Transformation (INSISST) -konsortiota.

Tavoitteena hankkeella on tuen ja ohjauksen tarjoaminen, yhteiskunnallisten innovaatioiden ekosysteemitoimijoiden osaamisen ja innovaatiokyvykkyyden vahvistaminen, erilaisten rahoitusmahdollisuuksien tarjoaminen, yhteiskunnallisten innovaatioiden kerääminen, validointi ja edistäminen, kansallisen yhteiskunnallisten innovaatioiden strategian yhteiskehittäminen ja sen toimeenpanon tukeminen Suomessa, pitkän aikavälin vision kehittäminen osaamiskeskukselle sekä yhteiskunnallisten innovaatioiden tuloksista ja vaikuttavuudesta tiedottaminen eri hallinnonaloilla. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 2024.) Sosiaalisten innovaatioiden osaamiskeskuksen lähtökohtana on ollut sosiaalisten innovaatioiden vaikuttavuuden kasvattaminen ekosysteemiä vahvistamalla. Se yhdistää kansallisen tason alueiden läheisyyteen. Sen on määrä tehdä laaja-alaista yhteistyötä muiden sosiaalisten innovaatioiden parissa työskentelevien kanssa. (Djakonoff & Korhonen, 2023, s. 33.) THL:n johtama työ osoittaa Suomen sitoutumista sosiaalisten innovaatioiden

kehittämiseen. Vaikka projektin nimi on vaihtunut, voidaan käsitteiden sosiaalinen innovaatio ja nyt käytettävä yhteiskunnallinen innovaatio tulkita viittaavan samaan ilmiöön.

Avelino ja muut (2019, s. 195) ovat esittäneet, että usein oletuksena on, että sosiaaliset innovaatiot voivat edistää yhteiskunnallista muutosta sekä voimaannuttaa toimijoita käsittelemään yhteiskunnallisia haasteita ja vetäytyvää hyvinvointivaltiota. Heidän (2019, s. 197) käsitteellistämisen mukaisesti sosiaalinen innovaatio tarkoittaa muuttuvia sosiaalisia suhteita, joka pitää sisällään uusia tapoja tehdä, organisoida, kehystää ja tietää. Avelinon ja muut (2019, s. 196) kuvailevat, että sosiaalisten innovaatioiden voimaannuttava vaikutus ja muutosvoimaisuus eivät ole kuitenkaan itsestäänselvyksiä.

Pearce ja Knippenberg (2024) esittävät, että johtajuus on erityisen tärkeää sosiaalisten innovaatioiden kontekstissa. He (2024, s. 1068) pitävät ideaalina ylhäältä alaspäin suuntautuvan johtajuuden ja jaetun johtajuuden yhdistelmää. Sosiaalisten innovaatioiden toteutuksissa haasteena on yhdistää nämä kaksi johtamisen muotoa niin, että ne täydentävät ja tukevat toisiaan. Ylhäältä alaspäin suuntautuva johtajuus on käyttökelpoista etenkin innovaation alkuvaiheissa ja jaetun johtajuuden merkitys kasvaa innovaation edetessä. Ylhäältä alaspäin suuntautuvan johtajuuden tärkein tehtävä sosiaalisissa innovaatioissa on mission kirkastaminen. Jaettu johtajuus auttaa oppimaan kokemuksesta ongelmista yrittäessä tehdä visiosta todellisuutta. (Pearce ja Knippenberg, 2024, s. 1070–1071.)

Hämäläinen (2008, s. 101–102) jakaa sosiaali- ja terveydenhuoltoon kytkeytyvät sosiaaliset innovaatiot neljään kategoriaan. Systemiset innovaatiot voivat tarkoittaa ohjausjärjestelmää, lainsäädäntöä ja palvelujen tai etuuksien järjestämistä tai muotoa koskevia innovaatioita. Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja koskevat innovaatiot voivat kehittää esimerkiksi hoitoprosesseja tai palveluketjuja. Yksilöiden ja väestön horisontaalista ja sektoraalista hyvinvointia ja terveyttä koskevat innovaatiot voivat koskea esimerkiksi työn, vapaa-ajan, asumisen, liikenteen tai kulttuurin

palveluinnovaatioita. Yksilöllisen hyvinvoinnin ja terveyden innovaatioilla Hämäläinen tarkoittaa omakustanteisia innovatiivisia tuotteita, palveluja tai laitteita. (2008, s. 101–102.)

Hämäläinen (2008, s. 103) toteaa, että sosiaali- ja terveydenhuollon sosiaaliset innovaatiot voivat saada alkunsa ammattilaisilta mutta myös palvelujen käyttäjiltä. Sosiaalisen innovaation syntymisen taustalla voi olla palvelujen käyttäjien vuorovaikutus ja osallistuminen tai esimerkiksi lääkäreiden ja hoitajien havainnot omasta työstä ja sen kehittamisestä. (2008, s. 103.) Terstriepin ja muiden (2020, s. 886) mukaan sosiaaliset innovaatiot perustuvatkin arvon yhteisluonnin prosesseihin.

Murray ja muut (2010, s. 141) käsittelevät kirjassaan sosiaalisille innovaatioille otollisten olosuhteiden luomista. He nostavat tärkeäksi innovaatioiden lähteeksi sosiaalisen talouden, jolle on ominaista häilyvä raja tuotannon ja kulutuksen välillä, hajautettujen verkostojen intensiivinen käyttö, painotus yhteistyöhön ja toistuviin vuorovaikutuksiin sekä arvojen ja missioiden vahva rooli. Kirjoittajat (2010, s. 147–166) listaavat, että julkisen sektorin sosiaalisia innovaatioita voi edistää strategisilla välineillä, kuten innovaation strategiaohjauksella ja näkyvän, innovaatioista viestivän johtajuuden tai käyttäjäosallisuuden avulla. Lisäksi sosiaalisia innovaatioita voidaan edistää julkisen rahoituksen keinoin, kuten budjetoinnilla, jaetulla tilivelvollisuudella, uudenslaisilla maksuvälineillä, julkisilla sijoituksilla ja veropoliittisilla toimilla. Innovaatioita voidaan edistää myös lainsäädännön ja sääntelyn keinoin, luomalla kannusteita innovointiin, hyödyntämällä työntekijöiden innovointikapasiteettia sekä kansalaisosallistamisen keinoin.

Sosiaalisten innovaatioiden käsite on saanut osakseen kritiikkiä. Edwards-Schachter ja Wallace (2017) toteavat, että monet tiedemiehet ovat luopuneet siitä sen käsitteellisen monimerkityksellisyyden takia. Brandsen ja muut (2016, s. 4) kuvailevat, että käsitettä pidetään huonosti määriteltynä ja rajattuna sekä liian joustavana. Erityisesti Euroopan alueen poliittisessa kontekstissa sitä on käytetty eräänlaisena trendi-ilmaisuna.

Sosiaalisia innovaatioita pidetään herkästi ainoastaan positiivisena ilmiönä, vaikka niitä koskeva näyttö olisikin puutteellista. Toisinaan sosiaaliset innovaatiot voivat sisältää myös kiistanalaisia arvoja. (Brandsen ja muut, 2016, s. 4; Edwards-Schachter & Wallace, 2017, s. 74.) Lisäksi tieto niiden kompleksisista syntymekanismeista on puutteellista (Brandsen ja muut, 2016, s. 4). Brandsen ja muut (2016, s. 5) esittävät, että sosiaaliset innovaatiot tulisi käsittää kompleksisena yhteiskunnallisena prosessina pelkän luokittelevan määritelmän sijaan. Mulganin (2006) mukaan sosiaalisten innovaatioiden prosessi koostuu täyttymättömän tarpeen, kuten nälänhädän tunnistamisesta, ideoiden kehittämisestä ja pilotoinnista, ideoiden arvioinnista, skaalaamisesta ja levittämisestä sekä oppimisesta ja kehittymisestä.

Brandsen ja muut (2016, s. 6) kuvailevat, että sosiaalisten innovaatioiden tarkastelussa on olennaista tiedostaa, että niiden päämäärien ohella yhtä tärkeitä ovat laajemmat poliittiset diskurssit ja institutionaaliset ympäristöt, joihin innovaatiot juurtuvat, sosiaalisen ja taloudellisen ympäristön reaktiot sekä toiveet paremmista selviytymisstrategioista ja ratkaisuista, joita ne edistävät. Sosiaalisten innovaatioiden kontekstissa on myös hyvä huomioida, että usein ne epäonnistuvat (Mulgan, 2006, s. 156). Mulgan (2019, s. 28) huomauttaa, että suurimman osan julkisista organisaatioista, mutta myös kansalaisjärjestöistä tulee keskittyä pääosin olemassa olevien mallien parempaan hallintaan.

2.2 Kompleksisuusajattelu ja sosiaaliset innovaatiot

Simonin (1962, s. 468) määritelmän mukaan kompleksisella järjestelmällä viitataan järjestelmään, joka koostuu lukemattomista määristä osia, jotka ovat keskenään monimutkaisessa vuorovaikutuksessa. Kokonaisuuden voidaan tällöin kuvata olevan enemmän kuin osiensa summa. Simonin varhainen kompleksisuuden määritelmä painottaa osien välistä vuorovaikutusta, mikä on kompleksisuusajattelun ydintä. Toisin

kuin monimutkaiset järjestelmät, kompleksisia järjestelmiä ei voida voimakkaan yhteenkietoutuneisuuden vuoksi palauttaa osiinsa (Puustinen & Jalonen, 2020, s. 17).

Sosiaali- ja terveysalan innovaatioiden tutkimuksessa on olennaista huomioida kompleksisuustieteiden tarjoamat näkökulmat, sillä sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmän on argumentoitu olevan kompleksinen toimintaympäristö. Khan ja muut (2018, s. 2) ovat kuvanneet, että kompleksisessa järjestelmässä kompleksisuuden huomioivat ratkaisut toimivat perinteisiä reduktionistisia ratkaisuja paremmin. Reduktionismi on lähestymistapa, jossa kokonaisuuksia tarkastellaan niiden osien summana ja oletetaan, että kokonaisuutta voidaan ymmärtää tutkimalla sen osia erikseen. Kompleksisuusajattelu etäännyy reduktionismista, sillä reduktionismi ei kiinnitä huomiota osien väliseen vuorovaikutukseen, jolloin merkittävä osa kokonaisuudesta jää huomioimatta (Cilliers, 1998, s. 106; Puustinen & Jalonen, 2020, s. 15–16). Kompleksisuusajattelu myös etäännyy kausaalista mekanistisesta maailmankuvasta (Puustinen & Jalonen, 2020, s. 16). Oeij ja muut (2019, s. 244) ovat esittäneet, että sosiaalisten innovaatioiden prosessi on kompleksinen lukuisten muuttujien vuoksi, sillä tällöin vuorovaikutuksen lopputulosta ei voida ennustaa tai hallita. Sosiaalisten innovaatioiden prosessi noudattaakin epälineaarista logiikkaa. Usein niiden implementointi epäonnistuu. (Oeij ja muut, 2019, s. 244.)

Sosiaali- ja terveysalan innovaatioiden näkökulmasta kompleksisuustieteiden ja innovaatiotutkimuksen välinen side on keskeinen. Innovaatiot syntyvät vuorovaikutuksessa lukuisten eri toimijoiden välillä (Merlin-Brogniart ja muut, 2022, s. 2). Sosiaali- ja terveysalan tutkimusta ja innovointia tehdään enenevässä määrin poikkitieteellisesti ja siihen osallistuu edustajia useammalta toimialalta (Sillanpää ja muut, 2023, s. 115). Leponiemi ja muut (2023, s. 62) kuvailevat, että innovaatioekosysteemi on kehittyvä kokonaisuus. Se muodostuu autonomisten tekijöiden keskinäisestä vuorovaikutuksesta sekä näiden yhteisistä toiminnoista ja tuloksista. Ominaista innovaatioekosysteemeille on, että niiden vuorovaikutus, avoimuus ja keskinäisriippuvuus on voimakkaampaa kuin tyypillisissä verkostoissa.

Avoimuus, tiedonkulku ja yhteistyö on tunnistettu merkittäviksi tekijöiksi innovaatioekosysteemin vaikuttavuuden kannalta (Sillanpää ja muut, 2023, s. 124).

Innovaatioekosysteemit toteuttavat käytännössä aiemmin kuvattua kompleksisuusajattelun keskeistä periaatetta, jonka mukaan kokonaisuuden tuotos on enemmän kuin osiensa summa (Roth & Vakkuri, 2023, s. 86). Kompleksisuusajattelusta tutuin käsittein sosiaali- ja terveysalan TKI-toiminnan (tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan) vaikuttavuuden kannalta keskeisiksi ominaisuuksiksi onkin nimetty kytkeytyneisyys, itseorganisoituminen sekä yhteisevoluutio (Sillanpää, 2023, s. 126). Carayannis ja Campbell (2009, s. 3) kuvailevat, että aikaisemmin esitelty Quadruple Helix -malli syntyi kuvailemaan aiempaa kompleksisempia, epälineaarisia ja dynaamisia tiedon luomisen, levittämisen ja hyödyntämisen prosesseja innovaatiojärjestelmissä ja -verkostoissa. Keskinäisriippuvuuden sekä kytkeytyneisyyden on havainnollistettu kuvaavan myös täsmällisemmin sosiaalisten innovaatioiden systeemisyyttä (Jalonen, 2013, s. 15) ja myös sosiaalisten innovaatioiden ekosysteemien onkin luonnehdittu muodostuvan komplekseista vuorovaikutusjärjestelmistä eri sidosryhmien välillä (Eckhardt ja muut, 2021, s. 3).

Sosiaalisten innovaatioiden innovaatioekosysteemeissä toteutuu myös emergenssi. Torfing (2016, s. 103) esittää, että itseorganisoituvien systeemien kompleksinen vuorovaikutus tuottaa emergenttejä ideoita ja ratkaisuja, joita ei voida katsoa minkään yksittäisen syötteen käynnistämiksi. Eckhardt ja muut (2021, s. 3) ovat kuvanneet, että sosiaalisten innovaatioiden ekosysteemeissä yhteiskehittäminen tuottaa enemmän arvoa, sillä tällöin toimijoiden kyvyt vahvistuvat enemmän kuin yksittäin toimiessa. Kompleksisuusajattelun käsittein niiden voidaan kuvata edistävän yhteisevoluutiota käytännössä. Jalonen (2013, s. 15) on kuvannut sosiaalisia innovaatioita toimijoiden itseorganisoitumiseen perustuvaksi emergentiksi rakenteeksi. Myös kompleksisuusajattelussa keskeiset palauteprosessit ja diversiteetti on esitetty sosiaalisia innovaatioita edistäviksi ominaisuuksiksi lisäten positiivisen emergenssin ja itseorganisoitumisen todennäköisyyttä (Jalonen, 2013, s. 15–16).

Perinteistä lineaarista näkökulmaa innovaatioihin on kritisoitu. Mallissa tieteellinen tutkimus luo uutta teknologiaa ja teknologia vastaa markkinoiden tarpeisiin. Samalla on esitetty, että innovaatioiden kuvaamiseksi tarvittaisiin systemisempää näkökulmaa, joka huomioisi moninaiset palauteketjut innovaatioekosysteemin eri toimijoiden välillä. (Lundvall, 2016, s. 48.) Systeminen näkökulma korostaa innovaatioiden kompleksista luonnetta.

Toimintaympäristön kompleksisuudella voi olla myös innovaatioita rajoittavia vaikutuksia (Long ja muut, 2018, s. 1). Yksi esimerkki kompleksisuuden aiheuttamista haasteista on erilaisten institutionaalisten logiikoiden aiheuttamat ristiriidat. Ne voivat aiheuttaa esimerkiksi johtamisen ja taloudellisen arvioinnin haasteita (Roth & Vakkuri, 2023, s. 87). Institutionaalisella logiikalla viitataan instituutioiden tapaan perustella toimintansa sisältö, merkitys ja organisointi. Toisinaan ne määrittävät uskomusten, arvojen ja normatiivisten odotusten yhdistelmäksi. Erilaisia institutionaalisia logiikkoja ovat esimerkiksi yritystoiminnan logiikka ja julkisen politiikan logiikka. (Roth & Vakkuri, 2023, s. 89–91.) Sosiaalisten innovaatioiden kompleksisuus voi aiheuttaa myös niiden skaalaamisen haasteita (Oeij, 2019 s. 244).

Kompleksisuusajattelussa usein painotetaan, että kaikkiin ongelmiin ei löydy selkeää tai yksinkertaista ratkaisua. Rittel ja Webber ottivat asian esille jo vuonna 1973 julkaistussa klassikkoartikkelissaan, jossa he esittelivät pirullisten ongelmien käsitteen. Rittelin ja Webberin (1973, s. 160) mukaan klassinen tieteen ja tekniikan paradigma ei sovellu avoimen yhteiskunnan järjestelmien ongelmiin. He kuvailevat, että kesyihin ongelmiin verraten hallinnollisten ja suunnittelun ongelmille on ominaista, että ne ovat huonosti määriteltävissä. Avelino ja muut (2019, s. 196) esittävät sosiaalisia innovaatioita käsittelevässä artikkelissaan, että usein oletukset merkittävien yhteiskunnallisten haasteiden ratkaisemisesta ovat optimistisia, vaikka haasteet olisivatkin systemisiä, pirullisia ja sitkeitä. Sosiaalisia innovaatioita tarkastellessa onkin hyvä huomioida niiden rajallisuus.

2.3 Public service logic -lähestymistapa ja sosiaaliset innovaatiot

Public service logic -teoreettisen lähestymistavan keskeinen kehittäjä on Stephen P. Osborne. Lähestymistapa on kehitetty service-dominant logic -teorian innostamana soveltaen sitä julkisten palvelujen kontekstiin. Service-dominant logic -lähestymistavassa keskeisenä ajatuksena on siirtyminen tuotanto- ja organisaatiokeskeisyydestä kohti asiakaslähtöisyyttä ja vuorovaikutteisuutta eri sektoreiden kumppanuusmallien avulla. Artikkelissaan Osborne (2018, s. 1) laajentaa julkishallinnon teoriaa esittämällä yhteistuotantoa ja arvon yhteisluontia uudella tavalla. Aikaisemmin keskustelu on koskenut sitä, kuinka julkiset palvelut voisivat ottaa asiakkaan mukaan parantaakseen palvelujen arvoa. Osbornen luomassa teoriassa palvelun käyttäjä luo palvelun arvon yhdistämällä palvelun omiin kokemuksiinsa, kykyihinsä, tarpeisiinsa ja yhteiskunnalliseen kontekstiin. Julkisen organisaation rooli on tällöin tämän prosessin mahdollistaminen (Osborne, 2018, s. 8; Sillanpää ja muut, 2023, s. 124.) Kyseessä on alhaalta ylöspäin etenevä prosessi (Eckhardt ja muut, 2021, s. 2).

Osbornen (2018, s. 2) tekemän jaon mukaan yhteistuotanto (co-production) viittaa toimintaan, jossa palveluorganisaatio on hallitsevassa roolissa ja jossa pätee lineaarinen logiikka, kun taas arvon yhteisluonnissa (value co-creation) edellytyksenä on vuorovaikutteinen ja dynaaminen suhde. Bason (2010, s. 157) selvittää, että yhteistuotanto (co-production) viittaa asiakkaiden resurssien ja osallistumisen hyödyntämiseen palvelujen tarjoamisen yhteydessä. Hän esittää, että yhteisluonnin käsitteellä taas viitataan uusien ratkaisujen kehittämiseen yhdessä ihmisten kanssa. Torfing ja muut (2019, s. 809) esittävät, että arvon yhteisluonti on omiaan edistämään demokraattista osallistumista, tehokkaiden ja vaikuttavien palvelujen toteutumista ja edistämään olemassa olevien ratkaisujen laatua mutta myös edistämään innovaatioiden syntymistä ja vahvistamaan paikallista resilienssiä sekä sosiaalista yhteenkuuluvuutta.

Eckhardt ja muut (2021, s. 1) esittävät, että arvon yhteisluonti voidaan ymmärtää menetelmänä, prosessina tai palveluna ja sitä voidaan toteuttaa julkisella ja yksityisellä sektorilla sekä yliopistossa. Arvon yhteisluonnin kolme keskeistä ominaisuutta ovat yhteistyö sidosryhmien kanssa, sidosryhmien osallistaminen erilaisiin innovaatioprosesseihin sekä yhteistyöalustan luominen. Arvon yhteisluonti voi kohdistua palvelun suunnitteluun, implementointiin tai aloitteisiin.

Sillanpää ja muut (2023, s. 121) ovat todenneet myös toimialakohtaisesti, että sosiaali- ja terveyspalvelujen tuotannossa ollaan siirtymässä kohti paradigmaa, joka painottaa vuorovaikutteisuutta, palvelujen käyttäjän aktiivista roolia ja osallisuutta TKI-toimintaan. Myös kansainväliset suositukset kannustavat ottamaan kansalaiset mukaan terveydenhuollon kehittämiseen (Farmer ja muut, 2018, s. 2). Yhteiskehittäminen nähdään tärkeänä innovaatioekosysteemin arvon luomisen prosessina. (Kauppinen & Luojus, 2023, s. 191).

Osallisuuden edistämisen keskeinen tavoite on suunnitella ja tarjota palveluja, jotka ovat linjassa paikallisen kontekstin kanssa ja hyödyttävät paikallisia resursseja. (Farmer ja muut, 2018, s. 2). Terveystuotannon kontekstissa arvon yhteisluonnilla pyritään erityisesti tuotteiden ja palvelujen optimointiin ja toisaalta innovaatiohenkisen toimintakulttuurin luomiseen (Eckhardt ja muut, 2021, s. 3).

Kauppinen ja Luojus (2023, s. 191–193) mainitsevat, että yhteiskehittämistä on kritisoitu prosessin liiallisesta korostumisesta lopputulosten kustannuksella. Sen on lisäksi pelätty johtavan tehottomuuteen ja ennakoimattomuuteen. Yhteiskehittämisen johtaminen voi olla haastavaa arvon yhteisluontia koskevien eriävien tavoitteiden vuoksi. (2023, s. 191–193.) Yleisemmin kansalaisosallisuuden vahvistamisen on pelätty vievän liikaa resursseja. Bason (2010, s. 156) argumentoi kuitenkin toimintamallin kustannustehokkuuden puolesta.

Myös PSL -lähestymistapaa kohtaan on esitetty kritiikkiä. Kinder ja Stenvall (2023, s. 18) pitävät sitä kokonaisuudessaan ei-vakuuttavana tutkimusviitekehystenä. Kinder ja Stenvall (2023, s. 3) esittävät, että yhteistuotanto ja arvon yhteisluonti voivat siirtää kustannuksia palvelunkäyttäjille. Kirjoittajat (2023, s. 16–18) eivät hyväksy PSL:ään kuuluvaa ajatusta asiakkaasta pääasiallisena arvonluoja. Lisäksi suuntaus herkästi pelkistää arvon idealistisesti asiakkaan subjektiivisiksi tuntemuksiksi objektiivisesti mitattavan arvon sijaan. Yhteisluonti mahdollistaa palvelunkäyttäjien julkisten palvelujen resurssien kontrollin, jolloin on epäselvää, miten käyttäjien väliset kiistat ratkaistaan. Suunnittelu ja integraatio vaarantuvat, mikäli kokonaisvaltainen resurssiohjaus hylätään. Ajatus laajasta yhteisluonnista voisi lisäksi johtaa eritasoisiin ja erityyppisiin palveluihin mahdollisesti joitakin väestöryhmiä suosien. Malli myös ohittaa aikaisempia merkittäviä suuntauksia, kuten New Public Servicen, eikä perustele riittävästi uuden mallin tarvetta. (2023, s. 16–17.)

PSL-lähestymistavalla on merkittäviä yhtymäkohtia innovaatioihin, erityisesti sosiaalisiin innovaatioihin. Sekä sosiaaliset innovaatiot että yhteiskehittämisen ja arvon yhteisluonnin teemat korostavat yhteistyön tärkeyttä, asiakkaiden osallistamista ja vaikutusmahdollisuuksien lisäämistä sekä yhteiskunnallisen arvon luomista. Kun innovaatioiden ja yhteiskehittämisen suhdetta tarkastellaan yleisellä tasolla, Lundvall (2016, s. 32) mainitsee, että palvelujen tuottajien ja palvelujen käyttäjien yhteistyö luo otolliset olosuhteet innovoinnille. Hänen näkemyksensä mukaan kaikista merkittävimmät innovaatiot syntyvät yksiköissä, jotka ovat organisoituja vertikaalisesti. Bason (2010, s. 152–153) puolestaan korostaa kansalaisosallistumisen roolia julkisen sektorin innovaatioiden ajurina. Hän esittää, että kansalaisosallistuminen tuottaa lisäarvoa useilla tavoilla. Se auttaa kohdentamaan toimintaa vastaamaan siihen, mikä nähdään arvokkaana, se auttaa tunnistamaan, mikä ei ole välttämätöntä, havaitsemaan mahdollisia synergiaetuja sekä löytämään tilaisuuksia yhteistuotannolle.

Eckhardt ja muut (2021, s. 2) korostavat, että yhteiskehittämisen ja arvon yhteisluonnin käsitteillä on vahva yhteys sosiaalisiin innovaatioihin. He esittävät, että arvon

yhteisluonnin helpottaminen voi olla avainasemassa sosiaalisten innovaatioiden menestymisessä. Eckhardt ja muut (2021, s. 4) ovatkin nimenneet sosiaaliset innovaatiot yhdeksi mahdolliseksi arvon yhteisluonnin tavoitteeksi. Monitoimijaisen yhteiskehittämisen tarkoituksena oli myös Kauppisen ja Luojuksen tutkimuksen (2023, s. 204) kontekstissa sosiaali- ja terveysalan organisaatioiden innovaatiokyvykkyyden vahvistaminen. Edwards-Schachter ja Wallace (2017, s. 73) ovat kuvailleet, että usein sosiaaliset innovaatiot edellyttävät kansalaisyhteiskunnan toimijoiden osallistumista aloitteen tekijöinä, asiakkaina tai yhteisluojina. Toisinaan asiakkaita osallistavia menetelmiä hyödyntävistä sosiaalisista innovaatioista on käytetty avoimen sosiaalisen innovaation (open social innovation) käsitettä (Jung ja muut, 2024, s. 1).

Teemalla on paljon yhteistä myös kompleksisuusajattelun kanssa. Julkishallinnon yhteiskehittämisen tavoitteena onkin tuottaa lisäarvoa hyödyntämällä moninaisten toimijoiden välistä yhteistyötä (Kauppinen & Luojus, 2023, s. 193). PSL tunnistaa palvelujen tuotannon systeemisyyden. Julkiset palvelut tuotetaan usein kompleksisissa verkostoissa. (Osborne, 2020, s. 45.) Osborne (2020, s. 45) toteaa , että julkinen palvelutuotanto tapahtuu avoimessa systeemissä. Yhteiskehittämisen prosesseissa moninaisten toimijoiden verkosto toimii emergenttinä kokonaisuutena. Arvon yhteisluonnin prosessi noudattaa kompleksisuusajattelusta tuttua epälineaarista logiikkaa (Eckhardt ja muut, 2021, s. 3). PSL-suuntauksessa palvelujen tuottaminen nähdäänkin edeltävistä teorioista poiketen epälineaarisena, syklisenä ja relationaalisena prosessina (Osborne, 2020, s. 17–18).

3 Menetelmät ja aineisto

Luvussa käsitellään valittuja tutkimusmenetelmiä sekä aineiston keräämistä ja analysointia. Salminen (2011, s. 7) kertoo, että tutkimusmetodin on tarkoitus vastata tieteelliseltä tiedolta edellytettävään tiedonhankinnan rationaalisuuteen ja systemaattisuuteen. Sen valinta ohjaa tutkimuksen suuntaa ja toteutusta. Salminen (2011, s. 7) toteaa, että tarkka metodologia ohjaa havaintojen keräämistä ja analysointia, ehkäisten subjektiivisia päätelmiä. Tieteellisen tutkimuksen menetelmiltä edellytetään yleisesti hyväksytyjä ominaisuuksia, kuten avoimuutta, kriittisyyttä, kykyä itsekorjaukseen ja objektiivisuutta (Salminen, 2011, s. 7).

Tutkimusmenetelmän on hyvä olla perusteltu. Menetelmän valintaan vaikuttaa tutkimuksen tarkoitus, tutkimuskysymykset sekä ajalliset ja muut resurssit (Booth ja muut, 2016, s. 2). Tämä tutkielma toteutettiin integratiivisena kirjallisuuskatsauksena ja dokumenttianalyysinä.

Tyypillisesti integratiivisen kirjallisuuskatsauksen tavoitteena on kriittinen ja syntetisoitu tieto valikoidulla aineistolla (Vilkkä, 2023, luku 1.2.2; Snyder, 2019, s. 334). Vilkkä (2023, luku 1.2.2) esittää, että sen vahvuutena on, että se pyrkii yhdistämään systemaattisen lähestymistavan ja narratiivisen katsauksen luovuuden. Verrattuna systemaattiseen kirjallisuuskatsaukseen se mahdollistaa kapeiden tutkimuskysymysten ohella myös laajempien tutkimuskysymysten esittämisen (Snyder, 2019, s. 334). Vilkkä (2023, luku 1.2.2) esittää, että integratiivinen kirjallisuuskatsaus kuuluukin traditionaaliin mutta osin myös kuvaileviin kirjallisuuskatsauksiin. Salminen (2011, s. 14) kertoo, että se on osa systemaattista kokonaisuutta, mutta siihen on sisällytetty myös narratiivisia piirteitä. Snyder (2019, s. 334) toteaa, että aineistossa voidaan menetelmää käytettäessä huomioida tutkimusartikkelien ohella kirjat ja muut julkaistut tekstit.

Whittemore ja Knafel (2005, s. 547) selittävät, että integratiivinen kirjallisuuskatsaus mahdollistaa usein eri metodein toteutettujen tutkimusten sisällyttämisen

tutkimusaineistoon. Se tekee mahdolliseksi kokeellisten ja ei-kokeellisten tutkimusten sekä empiiristen ja teoreettisten tutkimusten yhdistämisen samaan katsaukseen. Vilkan (2023, 1.2.2) mukaan integratiivisen kirjallisuuskatsauksen edellytyksenä on, että aiheesta on olemassa riittävästi tutkimusta. Onnistuessaan se on systemaattisen kirjallisuuskatsauksen tavoin toistettavissa sekä tarkka ja läpinäkyvä. Sen toteutus muistuttaakin monelta osin systemaattista kirjallisuuskatsausta. Integratiivisella kirjallisuuskatsauksella tavoitellaan usein uusien näkökulmien kehittämistä tai synteesin pohjalta muodostettua mallia, käsitteellistä kehystä tai syvempää tietämystä (Vilka, 2023; Snyder, 2019, s. 334).

Integratiivinen kirjallisuuskatsaus soveltuu tähän tutkielmaan, sillä tutkielman tavoitteena on tarkastella sosiaalisten innovaatioiden hallinnollisia ja systeemisiä tekijöitä sekä sosiaalisten innovaatioiden paradigmoja luoden kokonaiskuva ja synteesiä sosiaalisia innovaatioita edistävästä tekijöistä. Tutkimusmenetelmä mahdollistaa laaja-alaisempiin tutkimuskysymyksiin vastaamisen kuin systemaattinen kirjallisuuskatsaus. Menetelmä mahdollistaa synteisien ja uusien näkökulmien rakentamisen tutkimusaineistoon ja käsitteelliseen taustaan perustuen. Integratiiviseen kirjallisuuskatsaukseen sisältyvät narratiiviset piirteet soveltuvat hyvin sosiaalisten innovaatioiden tutkimukseen, sillä ne mahdollistavat empiiristen tapaustutkimusten sisällyttämisen kirjallisuuskatsaukseen ja kirjallisuuskatsauksen tuloksiin pohjautuvan käsitteellis-teoreettisen tulokinnan. Koehakujen perusteella sosiaalisista innovaatioista sosiaalialan kontekstissa on riittävästi tutkimuksia integratiivisen kirjallisuuskatsauksen toteuttamiseen.

Integratiivinen kirjallisuuskatsaus on systemaattiseen kirjallisuuskatsaukseen verrattuna metodologisesti väljempi, säilyttäen kuitenkin systemaattisen kirjallisuuskatsauksen positiivisia ominaisuuksia, kuten toistettavuuden, tarkkuuden ja läpinäkyvyyden. Se mahdollistaa myös kontekstin huomioimisen. Dokumenttianalyysi täydentää kirjallisuuskatsausta ja tekee mahdolliseksi aiheen perusteellisemmän ja monipuolisemmän tarkastelun. Se myös yhdistää tutkielman paikalliseen kontekstiin.

Tutkimuksen täydentäminen tapaustutkimuksella tukee triangulaation periaatetta. Tuomi ja Sarajärvi (2018, s. 167) kuvailevat, että triangulaatiossa on yksinkertaistaen kyse eri teorioiden, tutkijoiden, tietolähteiden ja metodien yhdistämisestä tutkimuksessa. Taustalla on pyrkimys moninäkökulmaisuuuteen. Tuomi ja Sarajärvi (2018, s. 166–172) kertovat, että triangulaation avulla tutkimuksiin on katsottu olevan mahdollista saada sekä leveyttä että syvyyttä. Parhaimmillaan se mahdollistaa monimuotoisemmat tulokset ja rikkaammat selitykset tutkittavaan ilmiöön. Metodologisen triangulaation ei kuitenkaan voida katsoa lisäävän laadullisen tutkimuksen validiteettia eli paikkansapitävyyttä.

3.1 Integratiivinen kirjallisuuskatsaus

Kirjallisuuskatsaukset (literature review) ovat perimmiltään tutkimusta jo toteutetusta tutkimuksesta (Salminen, 2011, s. 7). Kirjallisuuskatsaukset toteuttavat tieteen kumulatiivisuuden periaatetta (Chalmers ja muut, 2002, s. 1). Systemaattinen lähestymistapa tutkimustyössä pienentää vääristymien mahdollisuutta ja mahdollistaa perusteellisen perehtymisen valittuun aiheeseen (Booth ja muut, 2016, s. 2).

Salminen (2011, s. 14) kertoo, että integratiivisen kirjallisuuskatsauksen avulla ilmiötä voidaan kuvata monipuolisesti ja se tarjoaa systemaattista kirjallisuuskatsausta laajemman kuvan tutkimusalueen kirjallisuudesta. Se tekee mahdolliseksi kirjallisuuden kriittisen arvioinnin ja synteisien tekemisen (Snyder, 2019, s. 335). Salminen (2011, s. 14) toteaa, että integratiivinen kirjallisuuskatsaus mahdollistaa erilaisin metodologisin lähtökohdin tehtyjen tutkimusten sisällyttämisen analyysin pohjaksi. Kirjallisuuden lajit ja niiden tarkastelunäkökulmat voivat tällöin olla huomattavasti moninaisemmat ja laajemmat verrattuna systemaattisen katsauksen lähestymistapaan ja siihen voi sisällyttää empiirisen tutkimuksen lisäksi myös teoreettisia tutkimuksia. (Vilka, 2023, luku 1.2.2.)

Snyderin (2019, s. 335–336) mukaan tutkimusmenetelmää voi soveltaa sekä uusien ja kehittyvien että vakiintuneiden aiheiden käsittelyyn. Vakiintuneiden aiheiden kohdalla integratiivisen katsauksen tavoitteena on luoda kattava yhteenveto vakiintuneesta tiedosta, tarkastella sitä kriittisesti, mahdollisesti uudistaa käsityksiä ja laajentaa aiheen teoreettista pohjaa sen jatkokehitystä varten. Uusien tutkimusaiheiden tapauksessa tavoitteena on usein muodostaa alustavia käsitteellistyksiä ja teoreettisia malleja. Integratiivisen kirjallisuuskatsauksen kontribuutioon on ideaalitulanteessa kuvailun tai historiallisen katsauksen sijaan uuden käsitteellisen viitekehyksen tai teorian muodostaminen. (Snyder, 2019, s. 335–336.)

Whittemore ja Knafel (2005, s. 548) kuvailevat, että menetelmän mahdollisina sudenkuoppina voi olla puutteellinen kirjallisuushakuvaihe, jolloin keskeiset alkuperäislähteet jäävät huomiotta. Lisäksi riskinä on, että alkuperäislähteistä saatuja tietoja poimitaan ja tulkitaan virheellisesti. Myös alkuperäislähteiden analysointi ja synteisien tekeminen voi olla haastavaa. Ongelmana voi lisäksi olla läpinäkyvyyden puute ja tutkimusaineiston todellisen integraation puuttuminen. Integratiivinen kirjallisuuskatsaus onkin vaativa tutkimusmenetelmä (Snyder, 2019, s. 336).

3.2 Tutkimuksen toteutus

3.2.1 Tutkimusstrategia

Kirjallisuuskatsauksen kirjallisuushaun tavoitteena oli löytää keskeisimmät artikkelit, jotka käsittelevät sosiaalisia innovaatioita sosiaalialalla suotuisan innovaatioympäristön näkökulmasta. Tietokannoiksi valikoituivat PubMed, Web of Science, Scopus ja Google Scholar. Lisäksi tuloksia täydennettiin käsin haetulla artikkelilla. Web of Science ja Scopus ovat laajoja monitieteellisiä vertaisarvioitua tutkimuskirjallisuutta sisältäviä tietokantoja.

PubMed on vapaan pääsyn biolääketieteeseen ja elämäntieteiden tietokanta. Tietokannan tavoitteena on terveyden edistäminen globaalisti ja yksilötasolla. (National Library of Medicine, 2025.) Hakua täydennettiin Google Scholar -tietokannalla etsien sieltä aihepiirin suomenkielisiä julkaisuja, jotta tutkielma kattaisi paremmin paikallisen kontekstin.

Alla olevaan taulukkoon on kuvattu käytetyt hakusanat, hakutulosten määrä ja haun toteuttamispäivämäärä. Hakusanojen valinnassa hyödynnettiin koehauilla artikkeleista löytyviä avainsanoja sekä Power thesaurus -asiasanastoa. Hakusanat on valikoitu siten, että hakutulokset kattaisivat tutkimusongelmaa mahdollisimman hyvin, mutta rajaisivat samalla tarpeettoman laajat tulokset pois tehokkaasti. Alla olevaan taulukkoon 2 on merkattu käytetyt tietokannat, hakulausekkeet, hakutulosten määrä sekä haun päivämäärä.

Taulukko 2. Käytetyt tietokannat, hakusanat, hakutulosten määrät ja hakupäivämäärät.

Tietokanta	Hakulauseke	Hakutulosten määrä	Päivämäärä
Pubmed	((("social innovation"[Title/Abstract]) AND (("social service*" [Title/Abstract] OR "social work"[Title/Abstract] OR "social welfare"[Title/Abstract] OR "welfare work"[Title/Abstract] OR "public care"[Title/Abstract] OR "public welfare"[Title/Abstract] OR "elder care"[Title/Abstract] OR "elder-care"[Title/Abstract] OR "care of elderly"[Title/Abstract]))) AND ("innovation environment"[Title/Abstract] OR "infrastructuring"[Title/Abstract] OR "design thinking"[Title/Abstract] OR Facilit*[Title/Abstract] OR co-	4	19.2.2025

Tietokanta	Hakulauseke	Hakutulosten määrä	Päivämäärä
	creat*[Title/Abstract] OR "public service logic"[Title/Abstract])		
Web of science	ALL=("Social innovation") AND ALL=("social service*" OR "social work" OR "social welfare" OR "welfare work" OR "public care" OR "public welfare" OR "elder care" OR "elder-care" OR "care of elderly") AND ALL=("innovation environment" OR "infrastructuring" OR "design thinking" OR Facilit* OR co-creat* OR "public service logic")	30	23.2.2025
Scopus	ALL=("Social innovation") AND ALL=("social service*" OR "social work" OR "social welfare" OR "welfare work" OR "public care" OR "public welfare" OR "elder care" OR "elder-care" OR "care of elderly") AND ALL=("innovation environment" OR "infrastructuring" OR "design thinking" OR Facilit* OR co-creat* OR "public service logic")	17	1.3.2025
Google Scholar	("sosiaalinen innovaatio" OR "sosiaaliset innovaatiot") AND ("sosiaalipalvelut" OR "sosiaalipolitiikka" OR "sosiaalityö")	111	10.7.2025
Tritonia Finna	"social innovation" and "social enterprise" and enabl* and co-*	1 käsin lisätty artikkeli	10.7.2025

3.2.2 Sisäänottokriteerit ja poissulkukriteerit

Aineiston valinnan perusteena toimi ennalta määritellyt sisäänotto- ja poissulkukriteerit, jotka on listattu alla olevaan taulukkoon 3.

Taulukko 3. Kirjallisuuskatsauksen sisäänottokriteerit ja poissulkukriteerit.

Sisäänottokriteerit	Poissulkukriteerit
Tutkimukset on julkaistu vuosina 2015–2025	Ennen vuotta 2015 julkaistut aineistot
Artikkelin tulee olla englannin- tai suomenkielinen.	Muilla kielillä kuin englannin tai suomen kielellä kirjoitetut julkaisut.
Artikkelissa tulee olla abstrakti sekä lähdeluettelo.	Opinnäytteet.
Artikkelissa käsitellään sosiaalisia innovaatioita sosiaalialan kontekstissa. Artikkelissa käytetään sosiaalisten innovaatioiden käsitettä.	Aineistot, jotka eivät käsittele sosiaalisia innovaatioita sosiaalialan kontekstissa.
Artikkelin tulee vastata suoraan tai epäsuoraan asetettuihin tutkimuskysymyksiin.	Tutkimukset, jotka eivät vastaa tutkimuskysymyksiin eivätkä tuo tutkielmaan lisäarvoa näiden näkökulmasta.
Artikkelissa käsitellään tai sivutaan hallinnollisia ja systeemisiä tekijöitä, jotka edistävät tai estävät sosiaalisten innovaatioiden kehittymistä.	Tutkimukset, jotka innovaatioita, joilla ei ole yhteyttä julkiseen rahoitukseen tai jotka käsittelevät teknologia-alan ratkaisuja ilman yhteyttä sosiaalialan julkishallintoon tai yhteiskunnallisiin haasteisiin.
Aineisto on saatavilla Tritonia Finnan tietokannoista, verkosta tai Tritonian kirjastosta.	Aineisto on saatavilla Tritonia Finnan tietokannoista, verkosta tai Tritonian kirjastosta.

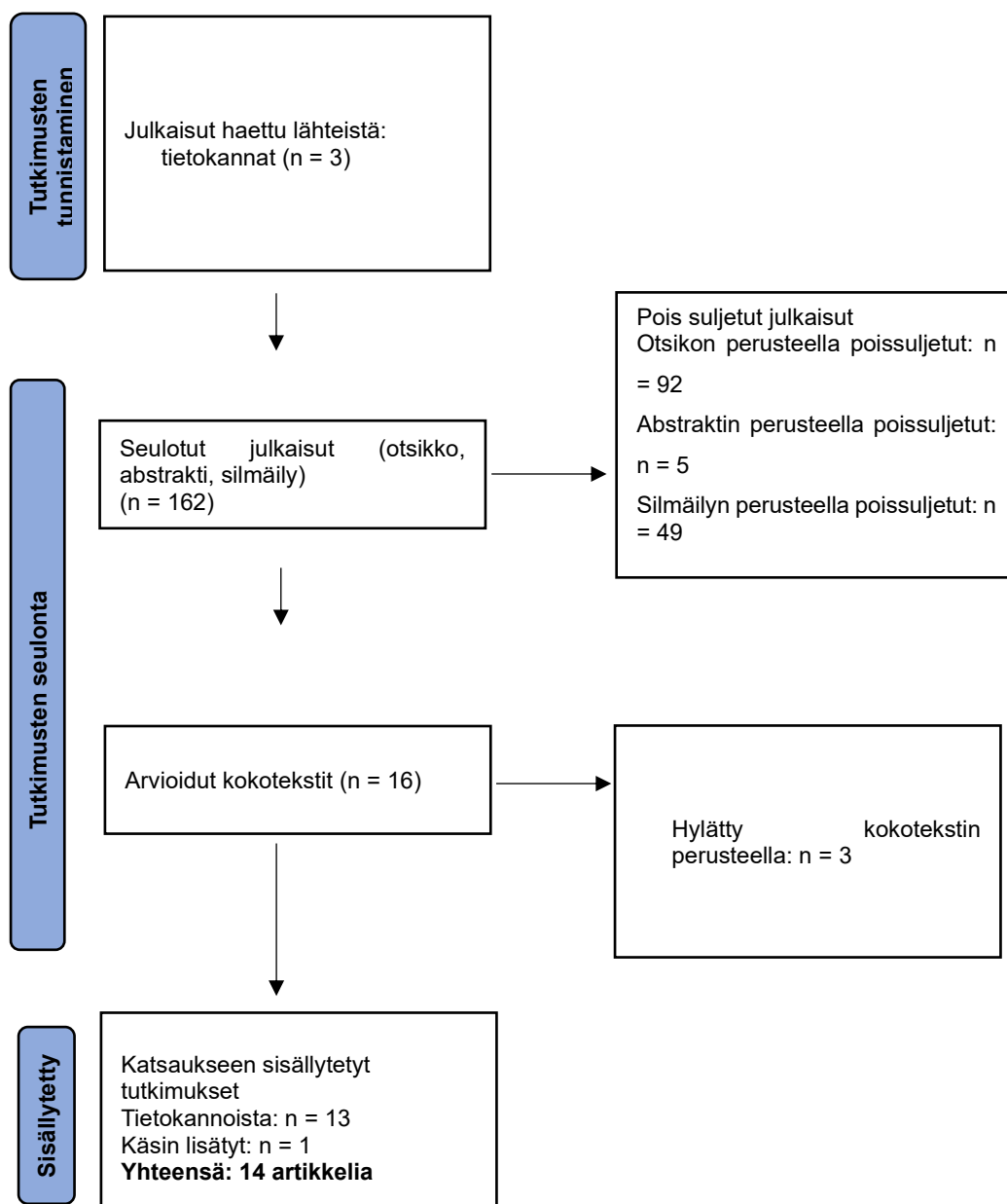
3.2.3 Aineiston valinta

Edellä kuvailtujen tietokantahakujen tuloksena löytyi ajallisen rajauksen jälkeen yhteensä 162 artikkelia. Aineiston valinta toteutettiin sisäänotto- ja poissulkukriteerien mukaisesti. Suurin osa ulkomaisten tietokantahakujen artikkeleista rajattiin kirjallisuuskatsauksesta, koska ne eivät tarkastelleet sosiaalisia innovaatioita sosiaalipalvelujen kontekstissa vaan esimerkiksi terveydenhuollon kontekstissa. Suurin osa suomenkielisen haun artikkeleista rajattiin pois kirjallisuuskatsauksesta, sillä suurin osa niistä oli opinnäytetöitä. Otsikon perusteella kirjallisuuskatsauksesta rajattiin pois 92 artikkelia. Abstraktin lukemisen jälkeen kirjallisuuskatsauksesta rajattiin pois viisi artikkelia. Silmäilyn perusteella kirjallisuuskatsauksesta rajattiin pois 49 artikkelia. Kokotekstin lukemisen jälkeen kirjallisuuskatsauksesta rajattiin pois kolme artikkelia.

Hakukoneessa toteutetun ajallisen rajauksen vuoksi kirjallisuuskatsauksesta rajautui pois 141 artikkelia. Opinnäytetöinä kirjallisuuskatsauksesta rajattiin pois 69 artikkelia. Duplikaatteina eli tutkimusten kaksoiskappaleina kirjallisuuskatsauksesta rajattiin pois 20 artikkelia. 22 artikkelia rajattiin kirjallisuuskatsauksen ulkopuolelle, sillä ne eivät tarkastelleet sosiaalisia innovaatioita sosiaalipalvelujen kontekstissa. Yhteensä 32 artikkelia rajattiin kirjallisuuskatsauksen ulkopuolelle, sillä ne eivät tarkastelleet sosiaalisia innovaatioita, niissä ei käytetty sosiaalisten innovaatioiden käsitettä tai artikkelin fokus ei ollut sosiaalisissa innovaatioissa; käsite vain mainittiin ohimennen.

Yksi hakutulos rajattiin pois kirjallisuuskatsauksesta, sillä sitä ei ollut saatavissa maksuttomasti. Kaksi artikkelia rajattiin tutkielman ulkopuolelle, koska niissä kuvailtu sosiaalinen innovaatio ei ollut julkisesti rahoitettu. Yksi artikkeli rajattiin tutkielman ulkopuolelle, sillä siinä aihetta ei tarkasteltu lainkaan hallinnollisesta näkökulmasta. Yksi artikkeli rajattiin tutkielman ulkopuolelle, sillä se ei ollut englannin- tai suomenkielinen. Yksi artikkeli rajattiin pois tutkielmasta, sillä se käsitteli samaa aihetta samasta näkökulmasta ja samassa kontekstissa kuin kirjallisuuskatsaukseen sisällytetty toinen saman kirjoittajan artikkeli.

Lisäksi tehtiin käsihaku, jonka perusteella tutkielmaan sisällytettiin Kraffin ja Jernsandin kirjoittama, vuonna 2021 julkaistu artikkeli *The roles of social enterprises in a Swedish labour market integration programme – opportunities and challenges for social innovation*. Artikkelin on valikoitunut mukaan tutkielmaan, sillä se tarkastelee sosiaalisia yrityksiä sosiaalisten innovaatioiden viitekehyksestä Pohjoismaissa. Alla olevaan kuvioon 1 on kuvattu kirjallisuuskatsauksen artikkelien seulontaprosessi.

Kuvio 1. Aineiston seulonta PRISMA 2020 flow diagram for new systematic review -pohjaa mukailleen. Taulukon rakenne on lainattu. (PRISMA statement, 2025).

3.2.4 Artikkeleiden laadunarviointi

Whittemore ja Knafl (2005, s. 549–550) toteavat, että integratiivinen kirjallisuuskatsaus sisältää usein laadunarvioinnin. Integratiivisen kirjallisuuskatsauksen sisällytettyjen tutkimusten laadunarviointi toteutettiin yksinkertaisella CASP:n kvalitatiivisten tutkimusten tarkistuslistalla; lisäksi hyödynnettiin tarkistuslistan apukysymyksiä. Vastausvaihtoehdot CASP:n tarkistuslistan kysymyksiin ovat kyllä, ei tai epäselvä. Otsikot arviointikysymyksistä on lyhennetty taulukon selkeyttämiseksi. Alkuperäiset kysymykset löytyvät lähdeviitteistä. Kirjallisuuskatsauksen artikkeleita ei karsittu laadunarvioinnin perusteella. Artikkelien laadunarvioinnin tulokset on kirjoitettu alla olevaan taulukkoon 4.

Taulukko 4. CASP Checklist: For Qualitative Research.

Kirjoittajat	Tavoite selkeä	Menetelmät sopivat	Asetelman sopivuus	Rekrytointistrategian sopivuus	Aineistonkeruun sopivuus	Suhteen huomiointi	Eettisyys huomioitu	Analyysin luotettavuus	Selkeät tulokset	Tutkimuksen merkitys
Dunbar ja muut (2018)	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Epäselvä	Kyllä	Ei	Ei	Kyllä	Kyllä	Kyllä
Käks ja muut (2024)	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä
Toros ja muut (2020)	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Ei	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä
Rihter ja Mešl (2024)	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Ei	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä

Kirjoittajat	Tavoite selkeä	Menetelmät sopivat	Asetelman sopivuus	Rekrytointistrategian sopivuus	Aineistonkeruun sopivuus	Suhteen huomiointi	Eettisyys huomioitu	Analyyysin luotettavuus	Selkeät tulokset	Tutkimuksen merkitys
Chan ja muut (2022)	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä
Traube ja muut (2016)	Kyllä	Epäselvä	Kyllä	Epäselvä	Epäselvä	Epäselvä	Kyllä	Epäselvä	Kyllä	Kyllä
Nandan ja muut (2015)	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Ei	Ei	Kyllä	Kyllä	Kyllä
Kraff ja Jerns and (2021) *	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Ei	Kyllä	Kyllä	Kyllä
Andersen ja Bilfeld (2017)	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä
Jäppinen ja muut (2024)	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Epäselvä	Ei	Kyllä	Kyllä	Kyllä
Lillberg ja muut (2024)	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Ei	Ei	Kyllä	Kyllä	Kyllä
Häikiö ja Kallinen (2017)	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Ei	Kyllä	Kyllä	Kyllä
Wise, S. (2016)	Kyllä	Epäselvä	Kyllä	Epäselvä	Epäselvä	Epäselvä	Epäselvä	Epäselvä	Kyllä	Epäselvä
Koskel ja muut (2015)	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Ei	Kyllä	Kyllä	Kyllä

3.2.5 Aineiston analyysi

Snyderin (2019, s. 336) mukaan integratiivisen kirjallisuuskatsauksen aineiston analysointiin ei ole olemassa tiukkaa standardia. Yleisesti siihen kuuluu kirjallisuuden kriittinen analyysi sekä aihealueen keskeisten ideoiden ja suhteiden analysointi. Tuomi ja muut (2018, s. 117) kuvailevat, että sisällönanalyysillä tarkoitetaan dokumenttien systemaattista ja objektiivista tekstianalyysia, jolla pyritään keräämään tutkittavan ilmiön kuvaus tiivistetyssä ja yleisessä muodossa. Huomionarvoista on, että sisällönanalyysi ei tuota itsessään johtopäätöksiä, vaan ainoastaan järjestelee aineiston selkeiden ja luotettavien johtopäätöksien tekoa varten. Laadullinen analyysi koostuukin aineiston pilkkomisesta, käsitteellistämisestä ja kokoamisesta uudelleen loogiseksi kokonaisuudeksi. Analyysi on osa jokaista laadullisen tutkimusprosessin vaihetta. (2018, s. 117–122.)

Analysoin integratiivisen kirjallisuuskatsauksen aineiston hyödyntäen sisällönanalyysiä. Tuomi ja muut (2018, s. 105) kertovat, että teemoittelussa laadullinen aineisto pilkotaan ja ryhmitellään erilaisten aihepiirien mukaan. Tämä mahdollistaa määriteltyjen teemojen jäsentämisen. Käytännössä tämä pitää sisällään tiettyä teemaa kuvaavien näkemysten ryhmittelyn. (2018, s. 105.)

Tuomi ja muut (2018, s. 107) kertovat, että analyysin päättelyn logiikkana voidaan hyödyntää aineistolähtöistä eli induktiivista päättelyä, teorialähtöistä eli deduktiivista päättelyä tai abduktiivista eli teoriasidonnaista päättelyä. Teoriasidonnaisessa päättelyssä perusajatuksena on, että teorianmuodostus edellyttää havaintojen tekoon liittyvää johtoaajatusta. Nojaudun tässä pro gradu -tutkielmassa abduktiivisen päättelyn logiikkaan ja toteutan aineiston analysoinnin pääasiassa teoriaohjaavalla analyysillä hyödyntäen käsitteellistä taustaa jättäen kuitenkin merkittävästi tilaa aineistosta nouseville havainnoille. Tuomi ja muut (2018, s. 109–110) kuvailevat, että teoriaohjaavassa analyysissä teoriaa hyödynnetään analyysin apuna, mutta analyysi ei

kuitenkaan pohjaudu suoraan teoriaan, vaan jättää tilaa aineistolähtöisille havainnoille. Abduktiivista mallia sovellettaessa tutkijan ajatteluprosessissa aineistolähtöisyys ja valmiit teoreettiset mallit vuorottelevat. Aineistoa ja teoreettisia malleja voidaan tällöin yhdistää luovastikin ja yhdistely saattaa luoda myös uusia näkökulmia. (2018, s. 109–110.)

Tuomi ja muut (2018) esittävät, että teoriaohjaava sisällönanalyysi etenee aineiston ehdoilla aineistolähtöisen sisällönanalyysin tavoin. Merkittävin ero on siinä, että toisin kuin aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä, jossa käsitteet tuodaan aineistosta, teoriaohjaavassa sisällönanalyysissä empiirinen aineisto liitetään teoreettisiin käsitteisiin. Tuomi ja muut (2018) kertovat, että aineistolähtöinen analyysi voidaan jakaa karkeasti kolmeen prosessiin: aineiston redusointiin eli pelkistämiseen, aineiston klusterointiin eli ryhmittelyyn sekä abstrahointiin eli teoreettisten käsitteiden luomiseen. Redusoinnissa aineistosta karsitaan pois tutkimuksen kannalta epäoleellinen. Käytännössä vaihe voi pitää sisällään tutkimustehtäviä kuvaavien ilmaisujen etsimistä, tiedon pilkkomista osiin tai sen tiivistämistä. Tuomi ja kumppanit (2018) kertovat, että ennen analyysin tekoa, tulee tutkimustehtävä sekä aineiston laatu huomioiden määrittää analyysiyksikkö.

Tuomi ja muut (2018) kertovat, että aineiston klusterointivaiheessa aineistosta kerätyistä alkuperäisilmauksista etsitään samankaltaisuuksista tai eroavaisuuksista kertovia ilmauksia. Ryhmiteltyjen käsitteiden kautta päästään muodostamaan alaluokkia ja luokkia. Abstrahoinnin aikana pyritään tunnistamaan tutkimuksen kannalta keskeinen informaatio ja luomaan sen pohjalta teoreettisia käsitteitä ja johtopäätöksiä. Lopulta abstrahoinnin seurauksena esitetään aineistosta muodostetut käsitteet, käsitejärjestelmät, malli tai aineistoa kuvaavat teemat. Analysoitava aineisto on käyty läpi muutamaan kertaan. Aineiston analyysissä aineisto on redusoitu siten, että jäljelle on jäänyt aineisto, joka tuo näkökulmaa tai vastauksia tutkimuskysymyksiin ja tämä aineisto on yhdistetty uudestaan teemoittain. Analyysiyksikkönä toimi tutkimuskysymykset.

3.3 Tapaustutkimus

Tämän tutkielman toinen osa toteutetaan dokumenttianalyysinä. Kyseessä on kirjallisuuteen perustuva tapaustutkimus. Metsämuuronen (2006, s. 92) kuvaa, että tapaustutkimus voidaan ymmärtää laadullisen tutkimuksen tiedonhankinnan strategiaksi. Tapaustutkimuksen kautta pyritään syvällisempään ymmärrykseen tutkittavasta ilmiöstä (Yin, 2011, s. 4). Tapaustutkimuksessa yleistämisen ei tule olla itsetarkoitus ja usein tapaustutkimuksella pyritäänkin yleistämisen sijaan ymmärtämiseen (Metsämuuronen, 2006, s. 90–92). Menetelmää käytettäessä tavoitteena on tuottaa syvällistä ja yksityiskohtaista tietoa, joka ottaa huomioon myös kontekstin (Ojasalo ja muut, 2014, s. 52–53; Yin, 2011, s. 4). Yinin (2011, s. 5) mukaan tapaustutkimus sopii käytettäväksi silloin, kun pyritään vastaamaan kuvailevaan tai selittävään tutkimuskysymykseen. Menetelmää käytetään myös arviointitarkoituksiin.

Yin (2011, s. 6) toteaa, että tapaustutkimuksen heikkoutena on se, että sen tulokset eivät ole yleistettävissä. Myös menettelytapojen uskottavuudella voi olla rajoitteita. Rajoitteet ovat kuitenkin hallittavissa käyttämällä jossain määrin systemaattista toimintatapaa (Yin, 2011, s. 6.). Yin (2011, s. 7) kertoo, että tapaustutkimuksen kohde on parhaimmillaan erottuva. Hän (2012, s. 10) suosittelee hyödyntämään teoreettisia näkökulmia tapaustutkimuksen tukena erityisesti silloin, kun kokemusta tapaustutkimusten tekemisestä ei ole paljon.

3.4 Dokumenttianalyysi

Bowen (2009, s. 1) toteaa, että dokumenttianalyysi on systemaattinen prosessi, jossa voidaan arvioida sähköistä tai painettua kirjallisuutta. Usein sitä hyödynnetään osana laajempaa laadullista tutkimusta triangulaation periaatetta mukailien (Bowen, 2009, s.

2). Sitä voi kuitenkin käyttää myös itsenäisenä tutkimusmenetelmänä. Toisinaan dokumenttianalyysi on myös ainoa mahdollinen tutkimusmenetelmä. (Bowen, 2009 s. 3.)

Bowen (2009, s. 7.) esittää, että dokumenttianalyysissä keskeistä ei ole analysoitujen dokumenttien määrä, vaan niiden laatu ja relevanssi tutkimuksen tarkoituksen ja suunnittelun kannalta. Asiakirjojen toimiessa todentamisen tai tuen välineinä, jopa pieni määrä niitä voi tarjota tehokkaan keinon tutkimuksen loppuunsaattamiseksi. Bowen (2009, s. 1) toteaa, että dokumenttianalyysin tavoitteena on merkitysten löytäminen, ymmärryksen laajentaminen sekä empiirisen tiedon kartuttaminen. Ojasalon ja muiden (2014, s. 136) mukaan menetelmän tavoitteena on analysoida dokumentteja järjestelmällisesti ja luoda selkeä sanallinen kuvaus tutkittavasta ilmiöstä.

Bowen (2009, s. 1–2) toteaa, että dokumenttianalyysi voi kohdistua hyvin monimuotoiseen aineistoon; aineisto voi pitää sisällään esimerkiksi kirjoja, lehtiä ja sanomalehtiä, mutta myös organisaatioraportteja, kyselytutkimuksen tietoja ja erilaisia julkisia raportteja. Dokumenttianalyysin vahvuuksiin kuuluu, että sen avulla on mahdollista tuottaa monipuolinen kuvaus yksittäisestä ilmiöstä, organisaatiosta tai ohjelmasta. (Bowen, 2009, s. 3). Tutkimusmenetelmän vahvuutena on myös, että se mahdollistaa kontekstualisoinnin, muutoksen ja kehityksen seuraamisen sekä löydöksiä vahvistamisen ja muista lähteistä saadun näytön tukemisen (Bowen, 2009, s. 3–4; Ojasalo ja muut, 2014, s. 136). Koska dokumentit ovat sidoksissa tiettyyn asiayhteyteen, niiden arvioinnissa on tärkeää hyödyntää vertailua muihin tietolähteisiin (Bowen, 2009, s. 7).

Bowen (2009, s. 5–6) luettelee metodin eduiksi kustannustehokkuuden, aineiston saatavuuden, ajankäytöllisen tehokkuuden, täsmällisyyden, vakauden, kattavuuden ja sen, että tutkimusprosessi ei vaikuta tutkimuksen kohteeseen. Tutkimusmenetelmän rajoitteiksi Bowen (2009, s. 5–6) listaa valikoivan puolueellisuuden sekä dokumenteissa

olevien tutkimuskysymysten kannalta tarpeellisten yksityiskohtien puutteen. Toisinaan dokumenttien saavutettavuudessa on myös ongelmia.

Ojasalo ja muut (2014, s. 137) kuvaavat analyysia prosessina, jossa aineisto ensin hajotetaan, sitten käsitteellistetään ja lopuksi kootaan uudelleen loogiseksi kokonaisuudeksi. Teoriaohjaavassa sisällönanalyysissä analyysin luokittelu pohjautuu aiempaan viitekehukseen. Ojasalo ja muut (2014, s. 136) selittävät, että sisällönanalyysin tavoitteena on luoda selkeyttä aineistoon, jotta voitaisiin tehdä luotettavia ja selkeitä päätelmiä. Työ ei kuitenkaan pääty aineiston analyysiin, vaan analyysin pohjalta on tarkoitus luoda tulkintoja tuloksista. Ojasalo ja muut (2014, s. 143–144) kertovat, että tulkinnassa tavoitteena on, että tutkija tuo kohdeilmiöstä ilmi jotakin uutta. Tulkinnossa voi käyttää apuna aikaisempaa teoriaa ja tutkimusta ja sen perimmäisenä tarkoituksena on luoda havainnoista synteesejä, jotka vastaavat tutkimuskysymyksiin. Tulkinnat mahdollistavat johtopäätösten tekemisen. (2014, s. 143–144.)

Tutkimusvaiheisiin kuuluvat aineiston silmäily, lukeminen sekä tulkinta. (Bowen, 2009, s. 6). Bowen (2009, s. 6) mukaan keskeistä on osata erottaa oleellinen tieto epäolennaisesta. Hän (2009, s. 7) muistuttaa myös, että dokumenttien analysoinnissa on oltava kriittinen; ne eivät välttämättä ole paikkansapitäviä, tarkkoja tai täydellisiä kuvauksia tapahtuneesta. Niiden uskottavuus, aitous, tarkkuus ja edustavuus tulisikin määritellä. Niiden kattavuuden suhteen tulisi määritellä, ovatko ne laaja-alaisia eli kattavatko ne aiheen kokonaisvaltaisesti tai laajasti vai valikoivia, jolloin ne kattavat vain joitakin näkökulmia. (2009, s. 7.)

Bowen (2009, s. 7) kuvaa, että sen sijaan että tutkijat poimisivat suoria lainauksia, heidän tulisi keskittyä ymmärtämään asiakirjojen kokonaisvaltaista merkitystä tutkimusaiheen kannalta. Tutkijan tulisikin ottaa huomioon asiakirjan alkuperäinen tarkoitus ja kohdeyleisö. Huomionarvoista on myös, onko asiakirja laadittu jonkun pyynnöstä, kirjoitettu ensikäden kokemuksen vai toissijaisten lähteiden perusteella, toimitettu vai toimittamaton sekä nimetön vai allekirjoitettu. Tutkimuksia tarkastellessa tulisi

huomioida tutkimustulosten ohella tutkimuksen suunnittelu, tutkimusmenetelmät sekä teoreettinen viitekehys. (Bowen, 2009, s. 7.) Tapaustutkimuksen täydentäminen dokumenttianalyysillä auttaa laajentamaan ja syventämään tarkastelua sekä auttaa yhdistämään tutkielman paremmin paikalliseen kontekstiin. Tapaustutkimukseen sisältyy huomattavasti heterogeenisempi aineisto kuin kirjallisuuskatsaukseen, jolloin se sisältää potentiaalisesti täydentäviä näkökulmia kirjallisuuskatsauksen aineistoon nähden triangulaation periaatetta mukaillen.

3.4.1 Aineiston valinta

Esimerkkejä merkittävistä kotimaisista sosiaalialan sosiaalisista innovaatioista ovat Asunto ensin -palvelumalli sekä palveluasunnot (Taipale, 2017). Yhtenä esimerkkinä Asunto ensin -mallin toteuttajista toimii Y-säätiö, joka perustettiin vuonna 1985 vastaamaan aikansa vaikeaan asunnottomuustilanteeseen (Kaakinen, 2017, s. 208). Y-säätiön toteuttama Asunto ensin -palvelumalli perustuu siihen, että asiakkaalle järjestetään ensin asunto, koska vasta sen jälkeen kuntoutustoimilla on edellytykset onnistua (Kaakinen, 2017, s. 209). Tapaustutkimuksen kohteena on Asunto ensin -mallin käyttöönotto Suomessa.

Valittu tapaustutkimuksen kohde auttaa yhdistämään tutkielman paikalliseen kontekstiin. Siitä on saatavilla monipuolisesti erilaisia dokumentteja. Pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämiseen tähänneiden PAAVO I- ja II-ohjelmien aikana vuosina 2008–2015 asuntola-asuminen korvattiin asunto ensin -periaatteella toimivilla vuokra-asumiseen perustuvilla asumisyksiköillä (Pitkänen ja muut, 2019, s. 9). Tapaus sopii hyvin tapaustutkimuksen kohteeksi, sillä se on tuloksellinen ja laaja-alainen sosiaalinen innovaatio. Suomen on kuvattu olevan yksi parhaita esimerkkejä onnistuneen Asunto ensin -mallin soveltamisesta maailmassa (Karppinen & Fredriksson, 2016, s. 35). Suomea on sittemmin kutsuttu asunnottomuuden poistamisen mallimaaksi. Asunnottomuus on vähentynyt 80 prosenttia viimeisen 35 vuoden aikana ja Suomen

tavoitteena on poistaa pitkäaikaisasunnottomuus vuoteen 2027 mennessä (Kaakinen & Turunen, 2024).

Kettunen (2013, s. 562) toteaa, että paradigmanmuutoksen ja mallin käyttöönoton taustalla olivat rohkaisevat kokemukset Yhdysvalloista. Suomessa käyttöönotettu malli on kuitenkin kehitetty paikallisista lähtökohdista käsin ja sillä on lopulta vähän yhdistäviä piirteitä Yhdysvalloissa kehitetyn mallin kanssa (Kettunen, 2013, s. 569). Sitä voidaan lopulta pitää itsenäisenä sosiaalisena innovaationa, joka on saanut innoituksensa Yhdysvalloissa toteutetusta mallista. Mallien peruslähtökohta on kuitenkin yhtenevä.

Tapaustutkimuksen aineisto rakentuu mallin käyttöönottoon liittyviä ohjelmia käsittelevistä raporteista, arviointiraportista, kirjasta, diaesityksestä ja tutkimuksesta. Dokumenttianalyysiin on koottu heterogeeninen aineisto eri lähteitä vertaillen ja triangulaation periaatetta mukailen. Aineistohaku tehtiin 19.7.2025. Tutkimusartikkeli löydettiin Google Scholar -hakukoneesta hakusanoilla Finnish Housing First ja se valikoitui siten, että se vastasi tutkimuskysymykseen. Muiden dokumenttien valinnassa hyödynnettiin Y-säätiön asunnottomuusohjelmat-sivua, jolle on listattu merkittävimmät hankkeet tapaustutkimuksen kohteeseen liittyen ja pyrittiin tämän jälkeen löytämään näitä ohjelmia käsitteleviä raportteja. PAAVO II -loppuraportti löydettiin Googlen hakukoneesta hakusanoilla ”paavo asunto ensin arviointiraportti”. PAAVO I -ohjelmaa kuvailevaa varsinaista laajaa loppuraporttia ei ollut saatavilla verkosta, mutta asuntoensin.fi-sivustolla on ohjelmaa koskeva diaesitys, joka sisällytettiin aineistoon. Lisäksi muissa dokumenteissa käsitellään toteutusta. *A Home of Your Own* -teos löydettiin Y-säätiön materiaalipankista. Nimi ovesa -toimenpideohjelma löydettiin Googlen hakukoneella hakusanalla ”nimi ovesa”. Dokumenttianalyysiin sisällytettävät julkaisut on taulukoitu tulosluvussa. Alla olevaan taulukkoon 5 on listattu dokumenttianalyysin sisäänottokriteerit ja poissulkukriteerit.

Taulukko 5. Dokumenttianalyysin sisäänottokriteerit ja poissulkukriteerit.

Sisäänottokriteeri	Poissulkukriteeri
Käsittelee Asunto ensin -mallia tai siihen liittyviä ohjelmia Suomessa	Ei käsittele lainkaan Asunto ensin -mallia tai ei käsittele sitä Suomen kontekstissa
Vastaa tutkimuskysymyksiin. Sisältää tietoa mallin toteutuksesta tai hallinnosta	Ei vastaa lainkaan tutkimuskysymyksiin. Mallia ei esimerkiksi käsitellä hallinnon näkökulmasta
Aineisto saatavilla vapaasti verkosta	Aineisto ei ole saatavilla
Julkaistu vuosien 2007-2025 välillä	

3.4.2 Aineiston analyysi

Dokumenttianalyysin aineiston analyysi toteutettiin yksinkertaisesti ja systemaattisesti. Aineisto redusoitiin ja aineistosta merkittiin kohtia, jotka sisälsivät vastauksia tai näkökulmia tutkimuskysymyksiin tai jotka sisälsivät muuten relevanttia tietoa tutkimuksen aihepiiriin liittyen. Nämä kohdat koottiin jokaisesta julkaisusta erikseen ja niitä tarkasteltiin suhteessa tutkimuskysymyksiin. Tavoitteena analyysissä oli löytää aineistosta ennen kaikkea havaintoja, jotka antaisivat vastauksia siihen, mitkä hallinnolliset tai systeemiset tekijät ovat mahdollistaneet innovaation syntymisen ja implementoinnin. Analyysin tuloksia verrattiin ennalta laadittuun luokitteluun ja sijoitettiin siihen. Aineistoa analysoitiin teoriaohjaavasti käsitteelliseen taustaan peilaten.

Dokumenttianalyysin aineistoa tarkastellessa on huomioitava, että dokumentit käsittelevät samaa toteutusta eri näkökulmista ja eri ajankohtina. Arviointiraportti on jatkumoa loppuraportille, joka on jatkumoa toimenpideohjelmalle. Tutkimusaineisto etenee tutkimusartikkelia lukuun ottamatta kronologisessa järjestyksessä.

4 Tulokset

Tässä luvussa käydään läpi kirjallisuuskatsauksen ja tapaustutkimuksen tulokset. Näiden tutkimusmenetelmien tulokset on jaettu omiin alalukuihinsa. Tulosten merkityksen pohtiminen ja synteesi aikaisempaan kirjallisuuteen on sisällytetty johtopäätös- ja pohdintalukuun.

4.1 Kirjallisuuskatsauksen tutkimusaineiston kuvaus

Kirjallisuuskatsauksen aineisto koostuu 14 julkaisusta. PubMed-tietokannasta tehdyllä haulla tutkielmaan valikoitui kaksi artikkelia. Web of Science -tietokannasta tutkielmaan valikoitui kuusi artikkelia. Scopus-tietokannasta tutkielmaan valikoitui yksi artikkeli. Google Scholarin suomenkielisen haun kautta tutkielmaan valikoitui neljä julkaisua. Käsin tutkielmaan valikoitui lisäksi yksi artikkeli.

Phillipsin ja muiden (2024, s. 51; käsitteellinen tausta) mukaan yhteiskunnalliset yritykset ovat tärkeä osa laajempaa sosiaalisten innovaatioiden järjestelmää. Yhteiskunnalliset yritykset näyttäytyivät kirjallisuuskatsauksen valossa merkittävänä sosiaalisten innovaatioiden toteuttamisympäristönä. Yhteiskunnallinen yritys voi olla myös kokonaisuudessaan sosiaalinen innovaatio. Kirjallisuuskatsauksen tutkimuksista 5/14 sosiaalisten innovaatioiden toteuttamisympäristö oli yhteiskunnallinen yritys.

Alla olevaan taulukkoon 6 on listattu artikkelin nimi, kirjoittajat, julkaisuvuosi, konteksti, edustettu sosiaalisten innovaatioiden paradigma sekä aineistosta esiin nousseet keskeisimmät innovaatiota edistävät tekijät.

Taulukko 6. Kirjallisuuskatsauksen tutkimusaineiston kuvaus/kevyt analyysikehikko.

Artikkelin nimi	Tekijät ja julkaisu vuosi. Käsin haetut tutkimukset	Keskeisimmät innovaatiota edistävät tekijät	Konteksti (maa ja sektori)	Edustettu paradigma
The perspectives of leaders at community-based organizations that are integrating mental health supports.	Dunbar ja muut (2018)	Henkilöstön sitouttaminen. Selkeä viestintä. Vahvat yhteistyösuhteet. Selkeät roolit ja vastuut.	Yhdysvallat. Mielenterveyden tukeminen.	Vahva paradigma
Implementing a social innovation for community-based peer support for immigrant mothers in Sweden: A mixed-methods process evaluation.	Kåks ja muut (2024)	Organisaation hyvä maine, vakiintuneet verkostot ja laajojen hankkeiden toteuttamiseen liittyvät kokemukset. Luottamuksen rakentaminen. Vahvat tukirakenteet. Tasapaino joustavuuden ja roolien selkeyden välillä.	Ruotsi. Maahanmuuttajaäidit.	Demokraattinen paradigma
Co-creation of social services on the example of social hackathon: The case of Estonia.	Toros ja muut (2020)	Yhteinen ymmärrys. Turvallisen ympäristön luominen. Yhteiskehittäminen mahdollisti emergenssin.	Viro. Sosiaalipalvelut.	Demokraattinen paradigma.
Innovative approaches to social activation using collaborative social work concepts: The case of social enterprise in working with the vulnerable long-term unemployed.	Rihter ja Mešl (2024)	Monitieteinen yhteistyö.	Slovenia. Pitkäaikaistyöttömät. Yhteiskunnallinen yritys.	Demokraattinen paradigma.
The role of social innovation policy	Chan ja muut (2022)	Inklusiivinen rahoitusinstrumentti.	Hongkong. Poliitikka ja rahoitus.	Instrumentaalinen paradigma.

in social service sector reform: Evidence from Hong Kong.				
Catalyzing Innovation in Social Work Practice.	Traube ja muut (2016)	Innovaatio-osaamisen sisällyttäminen koulutukseen. Sektorirajat ylittävä yhteistyö. Innovaatioihin sitoutuneet organisaatiot ja johtaminen.	Yhdysvallat. Sosiaalityön koulutus.	Vahva paradigma.
Social workers as social change agents: Social innovation, social intrapreneurs and social entrepreneurs.	Nandan ja muut (2015)	Kumppanuuksien luominen ja verkostoituminen. Poliitiikan ja trendien seuraaminen. Osallistaminen.	Yhdysvallat. Sosiaalityöntekijöiden rooli innovaatioiden edistäjinä.	Vahva paradigma.
The roles of social enterprises in a Swedish labour market integration. programme – opportunities and challenges for social innovation.	Kraff ja Jernsand (2021) *	Osallistaminen. Viestintä sidosryhmien kanssa.	Ruotsi. Maahanmuuttajien integraatio.	Demokraattinen paradigma.
Transforming welfare institutions through social innovation and action research in Denmark.	Andersen ja Bilfeld (2017)	Osallistaminen. Käytännönläheisyys. Alhaalta ylöspäin etenevä logiikka.	Ikääntyneiden asumispalvelut. Tanska.	Demokraattinen paradigma
Sosiaaliset innovaatiot lastensuojelussa – mitä niiden erityispiirteet ovat?	Jäppinen ja muut (2024)	Ohjelmateoreettinen viitekehys. Tilan luominen kompleksisuudelle. Kokeilut. Verkostojen hyödyntäminen. Innovaatioiden kestävyyspanostaminen. Yhteiskehittäminen.	Suomi. Lastensuojelun palvelut.	Vahva paradigma.

Yhteiskunnan kehittäjät ja uudistajat. Yhteiskunnallisten yritysten sosiaaliset innovaatiot.	Lillberg ja muut (2023)	Osallistava yhteistyö. Vuorovaikutus. Innovaatioprosessi. Metataidot. Kokeilukulttuuri. Arviointi- ja tutkimustieto.	Suomi. Yhteiskunnalliset yritykset.	Vahva paradigma.
Nuorten aikuisten tarpeet ja asiantuntijoiden mahdollisuudet palveluiden suunnittelussa.	Häikiö ja Kallinen (2017)	Hanke epäonnistui	Suomi. Nuorten palvelut.	Demokraattinen paradigma.
Introducing MABL: A new social innovations programme at the University of Melbourne.	Wise, S. (2016)	Moniammatillinen verkostotyö. Sosiaalisten innovaatioiden prosessi. Yhteiskehittäminen.	Australia. Lapset ja nuoret.	Vahva paradigma.
Creating social innovation: Approaches to community development in a social enterprise.	Koskela ja muut (2015)	Kontemplatiiviset ja taideperustaiset menetelmät. Yhteiskehittäminen.	Suomi. Yhteiskunnalliset yritykset.	Demokraattinen paradigma.

4.2 Kirjallisuuskatsauksen sosiaalisten innovaatioiden jako paradigmoittain

Seuraavassa osiossa kirjallisuuskatsaukseen sisällytetyt artikkelit on jaettu Phillipsin ja muiden (2024) typologian mukaisiin paradigmoihin. Tulokset on jaettu alaotsikoittain paradigmojen mukaisesti. Tulosten määrällinen jakauma ja tulosten merkityksen pohdinta on sijoitettu lukuun 5.2. Tämä alaluku yhdessä luvun 5.2 kanssa vastaa tutkimuskysymykseen 2.

4.2.1 Instrumentaalinen paradigma

Chanin ja muiden (2022) kuvailemassa SIE-rahastossa on Phillipsin ja muiden (2024) tekemään jaotteluun perustuen instrumentaalisen ja vahvan paradigman mukaisia piirteitä. Instrumentaalisen paradigman mukaisesti uudistuksella tavoiteltiin NPM-mallin vahvistamista sosiaalipalvelusektorilla ja siten myös kustannusten hillitsemistä ja tehokkuuden parantumista (Chan ja muut, 2022, s. 347). Instrumentaalisisessa paradigmassa sosiaalisten innovaatioiden fokus on usein kulujen karsimisessa ja markkinavirheiden korjaamisessa (Phillips ja muut, 2024, s. 46–48). Toteutuksen tavoitteena oli vahvistaa sosiaalipalvelusektorin yrittäjähengeä. Tukeen yhdistettiin omavaraisuusvaade. (Chan ja muut, 2022, s. 356.)

Toteutuksessa esiintyi samanaikaisesti vahvan paradigman mukaisia elementtejä. Vahvan paradigman mukaisesti se sai aikaan institutionaalista muutosta ja uudet toimijat pääsivät sosiaalipalvelusektorille, sillä rahoituskriteerit olivat inklusiivisempia (Chan ja muut, 2022, s. 354). Vahva paradigma toimi toteutuksessa kuitenkin instrumentaalisen paradigman mukaisten tavoitteiden mahdollistajana.

4.2.2 Vahva paradigma

Tässä analyysissä vahva paradigma tarkoittaa tapauksia, joissa sosiaaliset innovaatiot tähtäävät instituutionaaliseen muutokseen kompleksisissa adaptiivisissa järjestelmissä (ks. luku 2.1.2; Phillips ja muut, 2024).

Dunbarin ja muiden (2018) artikkelissa kuvattu toteutus on linjassa Phillipsin ja muiden (2024) tekemän jaon mukaisesti vahvan paradigman mukaisen logiikan kanssa. Toteutus oli merkittäväällä tavalla uusi palvelumalli, joka sovitettiin täydentämään olemassa olevia palveluja. Sen pyrkimyksenä oli parantaa mielenterveyspalvelujen saavutettavuutta.

Toteutuksessa välittyy pyrkimys vahvistaa sosiaalisesti marginalisoitujen asemaa hyödyntämällä valtion ja yksityisen sektorin kumppanuusmallia. Sekä marginalisoitujen aseman vahvistaminen että valtion ja yksityisen sektorin kumppanuudet sisältyvät vahvan paradigman mukaiseen logiikkaan (ks. luku 2.1.2). Toteutuksen kuvauksessa välittyy myös systeemiajattelu. Ohjelma pyrki edistämään mielenterveyspalvelutuottajien ja yhteisöpohjaisten organisaatioiden välistä muodollista yhteistyötä esimerkiksi säännöllisin koordinoititapaamisin. Toisaalta toteutuksessa on nähtävissä myös demokraattisen paradigman mukaisia elementtejä; ohjelma kohdistui nimenomaan matalan tulotason väestöön yhteisöpohjaisten organisaatioiden välityksellä. Sen voi tulkita pyrkivän voimaannuttamaan nimenomaan heikoimmassa asemassa olevia.

Lillbergin ja muiden (2023) julkaisun sisältö asemoituu Phillipsin ja muiden (2024) jaottelun mukaisesti vahvan paradigman mukaiseen suhtautumiseen suhteessa sosiaalisiin innovaatioihin. Julkaisussa keskeisinä teemoina ovat institutionaalinen muutos ja julkisen sektorin rooli mahdollistajana ja koordinoijana. Lillberg ja muut (2023, s. 9) korostavat tarvetta systeemitason yhteiskunnallisille innovaatioille ja sektorirajat ylittävälle yhteistyölle. Innovaatiopolitiikan rooli nähdään tässä keskeisenä. Raportti asemoi yhteiskunnalliset yritykset marginaalisiksi toimijoiksi, joiden asemaa voi pyrkiä tukemaan valtion kumppanuuksilla (Lillberg ja muut, 2023, s. 138). Tutkimus keskittyy tarkastelemaan institutionaalisia olosuhteita ja niiden kehittämistä suotuisammiksi yhteiskunnallisille yrityksille (Lillberg ja muut, 2023, s. 136–138). Myös yhteiskehittämisen teema näyttäytyy merkityksellisenä, vaikka julkaisussa sitä lähinnä sivutaan. (Lillberg ja muut, 2023, s. 148). Julkaisu noudattaa osin samanlaista logiikkaa kuin myöhemmin tapaustutkimuksessa esiteltävä Asunto ensin -mallin käyttöönotto Suomessa, jossa uudistus toteutui vahvalla kansallisella koordinaatiolla. Asunto ensin -mallin toteutuksessa toteutuu moni seikka, on esillä Lillbergin ja muiden (2023) julkaisussa tavoiteltavana asiantilana.

Jäppisen ja muiden (2024) kuvailema toteutus asemoituu Phillipsin ja muiden (2024) typologiassa vahvaan paradigmaan suhteessa sosiaalisiin innovaatioihin. SOILA-koordinaatiohankkeen tukemana pyrittiin systeemisen tason muutokseen. Uudistuksen keskiössä oli nuorten ja heidän läheistensä pärjäävyyden vahvistaminen työ- ja toimintakulttuuria muuttamalla. (Jäppinen ja muut, 2024, s. 11.) Uudistuksissa painotetaan osallistavien menetelmien hyödyntämistä ilman vallan uudelleenjakoa. (Jäppinen ja muut, 2024, s. 41–42) Lisäksi toteutukset perustuivat monialaiseen institutionaaliseen yhteistyöhön.

Jäppinen ja muut (2024, s. 23) kuvailevat, että sosiaalisten innovaatioiden rahoituksella uudistetaan lastensuojelua sekä sisällöllisesti että rakenteellisesti syventämällä eri toimijoiden välistä yhteistyötä sekä yhdessä tekemistä, jotta löydettäisiin vaikuttavat toimintatavat. Toteutuksissa ei esiinny demokraattisen paradigman mukaista otetta esimerkiksi valtakriittisyydestä muutoin kuin sosiaalisen innovaation määritelmässä. Instrumentaalisen paradigman mukaisesti SOILA-koordinaatiohankkeessa pyrittiin muiden tavoitteiden ohella myös tehostamiseen tähtääviin innovaatioihin (Jäppinen ja muut, 2024, s. 11) ja ohjelmakauden yhtenä tavoitteena oli uudistaa lastensuojelun kokonaisuutta taloudellisesti kestävämmäksi (Jäppinen ja muut, 2024, s. 2).

MABL (Mobilising change Alliance for Better Lives) (Wise, 2016) -ohjelma noudattaa Phillipsin ja muiden (2024) jaottelussa vahvan paradigman mukaista logiikkaa. Toteutus pyrkii ennen kaikkea vahvistamaan instituutioiden välistä yhteistyötä. Ohjelma pyrkiikin yhteiskunnalliseen ja institutionaaliseen muutokseen lisääntyneen yhteistyön kautta rakentamalla poikkitieteellisiä ja poikkisektoraalisia kumppanuuksia. (Wise, 2016, s. 306.) Demokraattisen paradigman mukaisesti ohjelma pyrki pitämään asiakkaat yhteisluonnin prosessin keskiössä (Wise, 2016, s. 306). Artikkelin ei kuitenkaan sisällä lainkaan demokraattiselle paradigmalle ominaista valtakriittistä otetta.

Nandanin ja muiden (2015) artikkelissa esiintyy voimakkaimmin vahvan paradigman mukainen orientoituminen suhteessa sosiaalisiin innovaatioihin. Sosiaaliset innovaatiot

asemoitiin pääasiassa institutionaaliseksi muutokseksi (Nandan ja muut, 2015, s. 39–41). Artikkelissa sosiaalisia innovaatioita tarkastellaan osana organisaation kehittämisprosesseja. Artikkelissa sivutaan myös osallistavia käytäntöjä. Niiden nähdään tuottavan ideoita, mutta myös vahvistavan kyvykkyyksiä (Nandan ja muut, 2015, s. 52). Toisaalta julkaisussa välittyy myös instrumentaalisen paradigman mukaista asemointia suhteessa sosiaalisiin innovaatioihin. Innovaatioiden tarkoituksena on saavuttaa enemmän vähemmällä (Nandan ja muut, 2015, s. 40).

Trauben ja muiden (2016) artikkelissa kuvautuu enimmäkseen Phillipsin ja muiden (2024) tekemän typologian vahvan paradigman mukainen logiikka suhteessa sosiaalisiin innovaatioihin. Artikkelissa sosiaaliset innovaatiot nähdään institutionaalisinä uudistuksina. Sosiaalisia innovaatioita suositellaan kehitettävän eri toimijoiden välisenä yhteistyönä. Kirjoittajat argumentoivat sektorirajat ylittävien yhteistyömuotojen sekä adaptiivisten ja dynaamisten strategioiden puolesta. (Traube ja muut, 2016, s. 137.) Artikkelissa on esillä myös instrumentaalisen paradigman mukaista suhtautumista sosiaalisiin innovaatioihin. Artikkelissa sosiaalisen innovaation tulee olla määritelmällisesti vaikuttavampi tai tehokkaampi kuin aikaisemmat vaihtoehdot (Traube ja muut, 2016, s. 134). Artikkelin ei sisällä erityisesti demokraattiselle paradigmalle ominaista valtasuhteisiin liittyvää pohdintaa.

4.2.3 Demokraattinen paradigma

Tässä analyysissä demokraattinen paradigma tarkoittaa tapauksia, joiden päätavoitteena on inhimillisten tarpeiden täyttäminen, niiden arvo syntyy osallisuuden ja voimaantumisen vahvistamisen kautta sekä edistämällä resurssien parempaa saatavuutta ja niiden muutosorientaatio on transformatiivinen. Ne sisältävät usein valtakriittisen otteen, vaikka myös vahvassa paradigmassa voi esiintyä valtasuhteiden tarkastelua. (Phillips ja muut, 2024, s. 49–50; ks. 2.1.2 tausta.) Kraffin ja Jernsandin (2021) toteutus on linjassa Phillipsin ja muiden (2024) jaottelun mukaisesti demokraattisen paradigman kanssa. Toteutuksen pyrkimyksenä oli osallistujien toimijuuden

vahvistaminen (Kraff & Jernsand, 2021, s. 211). Ideoita kehitettiin yhdessä ja ne omistettiin yhdessä (Kraff & Jernsand, 2021, s. 208). Toteutuksessa vallitseville rakenteille pyrittiin etsimään vaihtoehtoisia osallistavampia toimintamalleja, joissa asiakkaat ovat keskiössä. (Kraff & Jernsand, 2021, s. 203).

Kåksin ja muiden (2024) tutkimuksessa kuvattu interventio noudattaa ensisijaisesti Phillipsin ja muiden (2024) jaottelun mukaisesti demokraattisen paradigman mukaista logiikkaa, sillä artikkelissa painottui toteutuksen asiakkaan tarpeisiin mukautuvuuden merkitys (Kåks ja muut, 2024, s. 3). Se perustui osallistavaan kehittämiseen sekä vertaistukeen (Kåks ja muut, 2024, s. 3, 11–12). Vähän palveluja käyttävien asiakkaiden voimaannuttamisen merkitys näyttäytyi itseisarvoisena (Kåks ja muut, 2024, s. 3). Toisaalta toteutuksessa oli myös vahvan paradigman mukaisia piirteitä. Se pyrki integroimaan julkisen sektorin palvelut kolmannen sektorin tuottamiin palveluihin kolmannen sektorin toimijoiden toimiessa välittäjinä asiakkaiden ja julkisen sektorin palvelujen välillä (Kåks ja muut, 2024, s. 3, 7–8).

Andersenin ja Bilfeldtin (2017) tutkimuksessa kuvautuu Phillipsin ja muiden (2024) jaottelun mukainen demokraattisen paradigman mukainen asemointi suhteessa sosiaaliin innovaatioihin. Kirjoittajat (2017, s. 208) kuvailevat, että toteutuksen fokus oli asukkaiden demokraattisen päätöksenteon vahvistamisessa koskien jokapäiväisen elämän asioita. Toteutuksessa keskeisessä roolissa oli kyvykkyyksien vahvistaminen ja osallistujien voimaantumisen tukeminen; toimintatutkimuksen nähtiin itsessään voivan tukea osallistujien voimaantumista (Andersen & Bilfeldt, 2017, s. 205). Lisäksi tutkimuksessa toteutui alhaalta ylöspäin etenevä kehittäminen, sillä menetelmänä käytetty voimaantumisarviointi noudattaa selkeästi alhaalta ylöspäin etenevää logiikkaa (Andersen & Bilfeldt, 2017, s. 215). Alhaalta ylöspäin etenevä lähestymistapa on omiaan kiinnittämään huomiota valtasuhteiden tarkasteluun sekä muuttamaan toteutuksen valtasuhteita. Toteutuksessa toteutui lisäksi osallistava oppiminen (Andersen & Bilfeldt, 2017, s. 206–207).

Häikiön ja Kallisen (2017) toteutuksen kuvaus sisältää Phillipsin ja muiden (2024) jaottelun mukaisesti selkeitä demokraattisen paradigman mukaisia piirteitä. Toteutuksessa nousee esiin, että sosiaalisten innovaatioiden demokraattisen paradigman mukainen pyrkimys palvelujen tuotantoon kohtasi haasteita palvelujen rahoittajapuolien taholta. Tutkimukseen valitussa sosiaalisten innovaatioiden määritelmässä korostuu heikossa asemassa olevien osallisuuden ja vaikutusmahdollisuuksien vahvistaminen (Häikiö & Kallinen, 2017, s. 106). Toteutus perustui osallistavaan yhteiskehittämiseen, joka oli keskeisessä roolissa toteutuksessa (Häikiö & Kallinen, 2017, s. 110–111). Toteutuksen päämääränä oli asettaa kohderyhmä aktiivisiksi toimijoiksi ja kehittäjiksi ja koko palvelun toteutus pyrittiin määrittelemään kohderyhmän näkemyksen mukaisesti (Häikiö & Kallinen, 2017, s. 114–115). Vaikutusmahdollisuuksien lisääminen näyttäytyi itsearvoisena. (Häikiö & Kallinen, 2017, s. 122–123).

Artikkeli sisältää kriittistä pohdintaa valta-asetelmista (Häikiö & Kallinen, 2017, s. 122) ja valtaa jaettiin selkeästi nuorille (Häikiö & Kallinen, 2017, s. 116). Nuorten määrittelemä palvelumalli osoittautui palvelujen näkökulmasta kuitenkin mahdottomaksi toteuttaa (Häikiö & Kallinen, 2017, s. 119) ja nuorten oma toimijuus jäi lopulta palvelussa työskentelevien toimijuuden varjoon. Phillips ja muut (2024, s. 49–50) kuvailivat, että toisinaan demokraattisen paradigman sosiaaliset innovaatiot joutuvat taipumaan instrumentaalisen rationaliteetin alle, sillä ne ovat usein riippuvaisia vakiintuneista organisaatioista. Häikiön ja Kallisen (2017, s. 119) toteutuksessa kävi näin, ja lopullinen toteutettavissa oleva kokonaisuus oli vain pieni osa nuorten visioon verrattuna.

Koskelan ja muiden (2015) tutkimus on linjassa Phillipsin ja muiden (2024) jaottelussa demokraattisen paradigman kanssa. Toteutuksessa keskeistä oli edistää kohderyhmän osallisuutta ja voimaantumista samalla vahvistaen heidän sosiaalisia valmiuksiaan (Koskela ja muut, 2015, s. 53–54). Toteutuksessa luotiin yhteinen tasavertaisuuteen perustuva jakamisen tila (Koskela ja muut, 2015, s. 46). Toteutuksessa pyrittiin tukemaan marginalisoituneen ryhmän asemaa työmarkkinoilla (Koskela ja muut, 2015, s. 45).

Osallistujien oma potentiaali tunnistettiin innovaatioiden lähteenä ja osallistuminen oli tasavertaista. Asiantuntijuutta jaettiin laajasti. (Koskela ja muut, 2015, s. 54.) Osallistava yhteiskehittäminen toimi toteutuksen lähtökohtana (Koskela ja muut, 2015, s. 51).

Toroksen ja muiden (2020) tutkimuksessa esiintyy pääasiassa Phillipsin ja muiden (2024) tekemän jaottelun mukainen demokraattisen paradigman mukainen lähestymistapa sosiaaliin innovaatioihin. Toteutuksessa korostui tasa-arvoisuus, yhteisluonti ja valtasuhteiden muuttaminen. (Toros ja muut, 2020, s. 601, 603). Menetelmän päätöksenteko oli demokraattista (Toros ja muut, 2020, s. 602). Artikkelissa nousee esiin kriittinen suhtautuminen aiempaa rajoitettua osallistamista kohtaan (Toros ja muut, 2020, s. 598).

Haavoittuvassa asemassa olevien osallistumista tuettiin erityisjärjestelyin (Toros ja muut, 2020, s. 603). Osallistuminen ja yhteisluonti toteutuivat tasa-arvoisina ja osallistujien tiedot ja kokemukset toimivat innovoinnin lähteenä (Toros ja muut, 2020, s. 602, 603). Demokraattinen päätöksenteko ja laaja-alainen osallisuus nähtiin innovoinnin edistäjinä (Toros ja muut, 2020, s. 602). Hackathon noudattaa liiketoimintalähtöisiä periaatteita ja ratkaisukeskeistä otetta, jolloin sillä on herkästi myös instrumentaalisen paradigman mukaisia elementtejä (Toros ja muut, 2020, s. 603). Yksi instrumentaalinen paradigman mukainen piirre on tehokkuuden painotus; menetelmällä pyritään luomaan prototyyppisiä nopeasti ja tehokkaasti (Toros ja muut, 2020, s. 600).

Rihterin ja Mešlin (2024) tutkimus sijoittuu ensisijaisesti Phillipsin ja muiden (2024) jaottelun mukaisesti demokraattiseen paradigmaan suhteessa sosiaaliin innovaatioihin. Toteutuksen fokus oli asiakkaiden aseman vahvistamisessa ja artikkelissa sosiaalisten innovaatioiden tuli tarjota hyötyjä yksilönäkökulmasta (Rihter & Mešl, 2024, s. 6). Toteutuksessa pyrittiin voimaannuttamaan sosiaalisesti marginalisoituja ryhmiä (Rihter & Mešl, 2024, s. 4). Siinä hyödynnettiin yhteisluonnin menetelmiä (Rihter & Mešl, 2024, s. 12). Tutkimuksessa tarkastellaan kriittisesti perinteistä paternalistista työllisyyden hoitoa verraten sitä innovaatiossa kuvailtuun osallistavaan, voimaannuttavaan malliin

(Rihter & Mešl, 2024, s. 4, 12). Toteutuksessa osallistujat ja asiantuntijat olivat tasavertaisissa rooleissa ja palvelunkäyttäjien kokemuksellista tietoa arvostettiin (Rihter & Mešl, 2024, s. 1). Toisaalta tutkimuksesta välittyy osittain myös vahvan paradigman mukainen suhtautuminen suhteessa sosiaalisiin innovaatioihin. Kehittämiseen osallistui lukuisia organisaatioita ja artikkelissa tarkastellaan myös näiden yhteistyön muotoja ja yhteistyön vahvistamista (Rihter & Mešl, 2024, s. 13). Lisäksi institutionaalisia käytäntöjä peilataan osallistavien käytäntöjen vaatimuksien kanssa (Rihter & Mešl, 2024, s. 9).

4.3 Dokumenttianalyysi: Asunto ensin Suomessa

Dokumenttianalyysiin sisällytettävät dokumentit on listattu alla olevaan taulukkoon 7. Taulukkoon on listattu myös dokumenttilajit ja dokumentissa esiintyneet mallin käyttöönottoa edistäneet hallinnolliset ja systeemiset tekijät.

Taulukko 7. Dokumenttianalyysin tutkimusaineiston kuvaus.

Dokumentin nimi	Kirjoittajat, (julkaisuvuosi)	Mallin käyttöönottoa edistäneet hallinnolliset ja systeemiset tekijät	Dokumenttilaji
Nimi ovesa.	Voutilainen ja muut (2007).	Eettiset näkökulmat, lainsäädäntö ja kansainväliset sitoumukset. Laaja eri toimijoiden toimenpiteiden yhteensovittaminen. Vahva poliittinen tahtotila. Ideakilpailu.	Toimenpideohjelma

Dokumentin nimi	Kirjoittajat, (julkaisuvuo si)	Mallin käyttöönottoa edistäneet hallinnolliset ja systemiset tekijät	Dokumenttilaji
		Tutkimuksellinen tieto ja tilastointi.	
Pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishjelma 2012–2015 PAAVO 2 - loppuraportti.	Karppinen ja Fredriksson (2016).	Yhteiskehittäminen. Jaettu ymmärrys ja yhteinen valmistelu. Tulosten mittaaminen ja tiedonkeruu. Toimeenpanosuunnite lma. Rahoituksen korvamerkitseminen. Tukiorganisaatio. Osaava henkilöstö. Luottamusta lisäävä yhteistyö. Toimeenpanosuunnite lma.	Loppuraportti
Networking for Development 2013–2015 Supporting the Finnish National Program to Reduce Long-term Homelessness.	Timonen.	laaja-alainen verkostotyöote.	Diaesitys
A Home of Your Own.	Y-säätiö (2017).	Sektoreiden välinen yhteistyö ja tehokas yhteistyöstrategia. Vahva poliittinen	Kirja

Dokumentin nimi	Kirjoittajat, (julkaisuvuosi)	Mallin käyttöönottoa edistäneet hallinnolliset ja systeemiset tekijät	Dokumenttilaji
		tahtotila. Valtakunnallinen koordinaatio.	
Finnish but not yet Finished – Successes and Challenges of Housing First in Finland.	Kaakinen ja Turunen (2021).	Vahva poliittinen konsensus.	Tutkimusartikkeli
Asunnottomuusohjelmien arviointi : Ohjelmista asunnottomuustyön vakiinnuttamiseen.	Pitkänen ja muut (2019)	Valtion ohjaus ja tuki. Verkostotyö. Sopimukset.	Arviointiraportti

Uudistus alkoi 2007 ympäristöministeriön asettaman työryhmän työnä, jonka tehtävänä oli valmistella pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämisen toimenpideohjelma. Työryhmän loppuraportti, ”Nimi ovesa”, sisältää esityksiä pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämiseksi. (Voutilainen ja muut, 2007.) Voutilainen ja muut (2007, s. 6–7) kuvaavat, että helppo osuus asunnottomuudesta oli hoidettu ja jäljellä oli pitkäaikaisasunnottomat, joiden kohdalla tarvittiin tavanomaisesta poikkeavia asuntopoliittisia sekä sosiaali- ja terveystieteellisiä ratkaisuja sekä näiden innovatiivista yhdistämistä. Raportissa tunnistettiinkin tarve kehittää entistä kohdennetumpia, yksilökohtaisesti räätälöityjä ratkaisuja.

Voutilainen ja muut (2007, s. 9–13) esittävät, että ohjelman käynnistämisen taustalla vaikuttivat eettiset näkökulmat, velvoittava lainsäädäntö ja kansainväliset sitoumukset sekä toimenpiteiden näkeminen yhteiskuntataloudellisena investointina. Voutilainen ja muut (2007, s. 10–11) toteavat, että majoitus- ja ravitsemisliikkeistä annetun asetuksen

mukainen asuntolatoiminta ei enää täyttänyt vaadittavien ratkaisumallien tasoa. Useampaa ihmistä ei enää voinut majoittaa samaan tilaan. Raportissa (2007, s. 12) kuvaillaan, että pitkäaikaisasunnottomuuden poistaminen nähtiin paitsi taloudellisesti mahdollisena, myös taloudellisesti kannattavana. Selkeä tahtotila asunnottomuuden vähentämiseksi ja tämän ilmentäjänä raportissa kuvailtu valtion käynnistämä strateginen ohjelmatyö ongelmaan tarttumiseksi olivat välttämättömiä askelia asunto ensin -mallin syntymisen kannalta. Raportissa (2007, s. 14) esitettiin tavoite puolittaa asunnottomuus 2011 mennessä ja poistaa se 2015 mennessä.

Lukuisat työryhmän ehdotukset ovat osaltaan ohjanneet palvelutuotannon kehittämistä kohti Asunto ensin -mallia. Työryhmän raportin kiteytyksissä (2007, s. 13) mainitaankin Asunto ensin -periaate, jonka mukaisesti asunto on edellytys, joka mahdollistaa myös asunnottomana olleen henkilön muiden ongelmien ratkaisemisen. Voutilainen ja muut (2007, s. 14) omaksuivat normaalisuuden periaatteen, jonka mukaisesti sen ratkaisut on kohdistettu kaikille pitkäaikaisasunnottomille. Lisäksi esitettiin, että tavoitteena tulisi olla normaali huoneenvuokralain mukainen asumissuhde.

Työryhmä (2007, s. 16) ehdotti kohdennetuiksi toimenpiteiksi esimerkiksi asuntoloiden muunto-ohjelmaa, tonttien ja kiinteistöjen varaamista pitkäaikaisasunnottomille tarkoitettujen asumisyksiköiden hankkimiseksi ja erityisryhmien pitkäaikaiseen tuettuun ja valvottuun asumiseen sopivien tilojen varaamista. Lisäksi työryhmä (2007, s. 29) totesi pitkäaikaisasunnottomuuden edellyttävän laajaa eri toimijoiden toimenpiteiden yhteensovittamista. Esimerkiksi Raha-automaattiyhdistyksen merkittävä rooli otettiin huomioon. Lisäksi kuntien kaavoittamisessa suositeltiin huomioimaan pitkäaikaisasunnottomille tarkoitettujen erityiskohteiden tonttitarve.

Yhtenä toimenpide-ehdotuksena (2007, s. 30) oli avoimen konsepti- ja ideakilpailun järjestäminen, jotta löydettäisiin uusia ja ennakkoluulottomia ratkaisuja, joissa huomioitaisiin toiminnallisuus ja palvelut. Kirjoittajat toteavat, että tarvittiin selkeästi uudentyypisiä asumisyksiköitä, uudentyypisiä tilaratkaisuja sekä uusia

ympäristöratkaisuja. Työryhmä (2007, s. 31) toteaa, että asumiseen liittyvä tuki tulisi turvata ja ehdotti myös tarvittaessa sosiaalihuoltolokia ja siihen perustuvan ohjeistuksen täsmentämistä, jotta eri viranomaisten vastuunjako ja rooli tuen järjestämisessä selkeytyisi. Lisäksi kirjoittajat (2007, s. 33) peräänkuuluttavat tutkimuksellisen tiedon ja luotettavan tilastoinnin merkitystä. Tietoa tarvitaan esimerkiksi toimivista asunnottomuuden ratkaisumalleista.

Networking for Development 2013–2015 käsittelevässä diaesityksessä (Timonen) mainitaan, että ohjelman tavoitteena oli selkeyttää asunto ensin -periaate ja juurruttaa se kodittomien palveluihin yhteistyössä järjestöjen ja kaupunkien kanssa. Lisäksi tavoitteena oli vahvistaa yhdistysten roolia kodittomien palvelujen kehittämisessä. Diaesityksessä kuvaillaan, että asunto ensin -käytäntöjen juurruttamisessa hyödynnettiin laaja-alaista verkostotyötettä, johon osallistui lukuisia toimijoita Y-säätiöstä PAAVO-ohjelmaan osallistuneisiin kaupunkeihin ja Helsingin diakonia instituuttiin.

PAAVO II-ohjelmaa käsittelevässä loppuraportissa käsitellään pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishjelmaa, joka toteutettiin vuosina 2012–2015. Se oli jatkoa vuosina 2008–2011 toteutetulle PAAVO I-ohjelmalle. Raportissa (Karppinen & Fredriksson, 2016, s. 3) kerrotaan, että ohjelma oli ympäristöministeriön toteuttama ja siihen osallistui lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö, Rikosseuraamuslaitos, Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus, Raha-automaattiyhdistys, 11 suurinta asunnottomuuskaupunkia sekä useita valtakunnallisia ja paikallisia järjestöjä ja palveluntuottajia.

Karppinen ja Fredriksson (2016, s. 4) kuvailevat, että yksi hankkeen merkittävimmistä tuloksista oli yhteiskehittämisen perinteen luominen asunnottomuustyöhön. Asunto ensin -periaate valittiin yhdeksi ohjelman painopisteistä. Karppinen ja Fredriksson (2016, s. 8) kuvailevat, että PAAVO I-ohjelman kehittämistyön alustana toimi Paavo verkostokehittäjät -hanke, jonka tarkoituksena oli kirkastaa suomalaisen asunto ensin -periaatteen sisältöä ja vahvistaa järjestöjen roolia asunnottomien palvelujen

kehittämisessä. Työ organisoitiin kahden asiantuntijatiimin toimesta. Hanke toteutti tapahtumia yhdessä ohjelmajohdon ja muiden toimijoiden kanssa. Tapahtumien suunnittelu toteutettiin yhdessä ja osallistujat toivat asiantuntemuksensa tapahtumiin. Koulutustilaisuuksia tai seminaareja järjestettiin 39 kappaletta. Osassa koulutuksia hyödynnettiin vahvasti yhteiskehittämisen menetelmiä. Verkostokehittäjät -hankkeen yksi merkittävimmistä ansioista oli myönteisen yhdessä tekemisen perinteen vahvistuminen. Hanke herätti myös kansainvälistä kiinnostusta.

Karppinen ja Fredriksson (2016, s. 5) kuvailevat PAAVO I-ohjelman keskeisiin havaintoihin liittyen, että ohjelman aikana Suomeen luotiin Asunto ensin – periaatetta tukeva jalkautuva moniammatillinen työote. Karppinen ja Fredriksson (2016, s. 17) kuvailevat, että ohjelman seuranta mahdollisti osaltaan työn ja sen tulosten näkyväksi tekemistä. Lisäksi se lisäsi yhteismitallisuutta ja tuki kehittämis-, raportointi- ja vaikuttamistyötä. Kaupungit täyttivät seurantalomakkeen vuosittain. Lisäksi täytettiin asiakaskohtaisia lomakkeita.

Karppinen ja Fredriksson (2016, s. 17) kertovat, että sekä PAAVO I-, että PAAVO II -ohjelmia arvioitiin myös kansainvälisesti. Yksi arvioinnin tavoite oli nostaa esille uusia ja kustannustehokkaita työmuotoja ja yhteistyömalleja asunnottomuustyön suunnittelussa. Lisäksi arvioinnilla haettiin puolueetonta ja kansainvälistä näkökulmaa ohjelman tuloksellisuuteen. Kirjoittajat (2016, s. 34) kuvailevat, että kansainvälinen yhteistyö mahdollisti tietojen vaihdon. Karppinen ja Fredriksson (2016, s. 29) kuvailevat, että toiminnan tavoitteellista kehittämistä edisti asunto ensin -periaatteen mukainen pysyvän asumisen järjestämisen vaatimus.

Karppinen ja Fredriksson (2016, s. 37) listaavat lopuksi onnistuneen toteutuksen edellytyksiä. Oli päästävä avoimen ja yhteisen valmistelun avulla jaettuun ymmärrykseen ilmiöstä ja muutoksen suunnasta yhdessä kumppaneiden ja yhteistyötahojen kanssa. Oli järjestettävä tulosten mittaaminen ja tietojen kerääminen, jotta ohjelman tuloksellisuudesta ja läpinäkyvyydestä varmistuttaisiin. Tulosten mittaaminen ja tietojen

kerääminen kirjattiin myös yhteistyökaupunkien kanssa tehtyihin aiesopimuksiin. Yhteistyö ja kommunikaatio oli organisoitava siten, että se lisäsi toimijoiden välistä luottamusta, joka toimi positiivisena kehänä. Lisäksi toteutus edellytti vahvaa tukioorganisaatiota ja osaavaa henkilökuntaa, jolla oli käytössään taitoa ja resursseja koordinoida osallistuvien tahojen yhteistoimintaa. Kaikista tärkeimmäksi seikaksi kuvailtiin toimeenpanosuunnitelman luominen, joka sisälsi toisiaan kannustavalla tavalla valtakunnan laajuiset toimet kunkin paikkakunnan omien painotusten kanssa. Kunkin kaupungin tuli esimerkiksi kattaa oman suhteellisen osuutensa valtakunnallisesti määritellyistä uusien asuntojen määrästä. Julkinen rahoitus korvamerkittiin siten, että varmistuttiin, että se kohdistui ennalta sovittuun hankkeeseen.

Kaakinen ja Turunen (2021, s. 82) kuvailevat artikkelissaan, että asunnottomuuden taittamiseen radikaalisti uudella tavalla on ollut vahva poliittinen konsensus vuodesta 2008 saakka. Lukuisat hallitukset riippumatta puolueista ovat jatkaneet asunnottomuusohjelmia. Poliittinen yksimielisyys on mahdollistanut Asunto ensin -mallin toteutumisen kansallisesti sekä turvannut sille riittävän rahoituksen. PAAVO-ohjelmien toteutus on edellyttänyt laajaa kumppanuutta eri toimijoiden, kuten valtion viranomaisten, kansalaisjärjestöjen, kaupunkien ja ministeriöiden välillä paikallisella ja kansallisella tasolla. Toteutus edellytti myös valtion ja suurten kaupunkien välisiä aiesopimuksia ja sopimuksia. Tällöin yhteiset tavoitteet ymmärrettiin laajasti ja käytännön toteutukselle oli selkeä suunnitelma. Ympäristöministeriön rooli ohjelmien koordinoinnissa oli merkittävä.

Ympäristöministeriön asunnottomuusohjelmien arviointia käsittelevässä raportissa (2019) tarkastellaan PAAVO I-, PAAVO II- ja AUNE-ohjelmien toteutusta. Raportissa (Pitkänen ja muut, 2019, s. 55) kerrotaan, että kaikissa kolmessa asunnottomuutta käsittelevässä ohjelmassa hyödynnettiin eri toimijoiden välisiä toimintasuunnitelmia ja sopimuksia. Pitkänen ja muut (2019, s. 56) kertovat, että asunnottomuusohjelmien tueksi toteutettiin joukko samanaikaisia erinäisiä kehittämishankkeita, kuten nuorten asunnottomuuden ehkäisemisen hanke. Pitkänen ja muut (2019, s. 71) kuvaavat, että

PAAVO I-ohjelmassa hyödynnettiin tärkeänä kehittämismenetelmänä kuntien ja hankekumppanien systemaattista verkostotyötä, johon myös palvelujen käyttäjät osallistuivat merkittävässä roolissa.

Pitkänen ja muut (2019, s. 92) tuovat esille, että valtion ohjaus ja valtion osoittama tahtotila toimivat tärkeänä tukena paikallisille toimijoille. Esimerkiksi hankkeille osoitettu rahoitus oli välttämättömyys asuntojen määrän lisäämiseksi ja palvelujen kehittämiseksi. Ohjelmien onnistumista edistivät riittävän konkreettiset toimenpiteet sekä vahva ministeriöiden ja virkamiesjohdon tuki ja järjestöjen osallistuminen kehitystyöhön. Pitkänen ja muut (2019, s. 94) painottavat myös hyvien käytäntöjen jakamisen merkitystä ohjelmien toteutuksessa. Kehittämiskohteina ohjelmissa Pitkänen ja muut (2019, s. 98) mainitsevat eri ohjelmatasojen roolien selkeyttämistarpeen. Lisäksi riskinä nähtiin riippuvuus asunnottomuusohjelmasta sekä sen, että työn organisoiminen ohjelmatasolle on omiaan heikentämään sen juurtumista paikallisille tasoille.

A Home of Your Own (Y-säätiö, 2017, s. 9) -teoksessa kerrotaan, että uudistusta edeltävästi ilmapiiri oli suosiollinen paradigman muutokselle. Kirjoittajat (2017, s. 16–21) kertovat, että Asunto ensin -mallin käyttöönoton mahdollisti vahva poliittinen tahtotila. Eri hallitukset puoluekokoonpanoista riippumatta tukivat periaatetta. Tutkimus oli tärkeä osa asunto ensin -työtä. Asunnottomuuden ongelmaa lähdettiin ratkaisemaan yhteistyössä eri sektoreiden kanssa. Esimerkiksi 2007 käynnistetty työryhmä sisälsi edustajia yhteiskunnan eri sektoreilta. Uudistus perustuikin pitkälti ”nimi ovesa” -työryhmän ehdotuksiin. Uudistusta koordinoi ympäristöministeriö. Valtio tarjosi taloudellista tukea maksaen puolet 200 uuden työntekijän palkoista. Kaupungit sitoutuivat ohjelmien toteutukseen aiesopimuksilla. Kansainvälisen arviointitutkimuksen mukaan pitkäaikaisasunnottomuuden väheneminen johtui tehokkaasta ja kokonaisvaltaisesta yhteistyöstrategiasta.

Mallin implementointia käsittelevässä kirjassa (2017, s. 33) kuvaillaan että Alppikatu 25:n muutostyöt sisälsivät yhteisen tavoitteen asettamisen, muutosten toteuttamisen

vähän kerrallaan, asukkaiden osallistamisen, uloskirjauskäytäntöjen tarkistamisen, henkilöstön kouluttamisen sekä uusien työntekijöiden palkkaamisen. Asukkaiden osallistaminen sisälsi sen, että asukkaat osallistuivat muutosten suunnitteluun ja toteuttamiseen. Heille ja henkilöstölle järjestettiin kuulemis- ja infotilaisuuksia ja he tarkastelivat suunnitelmia. Kirjassa (2017, s. 77) kerrotaan, että asunto ensin - kehittämistyössä hyödynnettiin verkostolähtöistä lähestymistapaa alusta alkaen. Myös yhteisluonti ja tekemällä oppiminen olivat keskeisiä menettelytapoja.

Mallin implementointi noudattaa Phillipsin ja muiden (2024) typologian mukaisesti pääasiassa vahvan paradigman mukaista logiikkaa. Uudistus pyrki edistämään sosiaalisesti marginalisoitujen asemaa valtion, kuntien ja kolmannen sektorin toimijoiden kumppanuuksien avulla. Uudistus perustui laaja-alaiseen monialaiseen institutionaaliseen yhteistyöhön. Uudistuksessa hyödynnettiin vahvasti systeemiajattelua. Uudistuksessa hyödynnettiin vahvasti yhteiskehittämistä myös palvelukäyttäjien kanssa. Toisaalta toteutuksissa on myös instrumentaalisen paradigman mukaisia piirteitä; yhtenä toteutuksen toimenpideohjelman perusteluna mainittiin toteutuksella saavutettava kustannushyöty. Toteutusta koordinoitiin tulosperusteisella ohjauksella seuraten esimerkiksi asumisen jatkuvuuden parantumista.

4.4 Mitä hallinnollisia ja systeemisiä edistäviä sekä estäviä tekijöitä nousee esille tapaustutkimuksen ja kirjallisuuskatsauksen valossa sosiaalisiin innovaatioihin ja niiden implementointiin liittyen?

Tässä alaluvussa tarkastellaan sosiaalisia innovaatioita ja niiden implementointia edistäviä ja estäviä tekijöitä kirjallisuuskatsauksen ja dokumenttianalyysin perusteella. Tämä alaluku yhdessä pohdintaluvun 5.1:n kanssa vastaa tutkimuskysymykseen 3: mitä hallinnollisia ja systeemisiä edistäviä sekä estäviä tekijöitä nousee esille tapaustutkimuksen ja kirjallisuuskatsauksen valossa sosiaalisiin innovaatioihin ja niiden

implementointiin liittyen. Luokat muodostettiin teoriaohjaavasti ja täsmennettiin aineistosta toistuvasti esiin nousseiden teemojen perusteella.

4.4.1 Rahoitus ja resurssit

Toimiva rahoitusratkaisu nousi innovaatioiden edistämisen ehdoksi useimmissa tarkastelluissa artikkeleissa sekä Asunto ensin -tapaustutkimuksessa. Rahoitusmallien merkitys nousee esiin Chanin ja muiden (2022) tutkimuksessa, jossa käsitellään SIE-rahastoa sosiaalisten innovaatioiden mahdollistajana. SIE-rahaston on tehnyt rahoituksesta inklusiivisempaa, jolloin se mahdollistaa myös yksityisten toimijoiden pääsyn markkinoille (Chan ja muut, 2022, s. 354). Sen on monipuolistanut sosiaalipalvelusektorin palveluja (Chan ja muut, 2022, s. 353). Kåksin ja muiden (2024, s. 8) tutkimuksessa rahoituksen epävarmuus asetti rajoituksia toiminnan laajentamiselle ja pitkäaikaiselle kehittämiselle. Nandanin ja muiden (2015, s. 10) tutkimuksessa rahoituslähteiden oikullisuus esti organisaatioiden pitkäjänteisen suunnittelun. Andersenin ja Bilfeldtin (2017, s. 203) tutkimuksessa mainittiin, että osallisuusdiskurssien ja todellisten inklusiivisten käytäntöjen välillä vallitsee usein jännite riittämättömän rahoituksen takia.

Lillbergin ja muiden (2024, s. 87) tutkimuksessa rahoituksen haasteet nousevat esille toistuvasti. Kirjoittajat nostavat esille, että rahoitusratkaisut on usein suunniteltu tukemaan teknologisia innovaatioita, eivätkä ne aina tunnista sosiaalisten innovaatioiden erityispiirteitä. Yhteiskunnallisten yritysten toimintaa leimaa usein rahoitusvaikeudet (Lillberg ja muut, 2024, s. 90). Rahoittajien koettiin vähättelevän yhteiskunnallisten yritysten tavoitteita (Lillberg ja muut, 2024, s. 91). Artikkelin mukaan rahoitus ja hankintaprosessit ohjaavat toimintaa innovaatioiden sijaan kohti tavanomaisia ratkaisuja (Lillberg ja muut, 2024, s. 93). Häikiön ja Kallisen (2017) kuvailema toteutus kohtasi, kuinka rahoittavat tahot viimekätisesti määrittelevät palvelujen järjestämismuodon. Jäppisen ja muiden (2024, s. 55) julkaisussa kuvaillaan,

että sosiaalisten innovaatioiden arkeen juurruttamisen esteinä on usein niukka resursointi. Asunto ensin -mallissa vahva poliittinen konsensus ja tahtotila uudistuksen läpiviemiseen mahdollistivat myös vankan resursoinnin ja rahoituksen. Julkinen rahoitus korvamerkittiin kohdistumaan ennalta sovittuihin hankkeisiin (Karppinen & Fredriksson, 2016, s. 37).

4.4.2 Johtaminen ja organisaatiokulttuuri

Johtajuuden ja organisaatiokulttuurin roolin merkitys onnistuneen toteutuksen kannalta nousee esille etenkin Trauben ja muiden (2016, s. 137) tutkimuksessa, jossa määritellään sosiaalisille innovaatioille suotuisa organisaatiokulttuuri, joka perustuu yhteisiin tavoitteisiin, arvoihin, asiakkaisiin, interventioihin, tietoihin ja resursseihin sekä innovaatioita tukevaan työilmapiiriin ja ohjaukseen. He kannattavat siirtymistä muodollisuudesta kohti joustavampia ja dynaamisempia strategioita sektorirajat ylittävällä yhteistyöllä. Artikkelissa innovaatioita tukeva johtajuus kuvataan karismaattiseksi sekä henkilöstön tarpeisiin reagoivaksi ja innovaatiotyöhön osallistuvaksi.

Dunbarin ja muiden (2018) tutkimus nostaa esiin johtajuuden ja organisaatiokulttuurin merkityksen suositellen sitouttamista vahvistavaa johtajuutta sekä selkeää viestintää ja tavoitteiden kirkastamista. Haasteeksi toteutuksen implementoinnissa osoittautui raportointitaakka, tietojärjestelmien luominen sekä aikataulutushaasteet. Osa haastateltavista oli huolissaan ohjelman aiheuttamasta lisätyöstä. Henkilöstöllä oli myös huolia osaamisvajeeseen liittyen. Jotkut asiakkaat jättivät osallistumatta ohjelmaan, sillä olivat huolissaan yksityisyydestä.

Lillbergin ja muiden (2024, s. 76, 149) tutkimuksessa nostetaan esille, että sosiaalisten innovaatioiden synnyttäminen edellytti rahoitus- ja hankeprosesseihin liittyvää johtamisosaamista ja kykyä käytännön toteuttamiseen, luovaa ajattelua ja kykyä

yllättävien yhteistyöverkostojen yhdistämiseen. Lisäksi tarvitaan vahvaa substanssiosaamista ja metataitoja, kuten riskinottokykyä ja kykyä epäonnistua sekä taitoa jakaa osaamista. Optimaalinen organisaatiokulttuuri on kokeileva ja nojaa arviointi- ja tutkimustiedon hyödyntämiseen.

MABL-ohjelmaa käsittelevässä artikkelissa (Wise, 2016, s. 306) painotetaan hallitun riskinoton merkitystä ja kykyä oppia onnistumisten ohella myös epäonnistumisista. MABL-ohjelman organisaatiokulttuuri rakentuu vahvalle tieteelliselle perustalle. Nandanin ja muiden (2015, s. 41) tutkimuksessa todetaan, että sisäisten tutkimusryhmien perustaminen voi edistää sosiaalista innovointia. Lisäksi sosiaalisia innovaatioita edistää yrittäjämäisten tiimien luominen organisaation sisällä sekä uusien innovointiin ja laatikon ulkopuoliseen ajatteluun motivoituneiden työntekijöiden rekrytointi. Torroksen ja muiden (2022, s. 602) toteutuksessa demokraattinen päätöksenteko ja laaja-alainen osallisuus nähdään keskeisinä innovaatioiden syntyminen edistävinä tekijöinä.

Vahva poliittinen tahtotila nousee Asunto ensin -mallin käyttöönottoa käsittelevässä dokumenttianalyysin aineistossa esille toistuvasti keskeisimpänä uudistuksen mahdollistavana tekijänä. Poliittinen tahtotila mahdollisti toteutuksen vahvan ja laajan koordinaation sekä riittävän resursoinnin. Toiminta oli vahvasti koordinoitua kansalliselta tasolta käsin. Esimerkkinä tästä on valtion ja kuntien välisten aiesopimusten käyttö. Dokumenttianalyysissä nousi toistuvasti esiin myös tiedolla johtamisen ja seurannan merkitys. Tärkeää olivat myös osaava henkilöstö ja vahva tukioorganisaatio. Toisaalta työn organisoimisen ohjelmatasolle kuvailtiin heikentävän sen juurtumista paikallisille tasoille. (ks. luku 4.3.)

4.4.3 Innovaatioprosessi ja pilotointi

Lillbergin ja muiden (2024, s. 72, 74–76, 149) aineistosta nousee esille systemaattisen innovaatioprosessin merkitys sosiaalisten innovaatioiden syntymisessä. Innovaatioiden syntymistä ei voida kuitenkaan pakottaa, vaan siihen voidaan vaikuttaa suotuisalla ympäristöllä. Innovaatioprosessia luonnehditaan kehämäiseksi ja jatkuvaksi ja siinä korostetaan yhteiskehittämistä ja yhdessä oppimista. Innovoinnin kerrotaan vaativan luovuutta, epäonnistumisen sietämistä ja riskinottoa. Selkeän innovaatioprosessin merkitys korostuu Koskelan ja muiden (2015) kuvailemassa toteutuksessa, jossa hyödynnettiin kontemplatiivisia ja luovia menetelmiä osana yhteissuunnittelua. Myös Toroksen ja muiden (2020) kuvailemassa sosiaalisessa hackathonissa innovaatioprosessi korostuu. Valtaosassa aineistoa nousee kuitenkin selkeän innovaatioprosessin sijaan innovaatioiden syntymistä tukevia prosessin piirteitä, kuten yhteiskehittämisen hyödyntämistä.

Lillbergin ja muiden (2024, s. 85–86) tutkimuksessa kuvaillaan epäyhtenäisiä odotuksia suhteessa pilotointiin. Pilotointijat testaisivat mieluiten ideoita, joista on jo laajaa näyttöä ja toisaalta innovaation kehittäjä tarvitsi uuden innovaation suhteen kokemusta asiakasrajapinnasta. Pilotoinnissa kuvaillaankin tarvittavan yhteiskehittämisen alustoja. Nimi ovela -raportissa mainittu ideakilpailu toimi suunniteltuna alkuvaiheen ideoinnin menetelmänä (ks. luku 4.3). Andersenin ja Bilfeldtin (2017, s. 201) kuvailtiin sosiaalisten innovaatioiden paikallisuusansaa, jolloin toimivia sosiaalisia innovaatioita ei skaalata, vaan ne jäävät kertaluontoisiksi. MABL-ohjelmassa (Wise, 2016) innovoinnin prosessiluonteisuus ja suunnitelmallisuus nousevat vahvasti esille.

4.4.4 Roolien ja vastuiden selkeys

Roolien ja vastuiden merkitys nousee esille etenkin Dunbarin ja muiden (2018) sekä Kåksin ja muiden (2024) tutkimuksessa. Kåksin ja muiden (2024, s. 13, 15) tutkimuksessa keskeisenä pidetään tasapainon löytämistä menetelmien ja sisällön joustavuuden sekä vertaisohjaajien tehtävien ja roolin selkeyden välillä. Rajaamisen haasteita aiheutti etenkin ohjelman kompleksisuus. Dunbarin ja muiden tutkimuksessa keskeiseksi teemaksi nousee roolien ja vastuiden määrittelyn selkeys. Rihterin ja Mešlin (2024, s. 13) tutkimuksessa todetaan, että toteutuksen vaikutusten arviointikriteerien tulisi olla selkeitä ja konkreettisia.

Tehtävien päällekkäisyyttä ja roolien epäselvyyttä kuvaillaan myös Jäppisen ja muiden (2024) työpaperissa KASTE 2 -ohjelman yhteydessä. Jäppisen ja muiden (2024, s. 21) työpaperissa kuvaillaan, että Lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelman onnistumisen yksi mahdollistava tekijä oli valtakunnallinen toimeenpano sekä rakenteet. Muutosohjelmalla oli vahva kansallinen ohjaus ja tuki, joka selkeytti ohjelman toteutusta pienemmissä yksiköissä.

Jäppinen ja muut (2024, s. 18) kuvailevat, että laajan alueen kattavien uudistavien työmuotojen sovittaminen paikalliseen kontekstiin on myös haaste. Jäppisen ja muiden kuvaileman KASTE 2 -ohjelman heikkouksia olivat raskaan toimeenpano-organisaation ohella tavoitteiden konkretisoinnin puute sekä seurannan välineiden tulkinnanvaraisuudet. Toimeenpanoon osallistuvien ryhmien roolit olivat epäselviä. Asunto ensin -toteutuksen kehittämistä ja implementointia raamittivat eettiset periaatteet, lainsäädäntö ja kansainväliset sitoumukset. Vahva toimeenpanosuunnitelma tuki ohjelman toteutusta. Ohjelmien kehittämiskohteena pidettiin roolien selkiyttämisen tarvetta. (ks. luku 4.3.)

4.4.5 Verkostoyhteistyö ja sen koordinointi

Verkostoyhteistyön ja sen koordinoinnin merkitys nousee esille useimmissa kirjallisuuskatsaukseen sisällytetyissä tutkimuksissa. Dunbar ja muiden (2018) tutkimuksessa tärkeäksi teemaksi nousee vahvat yhteistyösuhteet vakiintuneisiin mielenterveyspalveluihin. Kåksin ja muiden (2024, s. 10, 14) tutkimuksessa innovaation juurtumisen kannalta tärkeäksi teemaksi nousevat vakiintuneet verkostot. Rihterin ja Mešlin (2024, s. 12, 14) tutkimuksessa korostetaan poikkitieteellisen yhteistyön merkitystä keinona vastata asiakkaiden haasteisiin. Toisaalta eri toimijoiden eriävät lähestymistavat aiheuttivat myös haasteita toiminnan yhteensovittamisessa.

Trauben ja muiden (2016, s. 134) tutkimuksen mukaan innovaatioita estää sosiaalityön koulutuksen rakenne, hajanaisesti fokuoituneet ammattijärjestöt sekä siiloutuneet ammatilliset ympäristöt. Traube ja muut (2016, s. 136–137) ehdottavat innovaatioiden syntymisen edistämiseksi koulutusinstituuttien perustamista, jotka mahdollistaisivat eri toimijoiden välisten pitkäaikaisten kumppanuuksien muodostamisen. He myös argumentoivat sektorirajat ylittävien ja siiloutuneet toimintamallit ylittävien yhteistyömuotojen puolesta. Lillbergin ja muiden (2024, s. 77, 149) tutkimuksessa verkostotyöllä nähdään olevan tärkeä rooli innovaatioiden kasvattamisessa sekä prosessin nopeuttamisessa.

Nandanin ja muiden (2015, s. 47–48) tutkimuksessa korostetaan verkostoitumisen ja poikkisektoraalisen verkoston rakentamisen merkitystä. Kraffin ja Jernsandin (2021, s. 216) tutkimuksessa tuodaan esiin poikkisektoraalisen yhteistyön ja ulkoisille sidosryhmille viestinnän merkitys. Yhteistyön esteiksi kuvataan byrokratia ja jaetun ymmärryksen puute (Kraff & Jernsand, 2021 s. 213), mikä heikensi WISE-toimijoiden edellytyksiä edistää sosiaalisia innovaatioita.

Jäppisen ja muiden (2024, s. 16, 17) työpaperissa kuvaillaan, että KASTE I -ohjelmassa organisoinnin ja implementoinnin rakenteet olivat merkittävässä roolissa edistämässä eri hallintotasojen välistä yhteistyötä, mikä loi uudenlaisia kehittämis- ja yhteistyöverkostoja ja vuorovaikutusta. KASTE II -ohjelman merkittävimmäksi ansioksi

luetaan sote-toimijoiden välisen vuorovaikutuksen ja yhteistyön lisääntyminen. Myös MABL-ohjelma (Wise, 2016, s. 306) perustuu vahvasti eri tieteenalojen ja sektoreiden väliseen yhteistyöhön. MABL-esittelyn mukaan sosiaalisia innovaatioita estävänä tekijänä on aikaisemmin ollut, että ryhmien agendat, lähestymistavat ja aikataulut kohtaavat harvoin. Kraffin ja Jernsandin (2020, s. 212) käytännön toteutukselle ongelmia aiheuttivat osallistujien aikataulujen päällekkäisyydet ja epäsäännöllinen osallistuminen.

Asunto ensin -mallia käsittelevässä tapaustutkimuksessa (ks. luku 4.3.) kansallisesti koordinoitun toimivan verkostoyhteistyön merkitys nousee esiin useimmissa aineistoissa. Tärkeää oli myös jaettu ymmärrys, yhteinen valmistelu ja sopimusperustaisuus, jotka selkeyttivät uudistusta. Sopimusperustaisuus osaltaan lujitti verkostoyhteistyötä. Eri toimijoiden toimenpiteet yhteensovitettiin ja toteutuksia koordinoitiin kansallisesti. Yhteistyö oli sektoreiden välistä ja sitä ohjattiin strategisesti. Yksi onnistuneen toteutuksen edellytyksistä oli saavuttaa jaettu ymmärrys ilmiöstä ja muutoksen suunnasta avoimen ja yhteisen valmistelun avulla.

4.4.6 Yhteiskehittäminen ja arvon yhteisluonti

Työntekijöiden, asiakkaiden ja yhteisöjen osallistaminen yhteiskehittämiseen tai arvon yhteisluontiin näyttäytyy merkittävänä teemana useimmissa kirjallisuuskatsaukseen sisällytetyissä tutkimuksissa sekä dokumenttianalyyseissä. Nandanin ja muiden (2015, s. 40) tutkimuksen tausta-aineistossa todetaan, että asiakkaiden osallistaminen vahvistaa sosiaalista innovaatiota mutta luo siitä myös kestävämmän. Marginalisoitujen yhteisöjen osallistaminen ideoiden suunnitteluun ja kehittämiseen voi vahvistaa näiden yhteisöjen valmiuksia.

Toroksen ja muiden (2020, s. 600) hyödyntämä sosiaalinen hackathon innovaatioiden kehittämiseksi perustui kokonaisuudessaan yhteiskehittämiseen. Sen raportoitiin olevan kustannustehokas innovaatioiden lähde. Yhteisluonti koettiin lisäarvoa tuottavaksi sekä

yhteistyökulttuuria vahvistavaksi prosessiksi. Osallistamista ei kuitenkaan pidetty itseisarvona, vaan sen tuli olla tarkoituksenmukaista ja harkittua. Torroksen ja muiden (2022, s. 602–603) artikkelissa epäluottamus tunnistetaan merkittäväksi yhteisluonnin esteeksi. Hackathon-menetelmää kuvaillaan lisäksi intensiiviseksi ja kilpailulliseksi. Rihterin ja Mešlin (2024, s. 1, 12) toteutus perustui aikaisemmasta toteutustavasta poiketen ratkaisujen yhteiskehittämiseen yhdessä asiakkaiden kanssa. Sen voidaan katsoa noudattaneen käsitteellisessä taustassa esiteltyä arvon yhteisluonnin prosessia; asiakkaat loivat palvelun arvon yhdistämällä palvelun oman elämänsä kontekstiin vuorovaikutteisessa prosessissa. Nandanin ja muiden (2015, s. 52) tutkimuksessa osallistaminen nousee esille välineenä ideoiden kehittämiseksi ja niiden taloudellisen toteutettavuuden varmistamiseksi.

Kraffin ja Jernsandin (2021, s. 207, 211, 215) kuvaamassa toteutuksessa osallistaminen toimii keskeisenä välineenä sekä osallistujien kasvun, että yrityksen kehityksen näkökulmasta. Osallistaminen mahdollistaa demokraattiset neuvottelut osana innovaatioprosessia. Työintegraatiota edistävät yhteiskunnalliset yritykset sisällyttävät usein liiketoimintamalleihinsa paikallisia tarpeita ja mahdollisuuksia. Andersenin ja Bilfeldtin (2017, s. 208, 215) toimintatutkimus tukeutuu osallistaviin menettelytapoihin ja toteutuksen arviointi perustuu alhaalta ylöspäin etenevään logiikkaan. Voimaannuttamisarviointi toimi kehittämisen ja oppimisen apuvälineenä, jolla pyrittiin toimintakyvyn vahvistamiseen. Lillbergin ja muiden (2024, s. 75, 77) tutkimuksessa esitettiin, että yhteiskehittäminen ja yhteistyö loppukäyttäjien kanssa kuuluivat usein innovaatioprosessiin. Yhteiskunnallisten yritysten nähtiin hyödyntävän osallistavaa yhteistyötä perinteisiä toimijoita ketterämmin ja nopeammin.

Toisinaan yhteiskehittäminen kohtaa myös haasteita ja ristiriitaisia näkökulmia. Häikiön ja Kallisen (2017, s. 104) kuvaamassa toteutuksessa kehittämiseen osallistuvien nuorten näkemykset olivat merkittävilta osin ristiriidassa asiantuntijoiden ja rahoittajien näkökulmien kanssa. Yhteiskehittämisen tulokset eivät toteutuneet rahoituksen puuttumisen vuoksi. Taustalla vaikuttivat rahoituskanavien siiloutuneisuus ja

palvelujärjestelmien sirpaleisuus, minkä vuoksi palvelujen välisiä rajoja oli vaikea pehmentää toivotulla tavalla. Nandanin ja muiden (2015, s. 52) tutkimuksessa ajanpuute rajoitti työntekijöiden osallistamista innovatiivisten ideoiden suunnitteluun ja toteutukseen. Kåksin ja muiden (2024, s. 8) tutkimuksessa kaikkein eristyneimmät asiakkaat olivat saavuttamattomissa. Ongelmana oli lisäksi asiakkaiden epäluottamus palvelujärjestelmää kohtaan. (Kåks ja muut, 2024, s. 6).

MABL-ohjelmaa käsittelevässä raportissa (Wise, 2016, s. 306–307) yhteiskehittäminen toteutettiin moniammatillisena yhteistyönä. Asiakkaat osallistuivat prosessiin testaaajina. Prosessi kytkettiin tieteellisiin menetelmiin ja sitä kuvataan systemaattiseksi. PAAVO I -ohjelmassa verkostotyöhön yhdistettiin selkeitä yhteiskehittämisen periaatteita, jolloin palvelujen käyttäjät osallistuivat palvelujen kehittämiseen (ks. luku 4.3).

4.4.7 Kompleksisuus

Torroksen ja muiden (2022, s. 595, 599) tutkimuksessa kuvaillaan, että yhteisen ymmärryksen rakentamisen prosessissa esiin nousseet näkökulmat mahdollistavat odottamattomiakin ratkaisuja tai ratkaisun osia. Monimuotoisuuden nähdään tukevan tätä prosessia. Myös Lillbergin ja muiden (2024, s. 72, 129) tutkimuksessa nostetaan esiin, kuinka vaikuttavat sosiaaliset innovaatiot syntyvät yhteistyössä ja vuorovaikutuksessa organisaation sisällä, mutta etenkin sosiaalisen innovaation loppukäyttäjien kanssa. Sosiaalisia innovaatioita mahdollisesti syntyy myös asiantuntijoiden näkökulmien yhteentörmäyksissä. Kirjoittajien mukaan kompleksisiin haasteisiin tulisi vastata moninäkökulmaisesti. Trauben ja muiden tutkimuksessa (2016, s. 4) todetaan, että innovaatiot syntyvät usein eri sektoreiden rajapinnoilla. Arvoa voi tällöin luoda sektorirajat ylittävien yhteistyömuotojen kautta. Innovaatioita estää Trauben ja muiden (2016, s. 1) mukaan muiden ohella siiloutuneet ammatilliset ympäristöt, jotka vahvistavat kapea-alaista toimintakenttää.

Jäppisen ja muiden (2024, s. 56) työpaperissa esitetään, että ohjelmateoreettinen viitekehys tukee kansallisen tason hyötyjä. Heidän visiossaan eri tasoilla tehtävä kehitystyö muodostaisi ideaalisti sosiaalisten innovaatioiden tuoteperheitä, jotka loisivat systeemistä muutosta. Jäppinen ja muut (2024, s. 58) rohkaisevat tutkimaan radikaalisti uusia ja erilaisia mahdollisuuksia kokeilujen avulla oppien epäonnistumisista ja juurruttaen toimivat ideat käytännöiksi. Lisäksi he kehottavat hyödyntämään verkostojen ketteryyttä, innovatiivisuutta ja dynaamista organisoitumista. Kirjoittajat rohkaisevat elämän kompleksisuuden tunnustamiseen. He kannustavat vahvistamaan yhteistyötä, vuorovaikutusta ja vertaisoppimista eri toimijoiden välillä.

Myös MABL-ohjelmassa (Wise, 2016, s. 307) hyödynnetään kompleksisuuden ymmärrystä kokoamalla eri tieteenalojen edustajat ja eri sektoreiden toimijat saman suunnittelupöydän ääreen. Nandanin ja muiden (2015, s. 48) tutkimukseen haastatellut toivat esiin kokonaisvaltaisten lähestymistapojen merkityksen palvelujen suunnittelussa ja toteutuksessa. Asunto ensin -mallin kehittämisessä hyödynnettiin kansainvälistä yhteistyötä. PAAVO I ja PAAVO II-ohjelmien kansainvälisen arvioinnin yhtenä tavoitteena oli nostaa esille kustannustehokkaita toimintamalleja asunnottomuustyön suunnittelussa. Kansainvälinen yhteistyö mahdollisti tiedonvaihdon ja koko mallin voidaan katsoa syntyneen kansainvälisen tiedonvaihdon seurauksena.

Chanin ja muiden (2022, s. 346) tutkimuksessa tarkastellaan historiallisen kontekstin vaikutusta sosiaalisten innovaatioiden politiikan syntyyn ja muotoutumiseen. Kirjoittajat tarkastelivat teemaa historiallisen institutionalismin viitekehyksestä todeten kehityksen noudattavan polkuriippuvuutta (path dependency), joka tutkimuksen yhteydessä tarkoittaa sitä, että vallitseva sosiaalipalveluympäristö periytyy historiallisista rakenteista, jotka edelleen rajoittavat politiikkatoimia institutionaalisia muutoksia toteuttaessa. Dokumenttianalyyssissä uudistuksen kompleksisuutta hallinnoitiin vahvalla kansallisella koordinaatiolla, yhteisellä valmistelulla ja sopimusperustaisuudella. Kåksin ja muiden (2024, s. 13) tutkimuksessa ohjelman tarjoama joustavuus ja responsiivisuus nähdään välineenä kompleksisessa ja pirstaloituneessa järjestelmässä toimimiseen.

5 Johtopäätökset ja pohdinta

Tässä luvussa esitetään kirjallisuuskatsauksen ja dokumenttianalyysin tulosten synteesi aiempaan tutkimuskirjallisuuteen ja tulosten tulkinta. Alaluvussa 5.1 tarkastellaan sosiaaliin innovaatioihin ja niiden implementointiin liittyviä hallinnollisia ja systeemisiä tekijöitä yhdistäen teemaa aiempaan tutkimuskirjallisuuteen. Alaluvussa 5.2 tarkastellaan sosiaalisten innovaatioiden jakautumista kolmeen sosiaalisten innovaatioiden paradigmaan (Phillips ja muut, 2024). Alaluvussa 5.3 tulokset liitetään ajankohtaiseen yhteiskunnalliseen keskusteluun. Alaluvussa 5.4 esitetään tutkielman rajoitukset ja jatkotutkimusaiheet.

Tutkimuskysymystä 1 siitä, mitä erityispiirteitä sosiaalisille innovaatioille on löydetty innovaatiotutkimuskirjallisuudessa; miten kompleksisuusajattelu ja yhteiskehittäminen tai arvon yhteisluonti suhteutuvat sosiaaliin innovaatioihin, on käsitelty teoreettisesti käsitteellisen taustan luvuissa. Tutkimuskirjallisuuden perusteella sosiaaliset innovaatiot, yhteiskehittäminen ja arvon yhteisluonti ovat käsitteellisesti kytkeytyneitä (ks. luku 2). Lisäksi tarkastellussa empiirisessä aineistossa kompleksisuutta, yhteiskehittämistä ja arvon yhteisluontia hyödynnetään usein osana sosiaalisten innovaatioiden kehittämistä (ks. luku 4.4).

5.1 Sosiaalisten innovaatioiden mahdollistajat ja pullonkaulat

Mulganin (2019, s. 111) mukaan sosiaaliset innovaatiot saavat jalansijaa vain, mikäli ne onnistuvat keräämään resursseja, kuten rahaa, aikaa, huomiota ja valtaa. Murray ja muut (2010) kuvaavat sosiaalisten innovaatioiden moninaisia rahoitusmahdollisuuksia. Myös kirjallisuuskatsauksen ja dokumenttianalyysin tulosten (ks. luku 4.4.1) perusteella toimivat rahoitusratkaisut näyttävät olevan keskeinen osa onnistuneita sosiaalisia innovaatioita. Rahoitukseen liittyvät teemat tai haasteet nousivat esille useimmissa

tarkastelluissa artikkeleissa. Toimiva rahoitus näyttöä onnistuneen innovaation edellytyksenä. Rahoituksen epävarmuus rajoitti sosiaalisten innovaatioiden skaalautumista. Toisaalta vahva poliittinen tuki mahdollisti rahoituksen jatkuvuuden. (ks. luku 4.3, 4.4.1.) Rahoitus ei pelkästään mahdollista innovointia vaan myös suuntaa toimintaa. Rahoitusratkaisut voivat ohjata kohti tavanomaisia ratkaisuja tai tukea sosiaalisia innovaatioita (ks. luku 4.4.1).

Pearce ja Knippenberg (2024, s. 1–2) kuvailevat, että johtajuus on erityisen tärkeää sosiaalisten innovaatioiden kontekstissa, sillä usein niillä on vähemmän tukevia organisaatorakenteita kuin tavanomaisilla organisaatioinnovaatioilla (ks. 2.1.2). Organisaatiokulttuurin näkökulmasta avoimuus, tiedonkulku ja yhteistyö ovat merkittäviä seikkoja innovaatioekosysteemin vaikuttavuuden kannalta (ks. luku 2.2). Kirjallisuuskatsauksen tulosten (ks. luku 4.4.2) perusteella sosiaalisten innovaatioiden syntymistä tukevaa organisaatiokulttuuria kuvataan kokeilevaksi, joustavaksi, yhteistyöhön kannustavaksi ja tieteelliseen näyttöön perustuvaksi. Innovaatioiden näkökulmasta johtamisessa korostuvat innovaatiotyöhön osallistuminen, valmentavuus, sitouttaminen sekä selkeä viestintä ja tavoitteet. Dokumenttianalyyssissä vahva poliittinen tahtotila tunnustetaan merkittäväksi innovaation käyttöönottoa edistäväksi tekijäksi. Havainto on yhtenevä Pearcen ja Knippenbergin (2024) artikkelin kanssa ylhäältä alaspäin suuntautuvan johtajuuden merkityksestä mission kirkastajana. Myös vahva kansallinen koordinaatio sekä tiedolla johtaminen voivat dokumenttianalyyssin tulosten perusteella edistää innovaation onnistunutta implementointia.

Usein sosiaalisten innovaatioiden kehittämisen on kuvattu noudattavan jossain määrin ennalta määritettyä prosessia (Murray ja muut, 2010, s. 11–13; Mulgan, 2019, s. 15–25). Pilotoinnin on kuvattu olevan keskeinen vaihe sosiaalisten innovaatioiden prosessissa (Mulgan, 2019, s. 20–21). Moni kirjallisuuskatsaukseen sisältynyt sosiaalinen innovaatio oli sosiaalisen innovaation pilottitoteutus. Aineistossa käyttöönoton näkökulmasta tuotiin esiin todennetun näytön merkitys, kun taas kehittäjät tarvitsivat kokemusta asiakasrajapinnasta (ks. luku 4.4.3.) Oeij ja muut (2019, s. 244) ovat esittäneet, että

sosiaalisten innovaatioiden prosessi on tavanomaista kompleksisempi ja noudattaa epälineaarista logiikkaa, sillä prosessiin vaikuttavat lukuiset muuttujat. Esimerkiksi Toroksen ja muiden (2020) sosiaalista hackathonia käsittelevässä artikkelissa prosessin kompleksinen luonne korostui. Aineistossa (ks. 4.4.3) korostui myös innovaatioprosessien epälineaarisuus. Innovaatioprosessien ja esimerkiksi erilaisten menetelmien kuvailu ei ollut kuitenkaan sosiaalialan sosiaalisten innovaatioiden aineistossa keskeisessä roolissa.

Innovaatioekosysteemien toimintaan on aikaisemmassa tutkimuksessa kaivattu dynaamisuuden vastapainoksi selkeyttä, systematiikkaa ja rakenteita (ks. luku 2.1.1). Kirjallisuuskatsauksen sekä dokumenttianalyysin aineiston (ks. luku 4.4.4) perusteella rakenteiden, innovaatioprosessien, roolien sekä vastuiden selkeyden merkitys nousi esille osassa tutkimuksista. Myös tavoitteiden ja arviointikriteerien tulee olla konkretisoitavissa ja selkeitä. Ohjelmien kompleksisuuden kasvaessa roolien, vastuiden ja rajaamisen merkitys korostune. Jäppisen ja muiden (2024) työpaperissa vahva kansallinen ohjaus selkeytti pienempien yksiköiden osaohjelmien toteutusta osana laajan mittakaavan kompleksista ohjelmaa. Kansallisen ohjauksen etuina voi olla selkeyden lisääntyminen, mutta se voi toisaalta heikentää paikallistasolle juurtumista (ks. luku 4.4.4).

Sillanpää ja muut (2023, s. 115) ovat todenneet, että sosiaali- ja terveysalan innovaatiotoiminta tapahtuu poikkitieteellisesti ja useamman toimialan yhteisenä panoksena. Mulgan (2019, s. 111) toteaa, että sosiaaliset innovaatiot ovat riippuvaisia laaja-alaisen toimijajoukon yhteisestä työpanoksesta. Oeij ja muut (2024, s. 252) ovat todenneet, että käytännön kannalta on tärkeää ennakoida, miten sosiaalinen innovaatio kytketään olemassa olevaan infrastruktuuriin ja sidosryhmien verkostoon. Havainnot tuovat esille innovaatiotoiminnan ja verkostotyön yhteyttä. Kirjallisuuskatsauksen ja dokumenttianalyysin tulosten (ks. 4.4.5) perusteella voidaan todeta, että myös sosiaalialan sosiaaliset innovaatiot syntyvät usein monialaisissa verkostoissa ja toimivan verkostotyön koordinaation on kerrottu tukevan niiden kehittämistä. Tällöin jaetun

ymmärryksen merkitys korostuu. Dokumenttianalyysissä sopimusperustaisuuden kuvattiin edistäneen yhteistyötä ja selkeyttäneen eri toimijoiden toimenpiteiden yhteensovittamista. Koordinaation merkitys ymmärrettävästi korostuu monitoimijaympäristössä, jossa eri toimijoiden on sovittava toimintansa kokonaisuus huomioiden. Yhteistyötä heikensivät siiloutuneet toimintaympäristöt, byrokratia, jaetun ymmärryksen puute sekä yhteensopimattomat aikataulut (ks. 4.4.5).

Torfin (2016, s. 49) mukaan monitoimijayhteistyö voi toimia julkisen sektorin innovaatioiden lähteenä. Eckhardt ja muut (2021, s. 2) esittävät, että arvon yhteisluonnin helpottaminen voi olla avainasemassa sosiaalisten innovaatioiden menestymisessä. Kirjallisuuskatsauksen ja dokumenttianalyysin tulosten (ks. luku 4.4.6) perusteella voidaan todeta, että yhteiskehittäminen ja arvon yhteisluonti kuuluvat usein tärkeänä menetelmänä myös sosiaalialan sosiaalisten innovaatioiden kehittämiseen ja implementointiin, sillä teema nousi esiin useimmissa tarkastelluissa tutkimuksissa. Tämä on ymmärrettävää; yhteiskehittämisen merkitys nousee usein esille jo sosiaalisten innovaatioiden määritelmässä ja tarkemmissa kuvauksissa (ks. luku 2.1.2). Yhteiskehittäminen voi näyttäytyä itseisarvoisena osana prosessia, mutta sillä voi olla myös välineellistä arvoa entistä kestävämpien ratkaisujen tuottamisessa. Sen merkitys sosiaalisten innovaatioiden synnyttäjänä ja implementaation edistäjänä on kirjallisuuskatsauksen ja dokumenttianalyysin tulosten valossa selkeä.

Farmer ja muut (2018, s. 2) kuvailevat, että osallisuuden edistäminen auttaa suunnittelemaan palveluja, jotka ovat linjassa paikallisen kontekstin kanssa ja joissa paikalliset resurssit tulevat hyödynnetyiksi. Kraffin ja Jernsandin (2021) tutkimuksen havainto siitä, että yhteiskunnalliset yritykset lisäävät usein liiketoimintamalleihinsa paikallisia tarpeita ja mahdollisuuksia, on yhdenmukainen kirjallisuudessa esitetyn näkökulman kanssa. Yhteiskehittämistä on usein kritisoitu prosessin korostumisesta, tehottomuudesta, ennakoimattomuudesta sekä sen vaatimista resursseista (Kauppinen ja Luojus, 2023, s. 191–193). Yhteiskehittämisen luomia haasteita raportoitiin tarkastelluissa tutkimuksissa melko vähän. Häikiön ja Kallisen (2017) tutkimuksessa

kuvattiin jännitteitä yhteiskehittämisen tulosten ja viranhaltijoiden tavoitteiden välillä, jotka johtivat toteutuksen merkittävään supistumiseen.

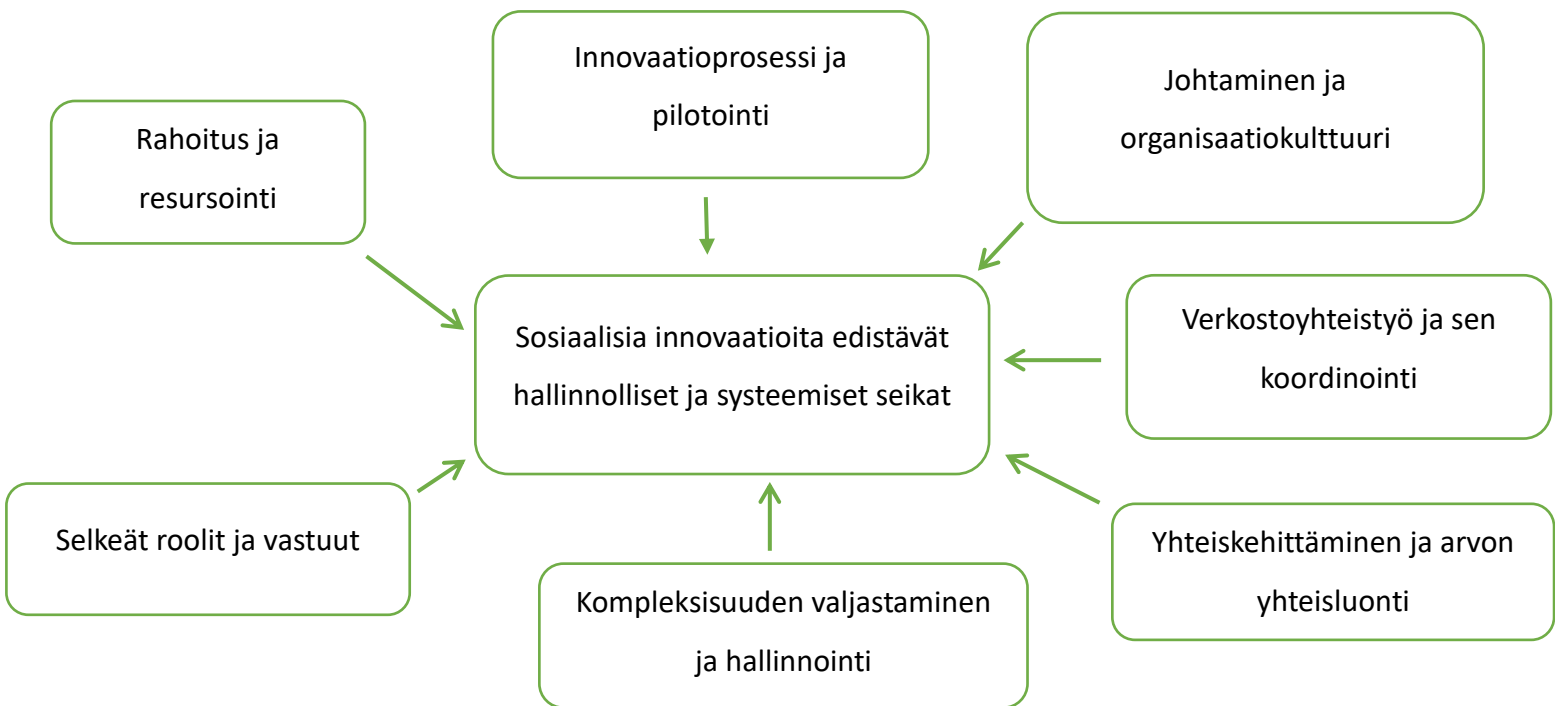
Tutkimuskirjallisuudessa on esitetty, että kompleksisuutta voidaan hyödyntää innovoinnin katalyyttinä (Khan ja muut, 2018). Toisaalta on esitetty, että kompleksisuus voi myös rajoittaa innovointia (Long ja muut, 2018, s. 1). Aineistossa kompleksisuuden hyödyntäminen ilmeni esimerkiksi rajapinnoilla syntyvinä ratkaisuinä. Samalla ohjelmien kompleksisuus loi rajaamisen haasteita (ks. 4.4.7). Erityisesti monimutkaisten yhteiskunnallisten ongelmien ratkaisemiseksi on kuvattu tarvittavan systeemistä muutosta ja ratkaisujen leviämistä yli siilojen (Djakonoff & Korhonen, 2023, s. 33). Yhteen kietoutuneisiin haasteisiin vastaavien toimintamallien kehittämisen on kuvattu vaativan laaja-alaisen toimijajoukon yhteistyötä (Nordling ja muut, 2023, s. 16). Havainnot ovat linjassa Lillbergin ja muiden (2024) näkemyksen kanssa siitä, että kompleksisiin haasteisiin on tarkoituksenmukaista vastata moninäkökulmaisesti (ks. luku 4.4.7).

Kirjallisuuskatsauksen ja dokumenttianalyysin perusteella näyttäisi siltä, että sosiaaliset innovaatiot hyödyntävät kompleksisuutta monin tavoin. Jäppisen ja muiden visio sosiaalisten innovaatioiden "tuoteperheiden" kautta saavutettavasta systeemisestä muutoksesta muistuttaa kompleksisuusajattelusta tutusta yhteisevoluutiosta ja keskinäisriippuvuudesta (ks. luku 2.2, 4.4.7). Traube ja muut (2016) kuvailevat, että innovaatiot syntyvät usein erilaisilla rajapinnoilla. Havainto kytkeytyy kompleksisuusajattelun teemoihin, kuten emergenssiin ja yhteisevoluutioon.

Torroksen ja muiden (2022) havainto siitä, että yhteisen ymmärryksen rakentamisen prosessissa esiin nousevat näkökulmat voivat mahdollistaa odottamattomiakin ratkaisuja tai ratkaisun osia, havainnoillistaa emergenssin ilmenemistä. Torroksen ja muiden (2022) havainnon mukaan diversiteetti on yhdistetty emergenssin ilmenemiseen. Lillbergin ja muiden (2024) mukaan sosiaalisten innovaatioiden emergenssi näyttäytyy korostuneena loppukäyttäjien parissa tehtävässä yhteistyössä. (ks. luku 2.2, 4.4.7.)

Chanin ja muiden (2022) kuvailema polkuriippuvuuden käsite kytkeytyy kompleksisuusajatteluun (ks. luku 4.4.7). Polkuriippuvuus esiintyi tutkimuksessa rajoittavana tekijänä.

Oeij ja muut (2019, s. 244) ovat esittäneet, ettei kompleksisia innovaatioprosesseja voida kontrolloida ja hallita, mutta niiden läpi voi oppia luovimaan, sillä ne noudattavat yllättävän samankaltaisia malleja. Dokumenttianalyysin tulokset viittaavat siihen, että kompleksisuuteen voidaan pyrkiä vaikuttamaan. Esimerkiksi joustavuus, responsiivisuus, moninäkökulmaisuus, vahva kansallinen koordinaatio ja sopimusperustaisuus on kuvattu kirjallisuuskatsauksessa ja dokumenttianalyysissä kompleksisuuden ohjaamisen keinoina (Ks 4.3 ja 4.4.7). Djakonoff ja Korhonen (2023, s. 18) korostavat sosiaalisten innovaatioiden osaamiskeskuksen loppuraportissa, että yhteiskuntien kohtaamat haasteet vaativat hyvinvointilähtöisiä monella eri tasoilla vaikuttavia ratkaisuja, jotka tuovat yhteen yksittäisten kehittämishankkeiden toimijat ja tulokset. Kirjallisuuskatsauksen tulokset sosiaalisia innovaatioita edistävästä hallinnollisista ja systeemisistä tekijöistä on yhdistetty yhteenvedon omaisesti seuraavaan kuvioon 2.

Kuvio 2. Sosiaalisten innovaatioiden kehittämistä ja implementointia edistävät hallinnolliset ja systeemiset tekijät.

5.2 Sosiaalisten innovaatioiden paradigmat kirjallisuuskatsauksessa

Phillipsin ja muiden (2024) jaottelun mukaisesti instrumentaalisen paradigman alle lukeutuvia sosiaalisia innovaatioita tai innovaatioita kokoavia laajempia ohjelmia oli kirjallisuuskatsauksen aineistossa yksi kappale. Vahvan paradigman mukaisia sosiaalisia innovaatioita tai kokoavia laajempia ohjelmia oli aineistossa kuusi kappaletta. Demokraattisen paradigman mukaisia sosiaalisia innovaatioita tai kokoavia laajempia ohjelmia oli seitsemän kappaletta.

Phillipsin ja muiden (2024, s. 51) mukaan valtaosa sosiaalisia innovaatioita koskevasta tutkimuskirjallisuudesta kehystetään instrumentaalisen paradigman logiikan kautta. Instrumentaalista paradigmaa luonnehtivat kulojen karsiminen, tavoitekeskeisyys ja arviointi toiminnallisuuden tai käytännön vaikutusten perusteella (Phillips ja muut, 2024, s. 46–48). Tässä sosiaalialan sosiaalisia innovaatioita käsittelevässä kirjallisuuskatsauksessa instrumentaalinen paradigma oli vähäisessä roolissa ja valtaosa kirjallisuudesta ja niissä esiintyvistä sosiaalisista innovaatioista noudatti demokraattisen tai vahvan paradigman mukaista logiikkaa.

Instrumentaalisen paradigman mukaisesti asemoituvien sosiaalisten innovaatioiden osuus aineistossa oli vähäinen. Tulos voi selittyä sillä, että instrumentaalisen paradigman mukaisia sosiaalisia innovaatioita ei kehystetä yhtä usein sosiaalisiksi innovaatioiksi. Tarkastelluissa julkaisuissa sosiaalisiksi innovaatioiksi kehystetyissä hankkeissa esiintyi usein elementtejä, jotka on liitetty demokraattiseen tai vahvaan paradigmaan, kuten resurssien saatavuuden parantaminen, kansalaisten roolin vahvistaminen ja vaikutusmahdollisuuksien lisääminen tai syrjäytyneiden ja sosiaalisesti marginalisoitujen ryhmien aseman vahvistaminen. Vaihtoehtoisesti tulos voi selittyä sillä, että juuri sosiaalialan sosiaaliset innovaatiot kehystetään tyypillisemmin demokraattisen tai vahvan paradigman kautta. Toisaalta tulos voi osittain selittyä luokittelun subjektiivisuudella, sillä aineistoa on ollut analysoimassa vain yksi ihminen. Phillipsin ja muiden (2024, s. 1) mukaan paradigmat eivät ole tarkkarajaisia. Tämä näkyi myös tutkielman kontekstissa, sillä useita sosiaalista innovaatiota voitiin sijoittaa osittain kahden eri paradigman alle.

Toistuvina keinoina sosiaalisten innovaatioiden tavoitteiden edistämiseksi hyödynnettiin yhteiskehittämisen ja yhteissuunnittelun prosesseja, mutta myös kompleksisuuden hyödyntämistä verkostoyhteistyön kautta. Alhaalta ylöspäin etenevä lähestymistapa voi toteuttaa demokraattisen paradigman mukaista ajatusta valtakriittisyydestä, mikäli sen toteutus ei jää näennäisosallistamisen tasolle.

Kirjallisuuskatsauksessa tarkastellut tapaustutkimukset olivat luokiteltavissa sosiaalisiksi innovaatioiksi. Kirjallisuuskatsauksen toteutukset pyrkivät edistämään yhteiskunnan sosiaalista pääomaa laaja-alaisesti (Portales, 2019, s. 7). Vaikka sosiaalisten innovaatioiden käsitettä on kritisoitu käsitteellisestä epäselvyydestä, aineiston perusteella niiden käytännön toteutuksissa toistuivat usein samankaltaiset elementit, jotka sijoittuvat Phillipsin ja muiden (2024) jaottelun mukaiseen demokraattiseen tai vahvaan paradigmaan. Phillips ja muut (2024, s. 55) ovat esittäneet, että siirtyminen pois päin instrumentaaliseen paradigmat on toivottavaa, jotta sosiaalisten innovaatioiden ala säilyy relevanttina.

Phillipsin ja muiden (2024) tekemä typologia osaltaan kehystää innovaatioiden alkuperää koskevaa keskustelua. Instrumentaalissa ja vahvassa paradigmat aloitteet usein lähtevät institutionaalisten toimijoiden aloitteesta, usein sektorirajoilla tapahtuvassa yhteistoiminnassa. Instrumentaalissa paradigmat innovaatioiden tavoitteiden painopiste on kustannustehokkuudessa. Demokraattisessa paradigmat aloitteita syntyy usein loppukäyttäjätasolla. Demokraattista paradigmat edustavissa toteutuksissa korostuu alhaalta ylöspäin etenevä logiikka myös innovaatioiden syntymisen suhteen. Paradigmojen rajat kuitenkin limittyvät ja loppukäyttäjälähtöisiä käytäntöjä esiintyy myös vahvassa ja instrumentaalissa paradigmat. Alla olevaan taulukkoon on listattu aineistossa esiintyneet paradigmat. Kustakin paradigmat on esitetty esimerkkitutkimus.

Taulukko 8. Sosiaalisen innovaatioiden paradigmojen edustus tutkimusaineistossa

Paradigma	Lähteitä (n)	Esimerkkilähde
Instrumentaalinen	1	Chan ja muut (2022): The role of social innovation

		policy in social service sector reform: Evidence from Hong Kong.
Demokraattinen	7	Koskela ja muut (2015): Creating social innovation: Approaches to community development in a social enterprise.
Vahva paradigma	6	Dunbar ja muut (2018): The perspectives of leaders at community-based organizations that are integrating mental health supports.

(Phillips ja muut, 2024).

5.3 Yhteys yhteiskunnalliseen keskusteluun

Tässä aluvussa tutkielman tulokset kytetään ajankohtaiseen yhteiskunnalliseen keskusteluun. Sosiaaliset innovaatiot ovat myötävaikuttaneet yhteiskunnalliseen kehitykseen ja on mahdollista, että niiden kautta voidaan vastata myös joihinkin tulevaisuuden yhteiskunnallisiin haasteisiin. Tämän vuoksi on perusteltua tarkastella, minkälaiset olosuhteet aineiston perusteella näyttävät edistävän tai estävän näiden innovaatioiden syntymistä ja implementointia, samalla tunnistuen rajoitukset aineiston

tulosten yleistettävyydelle. Tutkielma ei tarkastellut sosiaalisten innovaatioiden vaikuttavuutta tai kustannusvaikuttavuutta, joten niiden hyödyllisyys muihin innovaatioihin nähden jää tämän pro gradu -tutkielman puitteissa jää avoimeksi jatkotutkimuskysymykseksi.

Matalan hierarkian on kuvattu mahdollistavan innovatiivisen ja ketterän toiminnan (Nordling ja muut, 2023, s. 17). Kirjallisuuskatsauksessa ja dokumenttianalyysissä monet sosiaaliset innovaatiot syntyivät tai kehittyivät kolmannen sektorin toimijoiden ja julkisen sektorin toimijoiden välisissä yhteistyömuodoissa. Kolmannen sektorin toimijat ovat kokonsa ja toimintalogiikkansa vuoksi ketteriä ja voivat siten toimia myös sosiaalisten innovaatioiden kokeilualustoina reagoiden nopeasti muuttuviin olosuhteisiin. Samalla rahoituksen lyhytjänteisyys voi vaikeuttaa skaalautumista (ks. 4.4.1). Suomessa sote-järjestöt ovat kohdanneet merkittäviä leikkauksia; vuodelle 2025 sote-järjestöille kohdistettiin STEA-avustuksia 79,5 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuonna 2024 (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2025a). Lisäksi vuodelle 2026 esitetään uutta 100 miljoonan euron leikkausta sosiaali- ja terveysalan järjestöjen toimintaan (Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry, 2025). Rahoitusvaikeudet voivat heijastua myös järjestöissä toteutettaviin tai järjestöjen kanssa yhteistyössä toteutettaviin sosiaalisten innovaatioiden pilotteihin. Kolmannen sektorin ohella yhteiskunnalliset yritykset ovat kirjallisuuskatsauksen valossa merkittävä toimijasektori sosiaalisten innovaatioiden kentällä (ks. 4.1).

Ajankohtainen kotimainen esimerkki, johon sosiaaliset innovaatiot voivat tarjota osaratkaisuja, on alfa-PVP-tilanne. alfa-PVP:n aiheuttamat kuolemat ovat olleet nousussa ja vuonna 2024 raportoitiin 16 kuolemaa. Aineeseen liittyy lisäksi merkittäviä haittoja yksilöille ja heidän lähiympäristöilleen. (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2025b.) Tilanteen hallinta voi hyötyä toimivasta rahoituksesta, yhteiskehittämisestä ja laajasta verkostotyön koordinoinnista (ks. 4.4.1; 4.4.6; 4.4.5). Keskeisessä asemassa tilanteen ratkaisemisessa on todettu olevan matalan kynnyksen päihdepalvelut (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2025b).

Tämän pro gradu -tutkielman tarkoituksena oli tuottaa kootusti tietoa tekijöistä, jotka ovat edistäneet tai estäneet sosiaalisten innovaatioiden kehittämistä tai implementointia. Tutkielman tavoitteena oli lisäksi kartoittaa, mitä erityispiirteitä sosiaalisille innovaatioille on löydetty innovaatiotutkimuskirjallisuudessa erityisesti kompleksisuusajattelun sekä yhteiskehittämisen ja arvon yhteisluonnin näkökulmista. Tutkielman päämääränä oli lisäksi tarkastella, minkälaisia sosiaalisten innovaatioiden käytännön toteutukset ovat vertaamalla niitä Phillipsin ja muiden (2024) esittämään paradigmajaotteluun. Tutkielma pyrkii lisäämään ymmärrystä sosiaalisille innovaatioille suotuisista olosuhteista sekä osaltaan selkeyttää sosiaalisiin innovaatioihin usein liitettyä käsitteellistä epäselvyyttä sosiaalialan kontekstissa.

5.4 Tutkielman rajoitukset ja jatkotutkimusaiheet

Tässä luvussa käydään läpi tutkielman rajoitukset sekä miten tekoälyä hyödynnettiin tutkielmaa työstettäessä. Lopuksi esitetään jatkotutkimusaiheet aiempaan tutkimuskirjallisuuteen peilaten.

5.4.1 Tutkielman rajoitukset

Kirjallisuuskatsauksen tulokset viittaavat kontekstisidonnaisuuteen. Alueelliset, kulttuuriset, rahoitukselliset ja poliittiset toimintaympäristöt ohjaavat toteutuksia ja tulkintoja. Tutkimusaineisto rajoittui kehittyneisiin maihin, vaikka sosiaalisia innovaatioita toteutetaan merkittävästi myös matalan tulotason maissa. Julkaisuharha on voinut osaltaan vaikuttaa kirjallisuuskatsaukseen sisältyneihin artikkeleihin painottaen onnistumiskertomuksia. Tuloksista ei voi siten laatia yleistä. Vaikka yleistä ei voi tehdä, katsauksen perusteella voidaan tunnistaa tutkimuksissa toistuvia

teemoja (esim. rahoitus, koordinoitu verkostotyö, yhteiskehittäminen), jotka tarjoavat suuntaa antavia lähtökohtia jatkotutkimukselle.

Kirjallisuuskatsaus on kattavuudeltaan rajallinen. Hakuja suunnitellessa hakusanojen valinta ohjasi mukaan otettavaa tutkimuskirjallisuutta. Sosiaalisten innovaatioiden käsitettä ei myöskään välttämättä käytetä tutkimuksissa, vaikka ne käsittelisivät innovaatioita, jotka voitaisiin luokitella sosiaalisiksi innovaatioiksi. Ajallinen rajaus mahdollisesti rajaa pois merkittäviä varhaisvaiheen sosiaalisia innovaatioita. Kieli- ja tietokantarajaukset voivat vinouttaa löydöksiä. Hakustrategiasta aiheutuvat vinoumat ovatkin mahdollisia. Työtä onkin tulkittava rajauksensa puitteissa, eikä kirjallisuuskatsauksen kattavuutta tule olettaa.

Dokumenttianalyysi on laajuudeltaan rajallinen ja mikäli tilaa olisi käytettävissä enemmän, voisi siitä tehdä huomattavasti laajemman ja sisällyttää siihen esimerkiksi useampia tieteellisiä artikkeleita. Dokumenttianalyysin toteutus on kontekstisidonnainen ja sen yleistettävyys on rajallinen. Sosiaalisten innovaatioiden jako paradigmoihin perustuu kirjoittajan tekemään tulkintaan ja toisenlainenkin paradigmajako olisi tulkintavasta riippuen mahdollinen. Toisinaan sosiaalisissa innovaatioissa on myös useamman paradigman piirteitä. Vaikka sosiaalisia innovaatioita mahdollistavat ja estävät tekijät on johdettu tutkimuskirjallisuudesta ja aineistosta, sisältää lopullisiksi valitut teemat jonkin verran kirjoittajan harkintaa. Kirjoittajan tulkintaa on myös kirjallisuuskatsauksen artikkeleiden laadun arviointi. Artikkelien seulonnan ja tulkinnan on toteuttanut yksi ihminen, mikä lisää vinouman riskiä.

5.4.2 Tekoälyn hyödyntäminen osana kirjoitusprosessia

Tässä pro gradu -tutkielmassa hyödynnettiin tekoälyä valmiin tekstin oikolukemiseen ja lähdeluettelosta puuttuvien lähdeviitteiden etsimiseen. Lisäksi sitä hyödynnettiin palautteeseen tekstistä kielenhuoltoon ja akateemiseen ilmaisuun liittyen. Lisäksi sitä käytettiin apuna kirjallisuuskatsauksen hakulausekkeiden hahmottelussa. Käytetyt tekoälymallit olivat ChatGPT (GPT-4o ja GPT-5). Tekoälyä sovellettiin kriittisesti. Kirjoittaja vastaa itse tekstistä ja sen sisällöstä kaikilta osin.

5.4.3 Jatkotutkimusehdotukset

Pacheco ja muut (2025, s. 1) tarkastelivat kirjallisuuskatsauksessaan avoimen sosiaalisen innovaation käsitteen jännitteitä, menetelmiä ja teoreettisia lähtökohtia luoden järjestelmäperustaista viitekehystä. Pacheco ja muut (2025, s. 12) toteavat, että nykyinen tutkimus tarjoaa arvokkaita havaintoja siitä, miten yritysvastuu, ekoinnovaatio ja arvon yhteisluonti vaikuttavat avoimien sosiaalisten innovaatioiden aloitteisiin eri sektoreilla ja ehdottavat, että jatkotutkimus voisi kehittää viitekehyksiä, jotka selittävät näitä suhteita erilaisissa konteksteissa. Jatkotutkimuksessa voidaan syventyä spesifisti arvon yhteisluonnin ja avoimien sosiaalisten innovaatioiden väliseen suhteeseen sosiaalialalla. Tutkimuksessa voidaan tarkastella, miten arvon yhteisluonti toteutuu avoimien sosiaalisten innovaatioiden kehittämisessä ja implementoinnissa. Arvon yhteisluontia voidaan tarkastella myös Phillipsin ja muiden (2024) esittämän paradigmajaoittelun puitteissa. Tutkimusongelmana voidaan lisäksi selventää, miten arvon yhteisluonti liittyy implementoinnin tuloksellisuuteen eri paradigmoissa. Jatkotutkimuksessa voidaan myös tutkia sosiaalisen innovaation ja sen lähikäsitteiden, kuten avoimien sosiaalisten innovaatioiden ja inklusiivisten innovaatioiden yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia teoreettisesti.

Chatzichristos ja muut (2025, s. 456) tarkastelevat tutkimuksessaan sosiaalisten innovaatioiden tukirakenteita verkostonäkökulmasta. Tutkijat toteavat, että jatkotutkimuksessa voidaan syventyä sosiaalisten innovaatioiden verkostojen sijaan

sosiaalisesti innovatiivisten verkostojen dynamiikan tarkasteluun. He ehdottavat neuvottelutilojen ja *herding spaces* -tilojen tutkimusta. *Herding spaces* -tiloilla he tarkoittavat tiloja, jotka yhdistävät yhteiskunnalliset yritykset institutionaaliin ympäristöihin. Jatkotutkimuksessa voidaan analysoida, miten nämä verkostotyypit erottuvat rakenteellisesti ja käytännön toiminnassa sekä missä roolissa edellä mainitut tilat ovat innovaatioiden syntymisen ja implementoinnin kannalta. Sosiaalisten innovaatioiden syntymistä edistäviä tekijöitä voidaan tutkia haastatellen innovaatioiden kehittäjiä tarkastellen erityisesti sitä, missä roolissa edellä kuvatut tilat ovat olleet innovaatioiden syntymisen mahdollistajina.

Lähteet

- Agarwal, R., Selen, W., Roos, G., & Green, R. (toim.). (2015). *The handbook of service innovation*. Springer. <https://doi.org/10.1007/978-1-4471-6590-3>
- Andersen, J., & Bilfeldt, A. (2017). Transforming welfare institutions through social innovation and action research in Denmark. *International Journal of Action Research*, 13(3), 201–221. <https://doi.org/10.3224/ijar.v13i3.02>
- Anderson, P. (1999). Perspective: Complexity theory and organization science. *Organization Science*, 10(3), 216–232. <https://doi.org/10.1287/orsc.10.3.216>
- Andrun, A. (2025). Social innovation ecosystems of population health in Germany: Exploring policy and networks. *Journal of Entrepreneurship and Public Policy*. <https://doi.org/10.1108/JEPP-07-2024-0121>
- Avelino, F., Wittmayer, J. M., Pel, B., Weaver, P., Dumitru, A., Haxeltine, A., Kemp, R., Jørgensen, M. S., Bauler, T., Ruijsink, S., & O'Riordan, T. (2019). Transformative social innovation and (dis)empowerment. *Technological Forecasting & Social Change*, 145, 195–206. <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2017.05.002>
- Bason, C. (2010). *Leading public sector innovation: Co-creating for a better society*. The Policy Press. <https://doi.org/10.1332/policypress/9781847426345.001.0001>
- Bell, D. (1983). Introduction. Teoksessa M. Young, *Social scientist as innovator* (s. ix–xvi). Abt Books.
- Bellandi, M., Donati, L., & Cataneo, A. (2021). Social innovation governance and the role of universities: Cases of quadruple helix partnerships in Italy. *Technological Forecasting & Social Change*, 164. <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2020.120518>
- Booth, A., Sutton, A., & Papaioannou, D. (2016). *Systematic approaches to a successful literature review*. Sage.
- Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27–40. <https://doi.org/10.3316/QRJ0902027>
- Brandsen, T., Evers, A., Cattacin, S., & Zimmer, A. (2016). Social innovation: A sympathetic and critical interpretation. In T. Brandsen, S. Cattacin, A. Evers, & A. Zimmer

- (toim.), *Social innovations in the urban context* (s. 3–18). Springer.
https://doi.org/10.1007/978-3-319-21551-8_1
- Carayannis, E. G., & Campbell, D. F. J. (2009). Mode 3 and Quadruple Helix: Toward a 21st century fractal innovation ecosystem. *International Journal of Technology Management*, 46(3), 201–234. <https://doi.org/10.1504/IJTM.2009.023374>
- Chalmers, I., Hedges, L. V., & Cooper, H. (2002). A brief history of research synthesis. *Evaluation & the Health Professions*, 25(1), 12–37. <https://doi.org/10.1177/0163278702025001003>
- Chan, C. H., Chui, C. H.-K., & Chandra, Y. (2022). The role of social innovation policy in social service sector reform: Evidence from Hong Kong. *Journal of Social Policy*, 51(2), 346–364. <https://doi.org/10.1017/S0047279421000167>
- Chatzichristos, G., Olmedo, L., van Twuijver, M., & O’Shaughnessy, M. (2025). Support networks for social innovation: Insights from Ireland. *Journal of Social Entrepreneurship*, 16(2), 440–460. <https://doi.org/10.1080/19420676.2023.2192229>
- Cilliers, P. (1998). *Complexity and Postmodernism: Understanding Complex Systems*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203012253>
- Critical Appraisal Skills Programme (CASP). (N.d.). *CASP checklist: For qualitative research*. Noudettu 3.9.2025 osoitteesta <https://casp-uk.net/casp-checklists/CASP-checklist-qualitative-2024.pdf>
- Demos Helsinki (2022). *Selvitys sosiaalisten innovaatioiden ekosysteemin tilasta, tarpeista ja mahdollisuuksista Suomessa*. Noudettu 24.10.2024 osoitteesta <https://rakennerahastot.fi/documents/91635434/113726928/Selvitys+sosiaalisten+innovaatioiden+ekosysteemin+tilasta+tarpeista+ja+mahdollisuuksista+Suomessa.pdf/d2db9102-6660-cf8f-2fbc-a30e4ae39d51/Selvitys+sosiaalisten+innovaatioiden+ekosysteemin+tilasta+tarpista+ja+mahdollisuuksista+Suomessa.pdf?t=1648117376385>
- Djakonoff, V., & Korhonen, S. (2023). Enemmän hyvää innovaatioista: Sosiaalisten innovaatioiden osaamiskeskuksen suunnittelu -hankkeen loppuraportti. Työ- ja

- elinkeinoministeriön julkaisuja 2023:32. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-540-9>
- Doherty, B., Haugh, H., & Lyon, F. (2014). Social enterprises as hybrid organizations: A review and research agenda. *International Journal of Management Reviews*, 16(4), 417–436. <https://doi.org/10.1111/ijmr.12028>
- Drucker, P. F. (1987). Social innovation – Management’s new dimension. *Long Range Planning*, 20(6), 29–34. [https://doi.org/10.1016/0024-6301\(87\)90129-4](https://doi.org/10.1016/0024-6301(87)90129-4)
- Drucker, P. F. (2002). *Druckerin parhaat* (R. Liljamo, Suom.). WSOY.
- Dunbar, M. S., Towe, V. L., Ayer, L., & Martineau, M. (2018). Connections to Care (C2C): The perspectives of leaders at community-based organizations that are integrating mental health supports. *RAND Health Quarterly*, 7(4), 7.
- Eckhardt, J., Kaletka, C., Krüger, D., Maldonado-Mariscal, K., & Schulz, A. C. (2021). Ecosystems of co-creation. *Frontiers in Sociology*, 6. <https://doi.org/10.3389/fsoc.2021.642289>
- Edwards-Schachter, M., & Wallace, M. L. (2017). ‘Shaken, but not stirred’: Sixty years of defining social innovation. *Technological Forecasting & Social Change*, 119, 64–79. <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2017.03.012>
- Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry. (2025, 7. elokuuta). *Järjestöleikkaukset ajaisivat suomalaisen kansalaisyhteiskunnan hallitsemattomaan kriisiin*. STT info. Noudettu 2.9.2025 osoitteesta <https://www.sttinfo.fi/tiedote/71342090/jarjestoleikkaukset-ajaisivat-suomalaisen-kansalaisyhteiskunnan-hallitsemattomaan-kriisiin?lang=fi&publisherId=4132>.
- Etzkowitz, Henry & Leydesdorff, L. (1995). The triple helix: University-industry-government relations: A laboratory for knowledge-based economic development. *EASST Review*, 14(1), 14–19. <https://ssrn.com/abstract=2480085>
- Euroopan komissio. (N.d.) *Mikä on Euroopan sosiaalirahasto plus (ESR+)?*. Euroopan komissio. Noudettu 23.10.2024 osoitteesta <https://european-social-fund-plus.ec.europa.eu/fi/mika-euroopan-sosiaalirahasto-plus-esr>

- Euroopan komissio. (2015, 2. joulukuuta). *Final report summary – TEPsIE (The theoretical, empirical and policy foundations for building social innovation in Europe)*.
Noudettu 15.12.2024 osoitteesta
<https://cordis.europa.eu/project/id/290771/reporting>
- Farmer, J., Carlisle, K., Dickson-Swift, V., Teasdale, S., Kenny, A., Taylor, J., Croker, F., Marini, K., & Gussy, M. (2018). Applying social innovation theory to examine how community co-designed health services develop: Using a case study approach and mixed methods. *BMC Health Services Research*, 18, 68.
<https://doi.org/10.1186/s12913-018-2852-0>
- Harris, M., & Albury, D. (2009). *The innovation imperative: Why radical innovation is needed to reinvent public services for the recession and beyond*. NESTA. Noudettu 2.9.2025 osoitteesta
https://media.nesta.org.uk/documents/the_innovation_imperative.pdf
- Heeks, R., Foster, C., & Nugroho, Y. (2014). New models of inclusive innovation for development. *Innovation and Development*, 4(2), 175–185.
<https://doi.org/10.1080/2157930X.2014.928982>
- Häikiö, L., & Kallinen, Y. (2017). Nuorten aikuisten tarpeet ja asiantuntijoiden mahdollisuudet palveluiden suunnittelussa. Teoksessa S. Aaltonen & A. Kivijärvi (toim.), *Nuoret aikuiset hyvinvointipalvelujen käyttäjinä ja kohteina* (s. 103–126). Nuorisotutkimusverkosto. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:tuni-201908232991>
- Hämäläinen, H. (2008). Sosiaaliset innovaatiot sosiaali- ja terveydenhuollossa. Teoksessa J. Saari (toim.), *Sosiaaliset innovaatiot ja hyvinvointivaltion muutos* (s. 100–120). Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto.
- Jalonen, H. (2013). Sosiaalinen innovaatio – Graalin malja vai vanhaa viiniä uudessa leilissä? Teoksessa S. Ollila & H. Raisio (toim.), *Hyvinvointijärjestelmät muuttuvassa toimintaympäristössä: Juhlakirja professori Pirkko Vartiaisen 60-vuotisjuhlan kunniaksi* (s. 282–304). Vaasan yliopisto.
- Jung, O. S., Kyle, M. A., McCree, P., & Nadel, H. M. (2024). Patient-centered innovation: Involving patients in open social innovation. *Medical Care*, 62(5), 314–318.
<https://doi.org/10.1097/MLR.0000000000001987>

- Jäppinen, T., & Pekola-Sjöblom, M. (2022). *Innovaatiobarometri 2022: Innovaatiotoiminta suomalaisissa kunnissa ja kuntayhtymissä* (Acta, nro 283). Suomen Kuntaliitto. Noudettu 1.8.2025 osoitteesta <https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2022/2201-innovaatiobarometri-2022-acta-nro-283>
- Jäppinen, T., Kalliola, S., Ikäheimo, M., Weckroth, N., Hirschovits-Gerz, T., & Yliruka, L. (2024). *Sosiaaliset innovaatiot lastensuojelussa – mitä niiden erityispiirteet ovat? SOILA-koordinaatiorahankkeen ja Innokylän innovaatiokatsaus* (Työpaperi 6/2024). THL. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-260-0>
- Kaakinen, J. (2017). Y-Säätiö – Asunto ensin! Teoksessa I. Taipale (toim.), *Sata innovaatiota Suomesta: Kuinka Suomesta tuli Suomi – poliittisia, sosiaalisia ja arkipäivän keksintöjä* (s. 208–210). Into Kustannus.
- Kaakinen, J., & Turunen, S. (2021). Finnish but not yet finished – Successes and challenges of Housing First in Finland. *European Journal of Homelessness*, 15(3), 81–84.
- Kaakinen, J., & Turunen, S. (2024, 8. maaliskuuta). *Suomi on asunnottomuuden poistamisen mallimaa*. Talous & Yhteiskunta. Noudettu 19.7.2025 osoitteesta <https://labore.fi/t%26y/suomi-on-asunnottomuuden-poistamisen-mallimaa/>
- Karppinen, J., & Fredriksson, P. (2016). *Pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishjelma 2012–2015 (PAAVO 2): Loppuraportti*. Ympäristöministeriö. Noudettu 24.7.2025 osoitteesta https://ysaatio.fi/wp-content/uploads/2023/02/Paavo_2_loppuraportti.pdf
- Kauppinen, S., & Luojus, S. (2023). Yhteiskehittäminen palveluinnovaatioiden edistäjänä sosiaali- ja terveysalalla – johtamisen ja hallinnoinnin näkökulma. Teoksessa P.-H. Rannisto, U. Leponiemi, N. Nordling, & J. Kolehmainen (toim.), *Sosiaali- ja terveysalan innovaatioekosysteemit* (s. 186–207). Tampere University Press. <https://doi.org/10.61201/tup.878.c1271>
- Kettunen, M. (2013). Asunto ensin – malli Yhdysvalloista ja soveltaminen Suomessa. *Yhteiskuntapolitiikka*, s. 562–570. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201402101419>

- Khan, S., Vandermorris, A., Shepherd, J., Begun, J. W., Lanham, H. J., Uhl-Bien, M., & Berta, W. (2018). Embracing uncertainty, managing complexity: Applying complexity thinking principles to transformation efforts in healthcare systems. *BMC Health Services Research*, 18, 192. <https://doi.org/10.1186/s12913-018-2994-0>
- Kinder, T., & Stenvall, J. (2023). A critique of public service logic. *Public Management Review*. 1–23. <https://doi.org/10.1080/14719037.2023.2182904>
- Koskela, V., Oikarinen, T., & Melkas, H. (2015). Creating social innovation: Approaches to community development in a social enterprise. In H. Kostilainen & P. Pättiniemi (toim.), *Yhteiskunnallisen yritystoiminnan monet kasvot: FinSERNin 14.11.2013 järjestämän yhteiskunnallisten yritysten tutkimuskonferenssin julkaisu* (s. 45–61). Diakonia-ammattikorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-493-254-7>
- Kraff, H., & Jernsand, E. M. (2021). The roles of social enterprises in a Swedish labour market integration programme – opportunities and challenges for social innovation. *Social Enterprise Journal*, 17(2), 203–219. <https://doi.org/10.1108/SEJ-12-2019-0092>
- Kåks, P., Stansert Katzen, L., Målvqvist, M., Bergström, A., & Herzig van Wees, S. (2024). Implementing a social innovation for community-based peer support for immigrant mothers in Sweden: A mixed-methods process evaluation. *Frontiers in Public Health*, 11, 1332738. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2023.1332738>
- Lee, P. (2014). Social innovation. *Washington University Law Review*, 92(1).
- Leponiemi, U., Nordling, N., Rannisto, P.-H., & Kolehmainen, J. (2023). Näkökulmia sosiaali- ja terveysalan innovaatioekosysteemien johtamiseen. Teoksessa P.-H. Rannisto, U. Leponiemi, N. Nordling & J. Kolehmainen (toim.), *Sosiaali- ja terveysalan innovaatioekosysteemit* (s. 59–84). Tampere University Press. <https://doi.org/10.61201/tup.878.c1266>
- Lillberg, P., Jalonen, K., Rautiainen, A., Djakonoff, V., Kostilainen, H., Kainulainen, S., Rilla, N., Naumanen, M., Oksanen, J., Myllyoja, J., Klemelä, J., Ala-Kauhaluoma, M., & Salmi, E. (2023). *Yhteiskunnan kehittäjät ja uudistajat: Yhteiskunnallisten yritysten sosiaaliset innovaatiot*. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan

- julkaisusarja 2023:40. Valtioneuvoston kanslia. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-232-9>
- Long, K. M., McDermott, F., & Meadows, G. N. (2018). Being pragmatic about healthcare complexity: Our experiences applying complexity theory and pragmatism to health services research. *BMC Medicine*, 16, 94. <https://doi.org/10.1186/s12916-018-1087-6>
- Lundvall, B.-Å. (2016). *The learning economy and the economics of hope*. Anthem Press. https://doi.org/10.26530/OAPEN_626406
- Merlin-Brogniart, C., Fuglsang, L., Magnussen, S., Peralta, A., Révész, É., Rønning, R., Rubalcaba, L., & Scupola, A. (2022). Social innovation and public service: A literature review of multi-actor collaborative approaches in five European countries. *Technological Forecasting and Social Change*, 182, 121826. <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2022.121826>
- Metsämuuronen, J. (2006). *Laadullisen tutkimuksen käsikirja*. International Methelp.
- Mulgan, G. (2006). The process of social innovation. *Innovations: Technology, Governance, Globalization*, 1(2), 145–162. <https://doi.org/10.1162/itgg.2006.1.2.145>
- Mulgan, G., Tucker, S., Ali, R., & Sanders, B. (2007). *Social innovation: What it is, why it matters and how it can be accelerated*. The Young Foundation.
- Mulgan, G. (2019). *Social innovation: How Societies Find the Power to Change*. Policy Press. <https://doi.org/10.46692/9781447353805>
- Murray, R., Caulier-Grice, J., & Mulgan, G. (2010). *The open book of social innovation*. The Young Foundation.
- Nandan, M., London, M., & Bent-Goodley, T. (2015). Social workers as social change agents: Social innovation, social intrapreneurship, and social entrepreneurship. *Human Service Organizations: Management, Leadership & Governance*, 39(1), 38–56. <https://doi.org/10.1080/23303131.2014.955236>
- National Library of Medicine. (2025, 11. maaliskuuta). *About PubMed*. PubMed. Noudettu 11.9.2025 osoitteesta <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/about/>

- Nordling, N., Leponiemi, U., Kolehmainen, J., & Rannisto, P.-H. (2023). Innovaatioekosysteemit sosiaali- ja terveystalouden kehittämisessä: toiminnan tasot ja yhteistyön organisointi. Teoksessa P.-H. Rannisto, U. Leponiemi, N. Nordling & J. Kolehmainen (toim.), *Sosiaali- ja terveystalouden innovaatioekosysteemit* (s. 16–38). Tampere University Press. <https://doi.org/10.61201/tup.878.c1264>
- OECD & Eurostat. (2018). *Oslo Manual 2018: Guidelines for collecting, reporting and using data on innovation*. 4. painos. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/9789264304604-en>
- Oeij, P. R. A., van der Torre, W., Vaas, F., & Dhondt, S. (2019). Understanding social innovation as an innovation process: Applying the innovation journey model. *Journal of Business Research*, 101, 243–254. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2019.04.028>
- Ojasalo, K., Moilanen, T., & Ritalahti, J. (2014). *Kehittämistyön menetelmät: uudenlaista osaamista liiketoimintaan* (3. uudistettu painos). Sanoma Pro.
- Osborne, S. P. (2018). From public service-dominant logic to public service logic: Are public service organizations capable of co-production and value co-creation? *Public Management Review*, 20(2), 225–231. <https://doi.org/10.1080/14719037.2017.1350461>
- Osborne, S. P. (2020). *Public service logic: Creating value for public service users, citizens, and society through public service delivery*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003009153>
- Pacheco, J. N., Turro, A., & Urbano, D. (2025). Open social innovation: A systematic literature review and future research agenda. *Technological Forecasting and Social Change*, 216, 124160. <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2025.124160>
- Pearce, C. L., & van Knippenberg, D. (2024). Social innovation is a team sport: Combining top-down and shared leadership for social innovation. *Business & Society*, 63(5), 1067–1072. <https://doi.org/10.1177/00076503231190835>
- Phillips, A., Luo, R., & Wendland-Liu, J. (2024). Shifting the paradigm: A critical review of social innovation literature. *International Journal of Innovation Studies*, 8(1), 45–58. <https://doi.org/10.1016/j.ijis.2023.08.003>

- Pinheiro, F. L., Balland, P.-A., Boschma, R., & Hartmann, D. (2025). The dark side of the geography of innovation: Relatedness, complexity and regional inequality in Europe. *Regional Studies*, 59(1). <https://doi.org/10.1080/00343404.2022.2106362>
- Pitkänen, S., Harju, H., Törmä, S., Huotari, K., Mayer, M., & Pyykkönen, S. (2019). *Asunnottomuusohjelmien arviointi: Ohjelmista asunnottomuustyön vakiinnuttamiseen* (Ympäristöministeriön julkaisuja 2019:11). Ympäristöministeriö. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-014-9>
- Portales, L. (2019). *Social innovation and social entrepreneurship: Fundamentals, Concepts, and Tools*. Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-13456-3>
- PRISMA Statement. (2025). *PRISMA 2020 flow diagram*. Noudettu osoitteesta <https://www.prisma-statement.org/prisma-2020-flow-diagram>
- Puustinen, A., & Jalonen, H. (2020). Kompleksisuusajattelu – ymmärtämistä edistävä uusi lähestymistapa vai vanhaa viiniä uudessa pullossa? Teoksessa P. Vartiainen & H. Raisio (toim.), *Johtaminen kompleksisessä maailmassa – viisautta pirullisten ongelmien kohtaamiseen* (s. 15–36). Gaudeamus.
- Rannisto, P.-H., Leponiemi, U., Nordling, N., & Kolehmainen, J. (toim.). (2023). *Sosiaali- ja terveysalan innovaatioekosysteemit*. Tampere University Press. <https://doi.org/10.61201/tup.878>
- Rihter, L., & Mešl, N. (2024). Innovative Approaches to Social Activation Using Collaborative Social Work Concepts: The Case of Social Enterprise in Working with the Vulnerable Long-Term Unemployed. *Human Service Organizations: Management, Leadership & Governance*, 1–18. <https://doi.org/10.1080/23303131.2024.2394507>
- Rittel, H. W. J., & Webber, M. M. (1973). Dilemmas in a general theory of planning. *Policy Sciences*, 4(2), 155–169. <https://doi.org/10.1007/BF01405730>
- Roman, M., Varga, H., Cvijanovic, V., & Reid, A. (2020). Quadruple helix models for sustainable regional innovation: Engaging and facilitating civil society participation. *Economies*, 8(2), 48. <https://doi.org/10.3390/economies8020048>

- Roth, M., & Vakkuri, J. (2023). Sosiaali- ja terveysalan innovaatioekosysteemi hybridihallinnan järjestelmänä – institutionaalisten logiikkojen näkökulma. Teoksessa P.-H. Rannisto, U. Leponiemi, N. Nordling & J. Kolehmainen (toim.), *Sosiaali- ja terveysalan innovaatioekosysteemit* (s. 85–114). Tampere University Press. <https://doi.org/10.61201/tup.878.c1267>
- Saari, J. (toim.). (2008). *Sosiaaliset innovaatiot ja hyvinvointivaltion muutos*. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto.
- Salminen, A. (2011). *Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin*. Vaasan yliopiston julkaisuja. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-476-349-3>
- Salminen, A. (2023). *Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja joihinkin hallintotieteellisiin sovelluksiin* (2. painos). Vaasan yliopiston raportteja. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-395-081-8>
- Sillanpää, V., Kork, A.-A., Laihonon, H., & Linna, P. (2023). Kolme lähestymistapaa sosiaali- ja terveydenhuollon tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan vaikuttavuuden mittaamiseen. Teoksessa P.-H. Rannisto, U. Leponiemi, N. Nordling, & J. Kolehmainen (toim.), *Sosiaali- ja terveysalan innovaatioekosysteemit* (s. 115–136). Tampere University Press. <https://doi.org/10.61201/tup.878.c1268>
- Simon, H. A. (1962). The architecture of complexity. *Proceedings of the American Philosophical Society*, 106(6), 467–482.
- Snyder, H. (2019). Literature review as a research methodology: An overview and guidelines. *Journal of Business Research*, 104, 333–339. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2019.07.039>
- Sørensen, E., & Torfing, J. (2011). Enhancing collaborative innovation in the public sector. *Administration & Society*, 43(8), 842–868. <https://doi.org/10.1177/0095399711418768>
- Sosiaali- ja terveysministeriö. (2024). *Sosiaalipalvelut*. Noudettu 15.12.2024 osoitteesta <https://stm.fi/sosiaalipalvelut>
- Sosiaali- ja terveysministeriö. (2025a, 7. helmikuuta). *Sosiaali- ja terveysalan järjestöjen toimintaan 304 miljoonaa euroa vuonna 2025*. Noudettu 2.9.2025 osoitteesta

<https://stm.fi/-/sosiaali-ja-terveysalan-jarjestojen-toimintaan-304-miljoonaa-euroa-vuonna-2025->

Sosiaali- ja terveysministeriö. (2025b, 26. elokuuta). *Ministerit kutsuvat terveys- ja turvallisuusviranomaiset koolle käsittelemään alfa-PVP-tilannetta*. Noudettu 2.9.2025 osoitteesta <https://stm.fi/-/ministerit-kutsuvat-terveys-ja-turvallisuusviranomaiset-koolle-kasittelemaan-alfa-pvp-tilannetta>

Taipale, I. (toim.). (2017). *Sata innovaatiota Suomesta*. Into Kustannus.

Terstriep, J., Rehfeld, D., & Kleverbeck, M. (2020). Favourable social innovation ecosystem(s)? – An explorative approach. *European Planning Studies*, 28(5), 881–905. <https://doi.org/10.1080/09654313.2019.1708868>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2024, 6. syyskuuta). *Sosiaalisten innovaatioiden osaamiskeskuksen valmistelu ja pilotointi*. Noudettu 24.10.2024 osoitteesta <https://thl.fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/sosiaalisten-innovaatioiden-osaamiskeskuksen-valmistelu-ja-pilotointi>

Timonen, S. (2015). *Networking for Development 2013–2015: Supporting the Finnish National Program to Reduce Long-term Homelessness*. Y-säätiö. Noudettu 2.9.2025 osoitteesta https://www.housingfirst.fi/files/2914/NETWORKING_FOR_DEVELOPMENT_2013-2015_ST.pdf

Torfig, J. (2016). *Collaborative innovation in the public sector*. Georgetown University Press

Torfig, J., Sørensen, E., & Røiseland, A. (2019). Transforming the public sector into an arena for co-creation: Barriers, drivers, benefits and ways forward. *Administration & Society*, 51(5), 795–825. <https://doi.org/10.1177/0095399716680057>

Toros, K., Kangro, K., Lepik, K.-L., Bugarszki, Z., Sindi, I., Saia, K., & Medar, M. (2020). Co-creation of social services on the example of social hackathon: The case of Estonia. *International Social Work*, 65(4), 593–606. <https://doi.org/10.1177/0020872820904130>

- Traube, D. E., Begun, S., Okpych, N., & Choy-Brown, M. (2016). Catalyzing innovation in social work practice. *Research on Social Work Practice*, 27(2), 134–138. <https://doi.org/10.1177/1049731516659140>
- Tuomi, J., & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Vilka, H. (2023). *Kirjallisuuskatsaus metodina, opinnäytetyön osana ja tekstilajina*. Art House.
- Voutilainen, P., Huovinen, E., Puttonen, H., & Taipale, I. (2007). *Nimi ovelta: kansallinen tavoite: pitkäaikaisasunnottomuuden poistaminen vuoteen 2015 mennessä*. Ympäristöministeriö. Noudettu 25.7.2025 osoitteesta https://www.hel.fi/static/sote/astu/nimi_ovelta.pdf
- Whittemore, R., & Knafl, K. (2005). The integrative review: Updated methodology. *Journal of Advanced Nursing*, 52(5), 546–553. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2005.03621.x>
- Wise, S. (2016). Introducing MABL: A new social innovations programme at the University of Melbourne. *Children Australia*, 41(4), 305–307. <https://doi.org/10.1017/cha.2016.33>
- Wong, S. T., MacDonald, M., Martin-Misener, R., Meagher-Stewart, D., O'Mara, L., & Valaitis, R. K. (2017). What systemic factors contribute to collaboration between primary care and public health sectors? An interpretive descriptive study. *BMC Health Services Research*, 17, 796. <https://doi.org/10.1186/s12913-017-2730-1>
- Yin, R. K. (2011). *Applications of case study research*. (3. painos). Sage.
- Young, M. (1983). Small man, big world. Teoksessa *Social scientist as innovator* (s. 195–209). Abt Books.
- Y-säätiö. (2017). *A home of your own: Housing First and ending homelessness in Finland*. Noudettu 25.7.2025 osoitteesta https://ysaatio.fi/wp-content/uploads/2018/01/A_Home_of_Your_Own_lowres_spreads.pdf